

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย

Journal of Educational Innovation and Research

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2564

Vol. 5 No. 1 January – April 2021

ISSN: 2730-1672 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ ในการพัฒนาศักยภาพผลงานทางวิชาการในลักษณะบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

นโยบายการตีพิมพ์

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยวารสารมุ่งเน้นบทความทางด้านการศึกษานวัตกรรมการศึกษา ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กระบวนการพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ส่วนบทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน หรือนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสารที่มีความเชี่ยวชาญในสาขา และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

เจ้าของ

สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.)

บรรณาธิการ

ผศ.ดร. ภูมิภควัชร จูมพงศ์คชศร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการ

Prof.ZHOA Shulan	Institute of Southeast Asian Studies Yunnan Academy of Social Sciences, China
Dr.Chai Ching Tan	Mae Fah Luang University, Thailand
ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชนสิทธิ์ ลิขิตสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.ญาณกร ไช้ประยูร	สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. ลำพอง กลมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. สุขสรรค์ ศุภเศรษฐ์เสรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ดร.นพพล แก้วสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อาจารย์ฐานิดาภักดิ์ แสงทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.)
เลขที่ 22/2 ม.5 ต.หนองปรือ อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี 20140 โทร 038-198600
094-9615665

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย (Journal of Educational Innovation and Research) โดยสถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.) สำหรับฉบับนี้ ได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่างๆ และได้รับการพิจารณาจากกองบรรณาธิการให้เผยแพร่ได้ จำนวนความ 15 บทความ กองบรรณาธิการขอแนะนำเสนอบทความที่น่าสนใจ ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดย **ธนวัฒน์ อินทวิ** การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการศึกษาเป็นวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกำหนดขอบเขตในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา สามารถจัดกลุ่มได้ 6 องค์ประกอบ ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยจึงควรสนับสนุนองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เพื่อจัดกลุ่มการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คือด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่นๆ องค์ประกอบที่ 2 คือ ด้านผลผลิต และคุณภาพ องค์ประกอบที่ 3 คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 4 คือ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน องค์ประกอบที่ 5 คือ ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร องค์ประกอบที่ 6 คือ ด้านสภาพแวดล้อม

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดย **วงศ์ะลี ยั่งยืน** การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20 - .63 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กรณีพบความแตกต่างทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดย **ทัศนีย์ ไชยจิตร, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และ ชารี มณีศรี** การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม

ของครู 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู และ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จำนวน 209 คน ใช้การสุ่มแบบ แบ่งชั้นตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 32 คน ครูผู้สอนจำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างง่ายโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

การศึกษาสมรรถนะและแนวทางพัฒนาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดย เยาวลักษณ์ ชื่อสัตย์, สุรางคณา มัญญานนท์ และ เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม บทควมนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 281 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 ค่าสถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล โดย กมลชนก ชมพูพันธุ์ บทควมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล ซึ่งพบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การมีความรู้ความสามารถเชิงนวัตกรรม ด้วยการใช้งานเครื่องมือทางดิจิทัล มีทักษะการเรียนรู้ และการเรียนรู้สิ่งใหม่ 3) การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ร่วมแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิด และมุมมอง 4) บุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ทั้งบุคลิกภาพภายในและบุคลิกภาพภายนอก และ 5) บทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม ที่ส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ให้พร้อมต่อการแข่งขันแบบไร้พรมแดนในยุคดิจิทัลได้

มโนทัศน์เรื่องการบนบานกับสุขภาพและความเจ็บป่วย โดย กิตติพงษ์ พลทิพย์ บทควมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ของการบนบาน พิธีตามคติความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกนำมาใช้ในระบบสุขภาพ โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการศึกษาแสดงความเกี่ยวข้องของการบนบานที่มีอิทธิพลต่อระบบสุขภาพและบุคคลที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย ผลการศึกษาพบว่า

การบนบานเป็นกิจกรรมที่พบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เป็นพิธีการร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ตนสมปรารถนา โดยมีข้อตกลงสัญญามาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน มีความสัมพันธ์กับระบบสุขภาพในลักษณะของการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจในการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางสุขภาพ ประชาชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพได้ หากไม่ขัดต่อผลของการรักษา กฎหมาย และศีลธรรม และยังส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของผู้ป่วยอีกด้วย

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารไทย (TCI) ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธจ์ ภูมิพงศ์คชศร
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

I-VII

บทความวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	1-14
ธนพัฒน์ อินทวิ	
คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	15-27
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2	
วงศ์วะลี ย้งยี่น	
สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	28-42
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3	
กัญญาภักดิ์ พิชัย	
บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาใน	43-58
อำเภอบุญทริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5	
ณัฐฐินี มหานิติพงษ์, สุรางคนา มัณยานนท์, สุรศักดิ์ หลาบมาลา,	
ปิยานี สมบูรณ์ทรัพย์	
สภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต	59-73
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5	
พิรุณศักดิ์ มหานิติพงษ์, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, ชารี มณีศรี, คັນสนีย์ บุญเฉลียว	
การศึกษาวาระผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	74-89
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2	
อนุพันธ์ พูลเพิ่ม, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, ชารี มณีศรี	
สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุญทริก สังกัดสำนักงานเขต	90-102
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5	
ปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน, สุรางคนา มัณยานนท์, สุรศักดิ์ หลาบมาลา,	
นวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์	

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การทำงานเป็น
ทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5

ทัศนีย์ ไชยจิตร, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, ชารี มณีศรี

103-119

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์
อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5

สุกัญญา พิมพ์า

120-135

การศึกษาสมรรถนะและแนวทางพัฒนาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

เยาวลักษณ์ ชื้อสัตย์, สุรางคนา มัณยานนท์, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม

สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

164-170

มาลัย พวงพิลา

การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 29

171-180

ทองแดง แสงวงบุญ, สุรางคนา มัณยานนท์

บทความวิชาการ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล

148-155

กมลชนก ชมภูพันธ์

มโนทัศน์เรื่องการบนบานกับสุขภาพและความเจ็บป่วย

156-163

กิตติพงษ์ พลทิพย์

การวิจัย: วิธีสอนภาษาอังกฤษ

181-198

พระชัยพนธ์ สุรบุญ, พระสุวิจักขณ์ โชติวโร, พัทธวินทร์ โลหา, ราชนก บรรหาร

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อ ในระดับอุดมศึกษา

Factors in Affecting Decision Making in Selecting Educational Institutions for Higher Education

ธนวัฒน์ อินทวิ

Tanapat Intawee

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand.

Email: a_siam103@hotmail.com

Received October 28, 2020; Revised December 24, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการศึกษาเป็นวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกำหนดขอบเขตในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา สามารถจัดกลุ่มได้ 6 องค์ประกอบ ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยจึงควรสนับสนุนองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เพื่อจัดกลุ่มการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คือด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่นๆ องค์ประกอบที่ 2 คือ ด้านผลผลิต และคุณภาพ องค์ประกอบที่ 3 คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 4 คือ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน องค์ประกอบที่ 5 คือ ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร องค์ประกอบที่ 6 คือ ด้านสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ: การศึกษา; การตัดสินใจ; อุดมศึกษา

Abstract

This study investigates factors influencing decision-making in selecting higher education institutions for higher education. This study is a quantitative research. The boundary in the area of Sampran, Nakhon Pathom. The sample size was 400. From the results, it was found that the deciding factor in selecting educational institutions for further study in higher education. Six groups can be grouped together. Therefore, the six elements should be supported by the university in order to group decision making in selecting higher education institutions for higher education. The first element is influenced by other people. The second element is productivity and quality. The third element is the teaching and learning process. The fourth element is the credibility of the institution. The fifth element is the cost of the course. The sixth element is the environment.

Keywords: Education; Decision; Higher Education

บทนำ

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า “ประเทศใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีและมีคุณภาพจะมีส่วนช่วยเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นพัฒนาได้อย่างยั่งยืน” การศึกษาเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่วัดระดับความสำคัญ ความสามารถ และการพัฒนาของมนุษย์ทำให้การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ ในสภาวะการณ์ปัจจุบันของการดำเนินชีวิตที่มีการแข่งขันกันสูงมากและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้กลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ต้องปรับตัวให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจตามไปด้วย เศรษฐกิจของประเทศไทยและโลกก็มีการปรับขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงมีกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ เปิดตัวออกมาใหม่มาอย่างต่อเนื่องหลากหลายธุรกิจ พร้อมกันนั้น ทุกธุรกิจที่ก่อตั้งก็ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และผู้ที่มีประสบการณ์ใน การทำงานไปพร้อม ๆ กัน ทุกธุรกิจ จึงจำเป็นต้องเลือกบุคลากรผู้ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถที่จะนำพาธุรกิจของตนเองให้บรรลุเป้าหมายได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ทำให้มนุษย์มีความจำเป็นมากขึ้นในการเฝ้าหาความรู้ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การศึกษามีความสำคัญและก่อให้เกิดการแข่งขันกันในกลุ่มผู้เรียนรู้เพื่อนำตนเองไปอยู่ในระดับต้นๆ รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (ปวิณ พงษ์โอภาสและคณะ, 2555)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นแหล่งความรู้ที่จะเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ บุคคลทั่วไปจึงให้ความสำคัญ กับการศึกษา โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่า ดังนั้นบุคคลทั่วไปจึงพยายามที่จะศึกษาให้ถึงระดับสูงที่สุด คือระดับอุดมศึกษา จนมีคำกล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่นิยมคนที่มีปริญญา (วันวิสาข์ แก้วสมบุญ, 2554) ประเทศไทยนั้นมีการแข่งขันด้านการศึกษาสูงมาก

ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐหรือว่าเอกชนมีการแข่งขันทางด้านธุรกิจอย่างรุนแรงเพื่อเป็นทางเลือกให้นักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อ ทั้งนี้การแข่งขันธุรกิจของสถาบันอุดมศึกษาจึงกลายเป็นการมุ่งผลิตบัณฑิตจำนวนมากเพื่อป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชาชีพ ทำให้บัณฑิตจบมาอย่างไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน และส่งผล เสียต่อความน่าเชื่อถืออย่างในอดีต

การเลือกศึกษาต่อเมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) แล้ว ต่างก็มีความต้องการหาสถานศึกษาที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้วยกัน ทั้งสิ้น แต่เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาในแต่ละปีการศึกษามีจำนวนมาก สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาระดับอุดมศึกษา มากขึ้น โดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และลงทุนในการจัด การศึกษาโดยการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มากขึ้น ทางมหาวิทยาลัยนั้นก็มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองผู้เรียนและดึงดูดให้มีผู้ต้องการเข้ามาศึกษาในสถาบันให้ได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เกิดการแข่งขันแย่งชิง ส่วนแบ่งทางการตลาดในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องการเป็นมหาวิทยาลัยในฝันของ เด็กนักเรียนโดยได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถาบันอย่างเข้มข้นเช่น การจัดอันดับ วิชาการ ความเป็นเลิศด้านการเรียนการสอน ด้านผลงานการวิจัย ด้านความทันสมัยของเทคโนโลยี ต่าง ๆ เพื่อนำเสนอภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและเพื่อสร้างการรับรู้แก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย (ศศิวิมล แสนเมือง, 2554)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาที่ ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ มหาวิทยาลัยเพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา และเป็นการรวบรวมข้อมูล ไปใช้ในการแก้ปัญหาการลดลงของนักศึกษา อีก ทั้ง ยังเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดโครงการแนะแนวนักเรียน ในการตัดสินใจเลือกเข้า ศึกษาต่อใน มหาวิทยาลัย และยัง เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดโปรแกรมการศึกษา การเปิดสาขาที่นักเรียนสนใจ และปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
3. เพื่อจัดกลุ่มการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) โดยเน้นการสำรวจกลุ่มนักเรียนที่กำลังเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดยมีขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มนักเรียนที่กำลังเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ในพื้นที่สามพราน ดังนั้นผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในกรณีที่ประชากรมีขนาดใหญ่ ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 400 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ โดยที่ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด จำนวน 35 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ จะหาหลังจากที่ได้วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแล้ว โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญ นำมาหาค่าเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552)

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมาน

การวิเคราะห์ปัจจัยของการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) โดยมีการหมุนแกนปัจจัย ให้ตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการ Varimax with Kaiser Normalization เกณฑ์การพิจารณาปัจจัยคือ ค่า Eigenvalues ต้องมากกว่า 1 และโดยพิจารณาจากค่า Loading ของตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีค่ามากที่สุดอยู่ที่ องค์ประกอบใด ก็จัดให้อยู่ในองค์ประกอบนั้น แต่มีข้อแม้ว่าค่า Loading ควรจะมีค่าตั้งแต่ .3 ขึ้นไป (รสริน ศรีรัตนนท์, 2555)

การจัดกลุ่มปัจจัยของการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาใช้ วิธีการวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means โดยกำหนดจำนวนรอบมากที่สุด (Maximum Iteration) เท่ากับ 25 และ กำหนดสัดส่วนของระยะห่างที่สั้นที่สุด (Convergence Criterion) เท่ากับ 0 สาเหตุที่ใช้ K-Means clustering ในการจัดกลุ่มปัจจัยของการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะกลุ่ม ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากกว่า 200 คนทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบวิธีการวิเคราะห์กลุ่มแบบ K-Means หลายๆ ครั้ง เพื่อพิจารณาหาจำนวนกลุ่มที่สามารถอธิบายความได้อย่างเหมาะสมที่สุด จากค่า Final Cluster Centers โดยกำหนด K = 2, 3, ..., 8 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แปลงข้อมูลคะแนนปัจจัยให้เป็นค่า มาตรฐาน (Standardized) ก่อนทำการทดสอบด้วยวิธี K-Means (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2544)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ตารางที่ 1 ค่าไอเกนและร้อยละความแปรผันของวิธี PCA และการหมุนแกนองค์ประกอบแบบวิธีวาริแม็กซ์

Component	Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Loadings			Loadings		
	Eigen value	% of Variance	Cumulative %	Eigen value	% of Variance	Cumulative %
1	9.339	20.754	20.754	4.783	10.629	10.629
2	5.009	11.131	31.885	4.331	9.626	20.255
3	3.220	7.155	39.040	3.361	7.469	27.724
4	3.063	6.806	45.846	3.298	7.329	35.053
5	2.525	5.611	51.457	3.237	7.193	42.246
6	2.187	4.859	56.316	3.205	7.123	49.369
7	1.899	4.219	60.536	2.680	5.956	55.325
8	1.700	3.777	64.313	2.628	5.841	61.165
9	1.565	3.478	67.791	2.287	5.082	66.247
10	1.505	3.345	71.136	2.200	4.889	71.136

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา จำนวน 400 คน พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 10 ด้าน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ขึ้นไป (รสริน ศรีรักษานนท์, 2555) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 71.136 แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวนองค์ประกอบตาม Scree Test ที่ระบุไว้ว่าจำนวนข้อในแต่ละองค์ประกอบมีอย่างน้อย 3 ตัวแปรขึ้นไป จึงจะเป็น 1 องค์ประกอบแล้วนั้นพบว่ามี 4 องค์ประกอบที่ผู้วิจัยตัดออกเนื่องจากมีองค์ประกอบไม่ถึง 3 ตัวแปรในองค์ประกอบที่ 7, 8, 9 และ 10 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 56.31 และสามารถจำแนกแต่ละปัจจัยแสดงได้ดังนี้

2. การวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

ตารางที่ 2 องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่นๆ

องค์ประกอบ	Factor loading	Mean	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
องค์ประกอบ 1 อิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่นๆ (Eigenvalues = 9.33 และ %Variance= 20.75)				
ตัดสินใจเรียนเพราะบิดา มารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้ศึกษา	0.635	3.05	1.16	ปานกลาง
ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับคำแนะนำจากครู	0.761	2.84	1.00	ปานกลาง
ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับคำแนะนำและชักชวนจากรุ่นพี่หรือรุ่นพี่ศิษย์เก่า	0.818	2.81	1.08	ปานกลาง
ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับการชักชวนจากเพื่อน	0.885	2.49	1.06	น้อย
ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับแรงบันดาลใจจากดารานักแสดงที่ชื่นชอบ	0.871	2.50	1.04	น้อย
ตัดสินใจเรียนเพราะมีพี่หรือญาติศึกษาอยู่	0.636	2.56	1.15	น้อย
รวม		2.71	0.84	ปานกลาง

ผลจากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับการตัดสินใจขององค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่นๆ พบว่า ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 (SD = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับหนึ่งคือ ตัดสินใจเรียนเพราะบิดา มารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้ศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 (SD = 1.16) อันดับที่สองคือ ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับคำแนะนำจากครู มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 (SD = 1.00) อันดับที่สามคือ ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับคำแนะนำและชักชวนจากรุ่นพี่หรือรุ่นพี่ศิษย์เก่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 (SD = 1.08) อันดับที่สุดคือ ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับการชักชวนจากเพื่อน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.49

(SD = 1.06) อันดับที่ห้า คือตัดสินใจเรียนเพราะได้รับแรงบันดาลใจจากดารา นักแสดงที่ชื่นชอบ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 (SD = 1.04) และอันดับสุดท้าย ตัดสินใจเรียนเพราะมีพี่หรือญาติศึกษาอยู่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 (SD = 1.15)

ตารางที่ 3 องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านผลผลิต และคุณภาพ

องค์ประกอบ	Factor loading	Mean	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
องค์ประกอบ 2 ด้านผลผลิต และคุณภาพ (Eigenvalues = 5.00 และ %Variance= 11.13)				
มีทักษะอาชีพตามสาขาที่เรียน	0.662	4.65	0.60	มากที่สุด
มีคุณธรรมและจริยธรรม	0.493	4.50	0.68	มากที่สุด
ศึกษาต่อ หรือได้งานทำตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษา	0.787	4.56	0.66	มากที่สุด
มีทักษะด้านวิชาชีพตรงกับความต้องการของ				
สถานศึกษาและสถานประกอบการ	0.771	4.56	0.63	มากที่สุด
มีผลงานนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	0.426	4.27	0.78	มากที่สุด
รวม		4.51	0.49	มากที่สุด

ผลจากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับการตัดสินใจขององค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านผลผลิต และคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 (SD = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับหนึ่งคือ มีทักษะอาชีพตามสาขาที่เรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 (SD = 0.60) อันดับที่สอง คือ ศึกษาต่อ หรือได้งานทำตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษาและมีทักษะด้านวิชาชีพตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 (SD = 0.66, 0.63) อันดับที่สาม คือ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 (SD = 0.68) และอันดับสุดท้าย มีผลงานนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 (SD = 0.78)

ตารางที่ 4 องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบ	Factor loading	Mean	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
องค์ประกอบ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน (Eigenvalues = 3.21 และ %Variance= 7.15) มีวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอน ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะวิชาชีพมากขึ้น	0.510	4.52	0.64	มากที่สุด
มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสม	0.672	4.32	0.67	มากที่สุด
มีการสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการวิชาชีพ	0.747	3.96	0.82	มาก
มีการวัดผลประเมินผลโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย	0.677	3.95	0.78	มาก
รวม		4.19	0.55	มาก

ผลจากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับการตัดสินใจขององค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 (SD = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับหนึ่งคือ มีวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอน ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะวิชาชีพมากขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 (SD = 0.64) อันดับที่สอง คือ มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 (SD = 0.67) อันดับที่สาม คือ มีการสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการวิชาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 (SD = 0.82) และอันดับสุดท้ายคือ มีการสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการวิชาชีพ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (SD = 0.78)

ตารางที่ 5 องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน

องค์ประกอบ	Factor loading	Mean	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
องค์ประกอบ 4 ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Eigenvalues = 3.06 และ %Variance=6.80) เป็นสถาบันที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของสังคม	0.572	4.47	0.64	มากที่สุด
มีคณะอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ	0.731	4.74	0.48	มากที่สุด
มีคณะอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ	0.788	4.36	0.72	มากที่สุด
มีผู้บริหารเก่ง มีความสามารถ	0.596	4.13	0.79	มาก
มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี มีมาตรฐาน	0.475	4.69	0.52	มากที่สุด
รวม		4.48	0.43	มากที่สุด

ผลจากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับการตัดสินใจขององค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน พบว่า ในภาพรวมมี

ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 (SD = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับที่หนึ่งคือ มีคณะอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 (SD = 0.48) อันดับที่สอง คือ มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี มีมาตรฐาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 (SD = 0.52) อันดับที่สาม คือ เป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 (SD = 0.64) อันดับที่ยี่สี่ คือ มีคณะอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 (SD = 0.72) และอันดับสุดท้ายคือ มีผู้บริหารเก่ง มีความสามารถคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (SD = 0.79)

ตารางที่ 6 องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร

องค์ประกอบ	Factor loading	Mean	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
องค์ประกอบ 5 ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร (Eigenvalues = 2.52 และ %Variance= 5.61)				
มีการร่วมมือกับสถาบันการเงินในการให้กู้ยืมเรียน	0.790	3.48	0.96	มาก
มีการผ่อนผันค่าใช้จ่ายได้	0.824	3.65	0.97	มาก
มีทุนการศึกษา	0.766	4.17	0.91	มาก
รวม		3.76	0.81	มาก

ผลจากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับการตัดสินใจขององค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (SD = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับที่ยี่หนึ่งคือ มีทุนการศึกษา ความสามารถมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 (SD = 0.91) อันดับที่สอง คือ มีการผ่อนผันค่าใช้จ่ายได้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (SD = 0.97) และอันดับสุดท้ายคือ มีการร่วมมือกับสถาบันการเงินในการให้กู้ยืมเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 (SD = 0.96)

ตารางที่ 7 องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบ	Factor loading	Mean	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
องค์ประกอบ 6 ด้านสภาพแวดล้อม (Eigenvalues = 2.18 และ %Variance= 4.85)				
สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยมีความร่มรื่น น่าอยู่	0.672	4.23	0.70	มากที่สุด
มีอุปกรณ์การเรียนที่ครบครัน และทันสมัย	0.750	4.31	0.66	มากที่สุด
มีบริการห้อง Internet เพื่อค้นหาข้อมูลวิชาการ	0.686	4.03	0.78	มาก
ศูนย์อาหารของมหาวิทยาลัยมีความสะอาด	0.517	4.13	0.83	มาก
รวม		4.18	0.53	มาก

ผลจากตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับการตัดสินใจขององค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (SD = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับที่หนึ่งคือ มีอุปกรณ์การเรียนที่ครบครัน และทันสมัย ความสามารถมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 (SD = 0.66) อันดับที่สอง คือ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยมีความร่มรื่น น่าอยู่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (SD = 0.70) อันดับที่สาม คือศูนย์อาหารของมหาวิทยาลัยมีความสะอาด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (SD = 0.83) และอันดับสุดท้ายคือ มีบริการห้อง Internet เพื่อค้นหาข้อมูลวิชาการคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (SD = 0.78)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา จำนวน 400 คน พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 10 ด้าน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบได้แก่ ด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ ด้านผลผลิต และคุณภาพ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรและด้านสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับ การตัดสินใจเรียนเพราะบิดา มารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้ศึกษา อันดับที่สอง คือ ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับคำแนะนำจากครู อันดับที่สาม คือ ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับคำแนะนำและชักชวนจากรุ่นพี่หรือรุ่นพี่ศิษย์เก่า อันดับสี่ คือ ตัดสินใจเรียนเพราะได้รับการชักชวนจากเพื่อน อันดับห้า คือตัดสินใจเรียนเพราะได้รับแรงบันดาลใจจากดารานักแสดงที่ชื่นชอบ และ ตัดสินใจเรียนเพราะมีพี่หรือญาติศึกษาอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์ (2556) ศึกษาและสรุปเหตุจูงใจในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ไว้ว่าส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ

ปัจจัยด้านอิทธิพลจากการชักจูงจาก บุคคลและสื่อ โดยนิสิตบางคนเข้ามาศึกษาต่อโดยการสนับสนุนหรือได้รับคำชี้แจงจากเพื่อน ครู อาจารย์ที่เคยสอนมา ญาติพี่น้องหรือสามี ภรรยาให้การสนับสนุน ตลอดจนได้ทราบข่าวการรับสมัครจากสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น

องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านผลผลิต และคุณภาพ พบว่า มีทักษะอาชีพตามสาขาที่เรียน อันดับที่สอง คือ ศึกษาต่อ หรือได้งานทำตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษาและมีทักษะด้านวิชาชีพตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีผลงานนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรสา จรุงธรรม (2554:) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นเพราะว่า นักเรียนให้ความสนใจในวิชาชีพ นำวิชาชีพไปประกอบอาชีพได้ รวมถึงการประกอบธุรกิจของครอบครัวมีส่วนในการผลักดันให้บุตรศึกษาต่อในสาขานั้น ๆ ซึ่งจะได้รับคำปรึกษาจากครูแนะแนว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยในการสร้าง แรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเลือกเข้าศึกษา

องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอน ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะวิชาชีพมากขึ้น อันดับที่สอง คือ มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสม มีการสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการวิชาชีพ และ มีการสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณกาญจน์ กันธอินทร์ (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคณะเพื่อศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคณะเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา คือ ความถนัดใน สาขาวิชาที่เลือก รองลงมา คือ คณะที่เลือกนั้นจะมีผลต่อความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ การงานและผลตอบแทนที่ได้จากอาชีพนั้น ๆ สูง

องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน พบว่า มีคณะอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี มีมาตรฐาน เป็นสถาบันที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของสังคม มีคณะอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ และ มีผู้บริหารเก่ง มีความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวรรณ ขวัญชุม และอาณัติ पालพันธุ์ (2554) ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ ในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2553 พบว่า นักศึกษามีแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาด้านวิชาการ ในระดับมากที่สุด โดยนักศึกษาให้ความสำคัญกับศักยภาพด้านการเรียนการสอน งานวิจัย และ ความรู้ความสามารถของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหิดลและการพัฒนางานด้านวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลที่เจริญก้าวหน้าโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหิดลคือ สร้างความเป็นเลิศในการวิจัย และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และความเป็นเลิศทางวิชาการ

องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านค่าใช้จ่าย ตลอดจนหลักสูตร พบว่า อันดับหนึ่งที่หนึ่งคือ มีทุนการศึกษาความสามารถ มีการผ่อนผันค่าใช้จ่ายได้ และมีการร่วมมือกับสถาบันการเงินในการให้กู้ยืมเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ โมรวรรณ และไพโรจน์ เกิดสมุทร (2556) ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีผลต่อการตัดสินใจ ด้านราคา คือ ค่าเทอมและค่าธรรมเนียมของโรงเรียน มีเงินกองทุนรัฐบาลให้กู้ยืม และเปิดโอกาสให้มีการผ่อนชำระค่าเล่าเรียนได้หลายงวด

องค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า มีอุปกรณ์การเรียนที่ครบครัน และทันสมัย อันดับที่สอง คือ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยมีความร่มรื่น น่าอยู่ ศูนย์อาหารของมหาวิทยาลัยมีความสะอาด และมีบริการห้อง Internet เพื่อค้นหาข้อมูลวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรธัช อยู่สุข (2556) ศึกษาปัจจัยที่ควรพิจารณาในการ เรียนต่อด้าน MBA : “11 Cs to Consider in MBA Course” พบว่า Core Facilities สิ่งอำนวยความสะดวกที่หลักสูตรหรือมหาวิทยาลัยมีให้บริการสำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ เพราะอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ระบบสารสนเทศที่จำเป็น ระบบอินเทอร์เน็ตให้นักศึกษา แหล่งค้นคว้าข้อมูล อย่างห้องสมุดคณะหรือมหาวิทยาลัยนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน เพราะการเรียนนั้น จำเป็นต้องมีการค้นคว้าข้อมูลค่อนข้างมาก ดังนั้นหาก หลักสูตรหรือมหาวิทยาลัยมีแหล่งในการค้นคว้าข้อมูลให้ก็จะเป็นการสะดวกต่อตัวผู้เรียนที่ไม่ต้องออกไปหาหยิบยืมจากแหล่งอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ประโยชน์เชิงการจัดการ (Management Contributions for Research)

จากผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา สามารถจัดกลุ่มได้ 6 องค์ประกอบ ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยจึงควรสนับสนุนองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เพื่อจัดกลุ่มการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 คือด้าน อิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ ทางสถาบันศึกษาควรจัดให้มีการเปิด Open House หรือจัด Road Show เพื่อประชาสัมพันธ์ แนะนำ เกี่ยวกับด้านการเรียนการศึกษา

2) องค์ประกอบที่ 2 คือ ด้านผลผลิต และคุณภาพ ทางสถาบันศึกษาควรนำผลงานของนักศึกษามาจัดแสดง หรือบัณฑิตที่จบไปแล้วมาให้ความรู้กับรุ่นน้อง เพื่อเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจ

3) องค์ประกอบที่ 3 คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการวางแผนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เพื่อพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการตัดสินใจ

4) องค์ประกอบที่ 4 คือ ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน

5) องค์ประกอบที่ 5 คือ ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร ทางสถาบันควรชี้แจงรายละเอียดตลอดหลักสูตร ในแต่ละคณะ แต่ละสาขาวิชา เพื่อเป็นการประกอบการตัดสินใจในการเข้าอุดมศึกษา

6) องค์ประกอบที่ 6 คือ ด้านสภาพแวดล้อม ในเรื่องสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนั้นมีส่วนต่อการตัดสินใจเป็นอย่างมาก อาจอยู่ในบริเวณที่สะดวกต่อการเดินทาง มีรถสาธารณะผ่าน มากที่สุด หรือในพื้นที่ใกล้ที่พัก สภาพแวดล้อมโดยรวมของมหาวิทยาลัยห่างไกลแหล่งอบายมุข สถานที่ กว้างขวาง สะอาด สวยงาม และมีความปลอดภัย

2. ประโยชน์เชิงทฤษฎี (Theoretical Contributions for Research)

การศึกษานี้ช่วยในการยืนยันการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาว่าต้องประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ ด้านผลผลิต และคุณภาพ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านความน่าเชื่อถือของสถาบัน ด้านค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรและด้านสภาพแวดล้อม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป (Future Direction for Research)

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดยนำแนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เข้ามาศึกษาร่วมด้วย

ควรศึกษาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ หรือศึกษาถึงพฤติกรรมของการตัดสินใจของผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กรรฐ์ อยู่สุข. (2556). *ศึกษาปัจจัยที่ควรพิจารณาในการ เรียนต่อด้าน MBA : “11 Cs to Consider in MBA Course”*. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/422667>.
- กฤษณ์ บุตรเนียน. (2554). *ปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :บริษัทธรรมสาร.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ครองช้าง.
- ปวิณ พงษ์โอภาส, สมพร พวงเพชร และรัชชนก สอนสีดา. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.วารสารการจัดการ, 5(1), 26-33.*
- รสริน ศรีวิภาณนท์. (2555). “การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis). สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

- วรรณกาญจน์ กันธอินทร์. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคณะเพื่อศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของ
รัฐกรณีศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันวิสาข์ แก้วสมบุญ. (2550). เหตุปัจจัยในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม
2559, จาก www.tsu.ac.th/grad/report_/files/06044949200949.doc.
- ศรียรรณนา ขวัญชุมและ อาณัติ ปาลพันธุ์. (2554). แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2553. กรุงเทพมหานคร: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนา
เด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศศิวิมล แสนเมือง. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจเลือกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่มี
ผลการเรียนดีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต).
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สามารถ โมราวรรณ และไพโรจน์ เกิดสมุทร. (2556). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการ
ตัดสินใจศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่
การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์,
8(1), 37-48.

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

The professional characteristics of School administrators under
The Jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Education

วงศ์วะลี ย้งยีน

Wongwalee Yangyuen

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand.

Email: wongwaleeveyee@gmail.com

Received November 12, 2020; Revised December 5, 2020; Accepted March 6, 2021

บทคัดย่อ

กระบวนการสร้างคุณค่าให้แก่การบริหารจัดการเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมืออาชีพที่ต้องเป็นผู้วางรูปแบบ กลวิธีและวางแผนงานเพื่อให้บุคคลในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมทำงานเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ขององค์กร บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20 – .63 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กรณีพบความแตกต่างทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านการจัดระบบ 3) ด้านสังคมและชุมชน 4) ด้านวิชาการ 5) ด้านการบริหารจัดการ และ 6) ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านการจัดระบบ 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านการบริหารจัดการ และ 5) ด้านสังคมและชุมชน ส่วนอีก 1 ด้าน ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ; ผู้บริหารมืออาชีพ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

Abstract

The process of creating value for management is a role. The duties of a professional manager to formulate Strategies and conditions for people in the organization to participate in the work to achieve the goals of the organization. The objectives of this research were 1) To study the professional management characteristics of school administrators, 2) To compare the professional management characteristics of school administrators classified by school size. The sample included 330 teachers. The research tool was a 50 items of 5 level-scale type questionnaire with IOC between .67–1.00, the item discrimination values between .20–.63, and the total reliability of .94. The statistics were Percentage, Mean, Standard Division, and One Way ANOVA: F-test to compare the opinions of teachers towards the professional characteristics of school administrators classified by school size. Cheffe was used to identify pair differences found.

The research findings were as follow:

1. The professional characteristics of school administrators, both as whole and individual aspects were at the most level, ranking from the highest to the lowest as 1) Morality, 2) System Management, 3) Society 4) Academic Aspect respectively and 6) Self-Management on Management.

2. The comparison of professional characteristics of school administrators according to teachers' opinions classified by school size as a whole found statistically significant difference, but in individual aspects found that there were statistically different at .05 level of significance in five aspects on 1) Morality 2) System Management 3) Academic Aspect, respectively 4) Management and 5) Society and Community, while other 1 aspects were not different on Self-Management on Management.

Keywords: The Professional Characteristics; Professional Management; The Jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Education

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ช่วยวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดจำกัดด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ร่วมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ การบริหารสถานศึกษาจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) อาชีพหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะเป็นผู้นำทางด้านการบริหาร อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) มาตรา 53 กำหนดให้มืองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพกำกับ ดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด (อนุชา ก่อนพวง, 2550)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นั้น การบริหารภารกิจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพจึงจะทำให้การดำเนินการเป็นไปด้วยดีและบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดนการบริหารจัดการศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการที่จะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเป็นมืออาชีพในฐานะเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาชีพ ดังนั้น “ความเป็นมืออาชีพ” ของผู้บริหาร สถานศึกษาจึงมีความสำคัญและความจำเป็นเนื่องจากกระแส ผู้บริหารที่มีลักษณะมืออาชีพ จำเป็นต้องมีคุณลักษณะผู้บริหารด้านการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการจัดระบบ ด้านสังคมและชุมชน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กรเพราะการบริหารการศึกษาจะมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิมโดยสถานศึกษาจะมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ เพื่อบริหารจัดการการศึกษาในรูปแบบใหม่ จึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีคุณลักษณะของมืออาชีพเข้ามาบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) การบริหารและการจัดการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงถ้าโรงเรียนจัดการศึกษาที่มีคุณภาพก็จะส่งผลถึงประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพด้วยบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องไม่ใช่เป็นผู้บริหารดังแต่ก่อน ต้องเป็น “ผู้บริหารมืออาชีพ” ด้วยดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้บริหารเป็นบุคคล

สำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร” จากคำกล่าวนี้นับบอกว่าผู้บริหารจะต้องมีความสามารถระดับมืออาชีพ จึงจะสามารถนำพาองค์กรอยู่รอดและมีความเจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกับผู้บริหารการศึกษาในยุคสมัยนี้

จากนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 และรายงานสภาพปัญหาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 รายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary national educational test : O-NET) ระหว่างปีการศึกษา 2561 – 2562 ได้ประสบปัญหาในเรื่อง ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนต่ำ สืบเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาขององค์กรมหาชน (สมศ.) เมื่อปี พ.ศ.2554 – 2555 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ได้รับการประเมิน จำนวนทั้งสิ้น 217 โรงเรียน พบว่า มีผลการประเมินในภาพรวมผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาขององค์กรมหาชน (สมศ.) จำนวน 204 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.01 ไม่ได้รับการรับรอง จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.99 (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2557) ซึ่งถือว่าการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเองของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และบรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอทุ่งขาม อำเภอเขมราฐ อำเภอตระการพืชผล อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอนาตาล จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 217 โรงเรียน สภาพปัญหาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ระหว่างปีการศึกษา 2561 – 2562 จากรายงานผลการทดสอบการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary national educational test : O-NET) พบว่า ได้ประสบปัญหาในเรื่อง ผลการ ประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้าง ต่ำ นอกจากนี้รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษาองค์กรมหาชน (สมศ.) เมื่อปี พ.ศ.2554 – 2555 สถานศึกษาในสังกัดได้รับการประเมิน จำนวนทั้งสิ้น 217 โรงเรียน มีผลการประเมินในภาพรวมผ่านการรับรอง จำนวน 204 แห่ง ไม่ได้รับการ รับรอง จำนวน 13 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2557) ซึ่งถือว่าการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัด ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

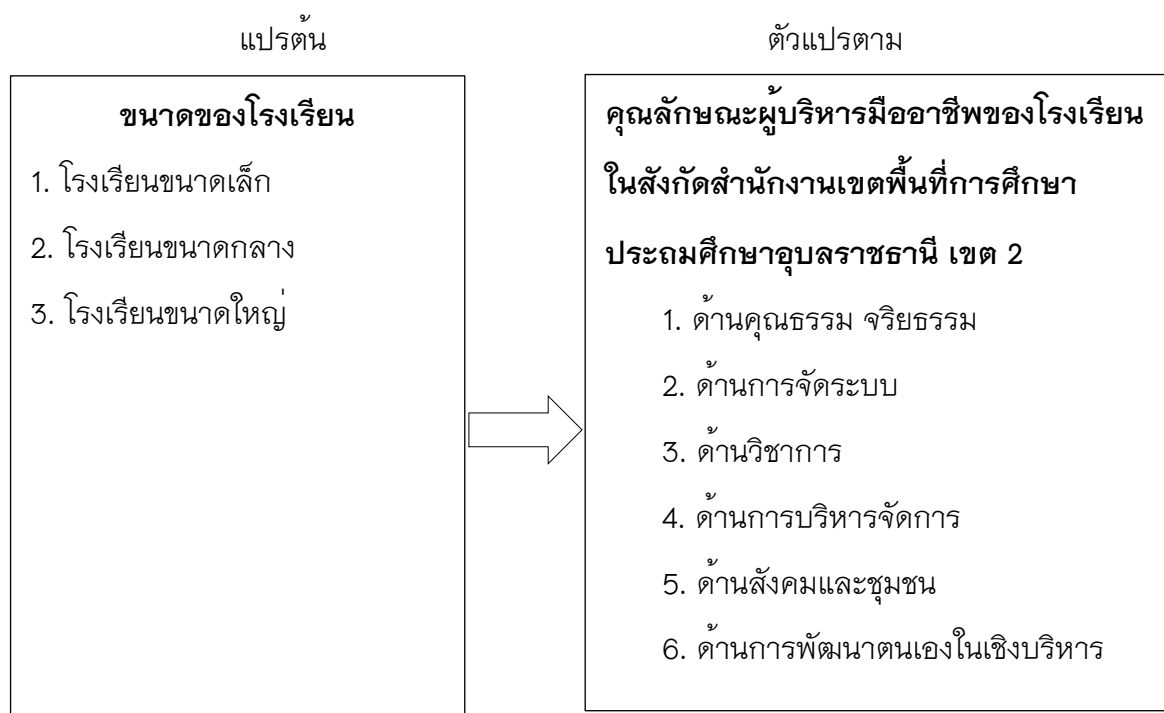
การศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านผู้วิจัยสรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพควรมี หมายถึง การเป็นผู้บริหาร ที่มีความใฝ่รู้และฝึกฝนการเรียนรู้ คิดเป็น คิดได้ และสามารถบูรณาการความรู้ได้ ประยุกต์ใช้ได้ สามารถ สร้างทฤษฎี กฎเกณฑ์ได้จากการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนางานวิชาการและรูปแบบวิธีการจากทฤษฎีได้ ต้องมีประสบการณ์อบรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษานานาชาติเพื่อพัฒนาตนเองสู่ การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักวิจัย และสถาบันทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่มีการกล่าวถึงมากที่สุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญจำนวน 6 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านการจัดระบบ 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านสังคมและชุมชน และ 6) ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยแบบผสมวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามแนวคิดของ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (วิระ ประเสริฐศิลป์, 2546) ที่ได้ จัดทำหลักสูตร “ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ” โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ไว้ ประการ 6 ดังนี้ การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบ การเป็นผู้นำด้าน วิชาการ การเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชน การเป็นผู้นำการพัฒนา ตนเองในเชิงบริหาร สอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารมือ

อาชีพไว้ ดังนี้ การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมในตนเองและระหว่างบุคคล การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบ การเป็นผู้นำด้านวิชาการ การเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชน การเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยแบบผสมวิธี พื้นที่การวิจัยคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประชากร คือ ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,635 คน (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 330 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) แล้วสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ตามแนวคิดของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (วีระ ประเสริฐศิลป์, 2546) และนพพงษ์ บุญจิตราดุล (2551) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .94

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะตรวจสอบรายการ (checklist) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้สร้างเป็นข้อคำถาม ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้านประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร

2. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรึกษาและพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence หรือค่า IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

4. นำข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณดัชนีความสอดคล้องได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ .67–1.00

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 50 ข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูในโรงเรียน ที่ไม่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อนั้นกับคะแนนรวมที่หักข้อนั้นออก ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 – .63 (Corrected Item-total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานีถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามให้ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 330 คน ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 330 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืน

4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ขนาดของโรงเรียน ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. วิเคราะห์คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one – way ANOVA) กรณีพบค่าความแตกต่างผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความแตกต่าง เป็นรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ในภาพรวม

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน			
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.93	0.10	มากที่สุด
2. ด้านการจัดระบบ	4.86	0.13	มากที่สุด
3. ด้านวิชาการ	4.69	0.16	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารจัดการ	4.68	0.30	มากที่สุด
5. ด้านสังคมและชุมชน	4.85	0.10	มากที่สุด
6. ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร	4.59	0.15	มากที่สุด
รวม	4.77	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อลักษณะคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจะสูงไปหาต่ำดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านสังคมและชุมชน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามแนวคิดของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามแนวคิดของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ รวม (รายด้าน)	n	$\bar{X}$	SD	ขนาดของโรงเรียน		
				ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.73$)	ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.80$)	ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.77$)
โรงเรียนขนาดเล็ก	150	4.73	0.05		-.06353*	-.03992*
โรงเรียนขนาดกลาง	130	4.80	0.08	.06353*		0.02362
โรงเรียนขนาดใหญ่	50	4.77	0.05	.03992*	-0.02362	

*P< .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ในด้านคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนในด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมรายด้าน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผู้วิจัยนำประเด็นและข้อค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านสังคมและชุมชน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ดังค่านิยมองค์กร (Core Value) ที่ว่า “UBON2”U:Unity คือ ความมีเอกภาพ B:Benevolence & Good Governance ความมีเมตตา เอื้ออาทรและระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและมีหลักธรรมาภิบาล O:Open-Minded คือ เปิดใจ N: (Inter) National Standards ได้มาตรฐานระดับชาติและระดับสากล 2 : ยึดหลักการบริหาร

2 ประการ คือ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result based Management) (รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2, 2562) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมืออาชีพในทุกด้านเพื่อการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้ได้มาตรฐานตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ พรพิมล นิยมพันธ์ (2550) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รังสิทธิ มังคละศิริ (2551) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามขนาดโรงเรียนพบว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับของ เรณู กองชาญ (2553) ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามทัศนะของครู ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ในด้านคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนในด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมรายด้านโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงสวัสดิ์ แสงมณี (2553) ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ถึงกระบวนการสร้างคุณค่าให้แก่การบริหารจัดการเป็นบทบาท และหน้าที่ของผู้บริหารมืออาชีพซึ่งเป็นผู้ที่คำนึงถึงสิ่งที่จะวางรูปแบบของงานเป็นหลัก ในขณะที่ภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารควรจะต้องมี ต้องวางกลวิธีที่จะให้บุคคลในองค์การเคลื่อนไหวเข้ามาสู่การปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ ผู้บริหารที่ดีจะสร้างและวางเงื่อนไขจำเป็นเพื่อที่จะให้เกิดความแน่ใจในผลผลิตที่สูง เพื่อทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน เป็นการปฏิบัติงานเพื่อหน่วยงานของตนและเพื่อองค์การโดยส่วนรวม สิ่งเหล่านี้ต้องการความร่วมมือร่วมใจและพร้อมที่จะเข้าร่วมทำงานเพื่อความสำเร็จ อันเป็นการแสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานของบุคคลแต่ละคนรวมกันเป็นผลงานของหน่วยงานและขององค์การ โดยมีตัวชี้วัดสองประการ ประการแรก คือ ประสิทธิภาพของการ

ปฏิบัติการ ซึ่งวัดได้จากการให้ความสำคัญของเป้าหมายของงานที่บรรลุถึงได้ และประการที่สองคือ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ซึ่งวัดได้จากการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ดี	ดีมาก
มีประสิทธิภาพแต่ไม่มีประสิทธิผล เนื่องจากมีทรัพยากรสูญเสีย	มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุ เป้าหมายและใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ได้ผลิตผลในระดับสูงเป็นบริเวณที่การ บริหารจัดการประสบผลสำเร็จ
ไม่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่บรรลุเป้าหมาย ทรัพยากรสูญเสีย	มีประสิทธิผลแต่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มี การสูญเสียทรัพยากรแต่ไม่บรรลุ เป้าหมาย
ไม่ดี	ดี

ภาพที่ 1 แสดงการปฏิบัติการของประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหาร (Wood, 2001)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ด้านการพัฒนาด้านตนเองในเชิงบริหารของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ จัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารในทุกด้าน การกระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมประยุกต์ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานการศึกษา มีโครงการพัฒนาวิชาชีพ ทักษะความสามารถในการบริหารให้แก่ผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ในด้านคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนในด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการด้านสังคมและชุมชน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ การจัดอบรม พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 โดยการนำหลักคุณธรรม 8 ประการที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีมาใช้ในการบริหารประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมใน

การบริหารการจัดการ การยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้ได้บังคับบัญชา การกระจายอำนาจให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา การสร้างความแข็งแกร่งให้องค์กรด้วยการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ แยกเรื่องงานออกจากเรื่องส่วนตัว รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นก่อนการตัดสินใจ สร้างความศรัทธาเชื่อมั่นโดยทำตัวให้หน้าครุฑาน่าเชื่อถือ ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ผู้ได้บังคับบัญชาให้พัฒนาตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ กระบวนการสร้างคุณค่าให้แก่การบริหารจัดการ โดยผู้บริหารต้องคำนึงถึงการวางรูปแบบของงานเป็นหลัก ภาวะผู้นำจึงเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารควรจะต้องมี เพื่อวางกลวิธีที่จะให้บุคลากรในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ การสร้างและวางเงื่อนไขที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความแน่ใจในผลผลิตที่สูงและเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน เป็นการปฏิบัติงานเพื่อหน่วยงานของตนและเพื่อองค์กรโดยรวม อันเป็นการแสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานของบุคคลแต่ละคนร่วมกันเป็นผลงานของหน่วยงานและขององค์กร ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารโรงเรียนในทุกด้านและทุกขนาด โดยควรให้ความสำคัญกับหลักการบริหารทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็น ดังนี้

2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับศึกษาความแตกต่างด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละขนาดว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการและด้านสังคมและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทรงสวัสดิ์ แสงมณี. (2553). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*, 4(1), 59-70.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). *นิตยภัตบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- พรพิมล นิยมพันธุ์. (2550). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- รังสิทธี มังคละศิริ. (2551). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เรณู กองชาญ. (2553). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามทัศนะของครูในอำเภอมวกเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- วีระ ประเสริฐศิลป์. (2546). *ผู้บริหารมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. อุบลราชธานี: กลุ่มนโยบายและแผนงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนุชา กอนพวง. (2550). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเป็นผู้บริหารมืออาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- David, Fred R. (2007). *Strategic Management Concept and cases*. (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Draft, R.L. (2001). *The Leadership Experience*. (2nd ed.). New York: Harcourt College Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw–Hill.
- Wood, J., W, J., and Z, R. (2001). *Organizational Behavior: A Global Prospective*. Brisbane: Jon Wiley & Sons.

**สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3**

**The States and development Guidelines in Academic Administration of School under
the office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3**

กัญญภัค พิชัย

Kanyaphak Pichai

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand.

Email: kanyaphakpichai@gmail.com

Received November 14, 2020; Revised December 3, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 337 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 40 ข้อมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมทุกด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ

Abstract

This Article aimed to study (1) to study states and Development Guidelines Academic Administration under the office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3 (2) to compare the states Academic Administration under the office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3 and (3) to study the development guidelines Using Academic Administration of school under the office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3. The sample used in the study were 337, Data collection was done through questionnaires, analyzing the data with instant programs by using the analysis of variance F-test.

The research findings were as follows :

1. The states of Academic Administration of School Administration of school under the office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3 overall could be arranged from abundantly.
2. Comparing The states of academic Administration of School Administration under the office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3 was significantly different on the statistics at the 0.01 level.
3. The development of Academic Administration under the Office of Si SaKet Primary Educational Service Area 3 overall could be arranged from abundantly.

Keywords: Academic Administration.

บทนำ

คุณภาพการศึกษาเป็นข้อเรียกร้องและเป็นคำถามที่สาธารณชน ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียนถามถึงตลอดเวลาว่าโรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างไร โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจึงเป็นคำถามเชิงวิจัยให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องตอบโจทย์นี้ได้ ผู้มีหน้าที่ทั้งหลายตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จนถึงโรงเรียน จะบริหารอย่างไรให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาและในการดำเนินงานทางวิชาการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูมีบทบาทสำคัญที่สุด (ธเนศ คิตรุ่งเรือง, 2563)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและจากรายงานผลการประเมินผลคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (พ.ศ. 2544–2548) ของสำนักงานประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) พบว่าด้านผู้บริหาร ข้อที่ยังไม่ได้มาตรฐาน คือ การบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น การมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (เนตรทราย บัลลังก์ปัทมา, 2551) ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีปัญหาในการบริหารงานวิชาการที่

แตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียนแต่ปัญหาที่คล้ายคลึงกันคือ ปัญหาครูไม่ครบชั้น ขาดแคลน อัตรากำลังของครูสายปฏิบัติการสอน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการแต่งตั้งย้ายการตัดโอนกำลังตำแหน่ง การเกษียณอายุราชการ การได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ผลกระทบที่ตามมาคือ ครูดูแลนักเรียนและ กิจกรรมการสอนไม่เต็มที่ งบประมาณการบริหารจัดการไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนต่ำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีการกิจพัฒนาและส่งเสริมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพและมาตรฐาน มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 198 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับปฐมวัย ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 140 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา จำนวน 58 โรงเรียน มีนักเรียนในความรับผิดชอบ จำนวน 33,678 คน แยกเป็นระดับก่อนประถมศึกษา 7,406 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 21,928 คน ระดับมัธยม จำนวน 4,344 คน ในปีการศึกษา 2561 มีผลการประเมินการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT.) ด้านภาษา ร้อยละ 52.37 ด้านคำนวณ ร้อยละ 48.47 ด้านเหตุผล ร้อยละ 48.60 รวม 3 ด้าน ร้อยละ 49.81 มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-net) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้ วิชาภาษาไทย ได้ร้อยละ 54.28 ภาษาอังกฤษ ได้ร้อยละ 33.69 คณิตศาสตร์ ได้ร้อยละ 33.19 วิทยาศาสตร์ ได้ร้อยละ 38.41 รวมเฉลี่ย ร้อยละ 39.89 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-net) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้ ภาษาไทย ได้ร้อยละ 49.95 ภาษาอังกฤษ ได้ร้อยละ 25.54 คณิตศาสตร์ ได้ร้อยละ 24.76 วิทยาศาสตร์ ได้ร้อยละ 33.88 รวมเฉลี่ย ร้อยละ 33.53 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, 2561) สรุปได้ว่าผลการทดสอบนักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพทางการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับโดยภาพรวมมีคุณภาพไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งสาเหตุอาจมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ จำนวนครูไม่เพียงพอ วิธีการสอนของครูไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สื่อการสอนไม่เพียงพอ เป็นต้น และในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นถ้ามองกลุ่มงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ กลุ่มบริหารงานวิชาการ เป็นกลุ่มงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพการศึกษา

จากเหตุผลของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการ บริหารงาน วิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารวิชาการในโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดในการบริหารวิชาการ การบริหารงานวิชาการเปลี่ยนแปลงไปตาม สาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบาย ในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิชาการจะต้องอาศัยความร่วมมือ จากทุกฝ่าย ผู้บริหารฝ่ายเดียวไม่สามารถทำได้ในทุกเรื่อง จึงจำเป็นที่คณะครู หรือแม้แต่คณะกรรมการ สถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและ ประเมินผล เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียน

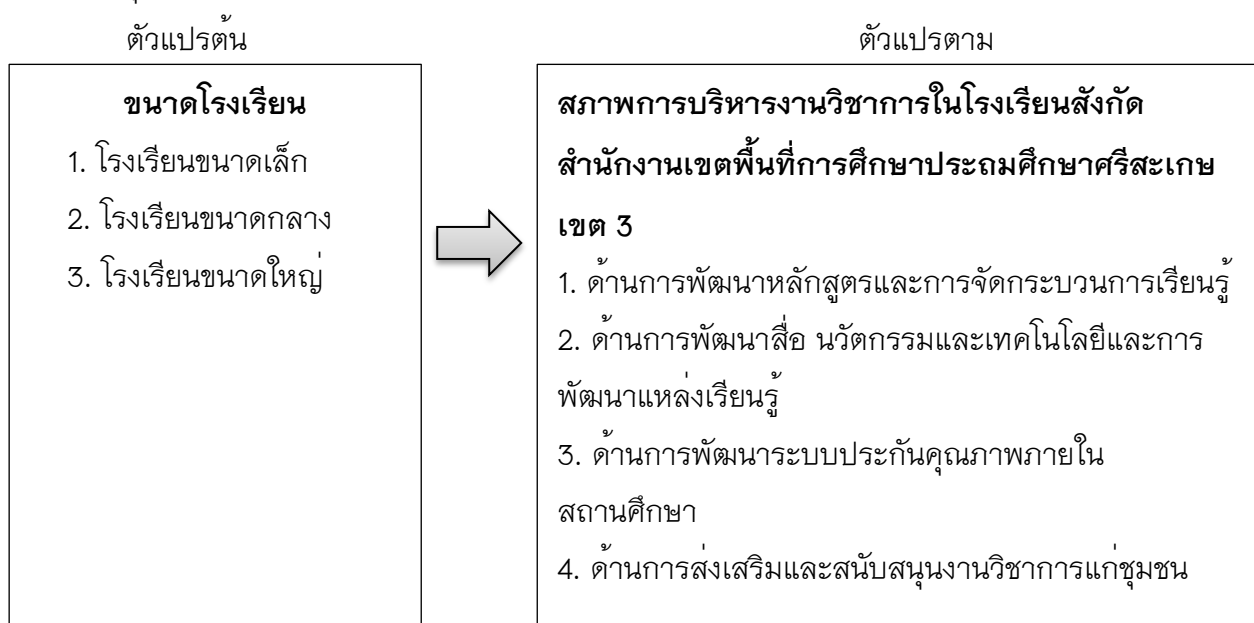
2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ และกระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การ วางแผนก่อนดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลทั้งในระหว่างดำเนินการและเมื่อ ดำเนินการเสร็จสิ้น ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินงานให้เป็นระบบ อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

3. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามสภาพ บริบทและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3 จากการทดสอบระดับชาติ (O-net)

จากการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยสังเคราะห์จากขอบข่ายและภารกิจบริหารวิชาการใน สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32-33) ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน การพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและการพัฒนา เทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) ด้าน การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการ และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการของโรงเรียนในด้านการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้ 4 ด้าน โดยศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่ชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนประถมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประชากร คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 2,702 คน ประกอบด้วยครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 743 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1,368 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 591 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 337 คน ซึ่งได้มา โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2535, หน้า 39-40) โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้ สถานศึกษาที่มีนักเรียน 120 คนลงมา จำนวน 90 โรงเรียน สถานศึกษาที่มีนักเรียน 121-300 คน จำนวน 87 โรงเรียน สถานศึกษาที่มีนักเรียน 301 คนขึ้นไป จำนวน 21 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่าง 337 คน ประกอบด้วยครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 85 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 170 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชนแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายและภารกิจงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าจากเอกสารการวิจัยทางการศึกษาและการเขียนบทนิพนธ์

3. สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ให้ครอบคลุมรอบแนวคิด 4 ด้าน ตามนิยามศัพท์เฉพาะ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน จำนวน 40 ข้อ โดยกำหนดระดับความคิดเห็นให้เลือก 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาวิจัยด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องให้คำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาวิจัยด้วยตนเองเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของข้อคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ และทำการคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไปเพื่อนำ ใช้ทดลองเก็บข้อมูล

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่ไม่ใช่

กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 10 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 10 คน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 คน ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านละลม ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านแซวโปร และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านจำปานวง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (CronBach) เท่ากับ .85

8. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองครั้งสุดท้ายแล้ว จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาวิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือการตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี และส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาต่างๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ส่งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 337 คน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างส่งคืนแบบสอบถามตามที่กำหนดในผู้รับ – ส่ง หนังสือราชการของสถานศึกษาและเดินทางไปเก็บแบบสอบถามในส่วนที่ตกค้างตามสถานศึกษาต่างๆ ที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนเพื่อให้ได้มากที่สุด ได้รับคืน จำนวน 337 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล SPSS for Windows โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ขนาดของโรงเรียน ทำการวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้การทดสอบค่า F – test แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน

ที่	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.55	.28	มากที่สุด
2	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.46	.46	มาก
3	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.51	.23	มาก
4	ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน	4.38	.32	มาก
รวม		4.48	.24	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับมากตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	ขนาดของโรงเรียน		
				ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
รวม (รายด้าน)				$(\bar{X}=4.78)$	$(\bar{X}=4.38)$	$(\bar{X}=4.38)$
โรงเรียนขนาดเล็ก	85	4.78	0.26	-	0.401*	0.398*
โรงเรียนขนาดกลาง	170	4.38	0.11	-0.401*	-	-0.003
โรงเรียนขนาดใหญ่	82	4.38	0.11	-0.398*	0.003	-

*p < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

โรงเรียนในสังกัดมีระดับสภาพการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับสภาพการบริหารงาน วิชาการโดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน

ที่	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการบริหาร
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.48	.37	มาก
2	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนา แหล่งเรียนรู้	4.67	.25	มากที่สุด
3	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.57	.32	มากที่สุด
4	ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน	4.56	.29	มากที่สุด
รวม		4.57	.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสภาพการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้านมี ระดับแนวทางการพัฒนางานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มี ระดับแนวทางการพัฒนางานวิชาการมากที่สุด คือด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา อยู่ระดับมากที่สุด และด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน อยู่ ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่

สำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้อย่างดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพโดยกระทรวงศึกษาธิการได้จำแนกงานในการบริหารงานวิชาการออกเป็น 12 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32) ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจึงเป็นสาเหตุให้ครูผู้สอนตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาทำให้ทรัพยากรบุคคลของชาติ มีคุณภาพมีความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม รวมทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย ชูเลิศ (2553) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ จึงมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้พิจารณา แก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และมีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำงาน ให้มีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมและมั่นคงต่อไป ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องร่วมมือกันเพื่อการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ไปตามระบบตามเงื่อนไขของงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุผลเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสอดคล้องกับงานวิจัยของกรทิพย์ ศกุนตรัักษ์ (2554) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากและมีปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

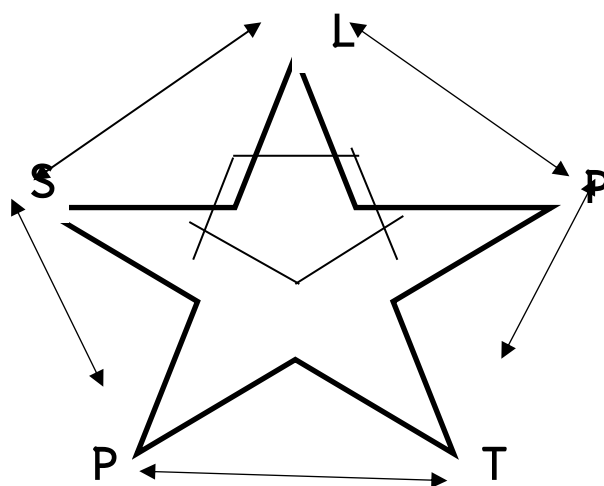
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยรวมจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดมีระดับสภาพการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.01 โดยโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ สามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกัน

มีระดับสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในการกระจายการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มายังโรงเรียนทุกโรงเรียน แต่โดยทั่วไปของโรงเรียนจะขนาดสภาพบริบทแตกต่างกันซึ่งปัจจัยหนึ่งก็คือปัจจัยด้านจำนวนครูและบุคลากรของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีจำนวนครูบุคลากรต่างกันขนาดเล็กจะมีจำนวนครูบุคลากรน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ดังนั้นการกระจายงานจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน มายังโรงเรียนก็จะทำให้ภาระงานของครูอยู่โรงเรียนขนาดต่างกันมีภาระงานที่ต่างกัันดังนั้นครูที่ปฏิบัติงานอยู่โรงเรียนที่ขนาดต่างกันก็จะมีแนวคิดเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่าง กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวรรส เอกบุตร (2553) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 2 มีกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร 48 คนครู 268 คนรวม 316 คนใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบ่งเป็น 3 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระดับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโดยรวมอยู่ในระดับน้อยผลการเปรียบเทียบระดับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูจำแนกตามตำแหน่งพบว่าแตกต่างกันและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบระดับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกันผลการเปรียบเทียบระดับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีฉัตร เล็กดวง (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ประเภทโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 มีค่าความเชื่อมั่น .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบรายคู่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การนิเทศและการประเมินผลการสอน การสื่อสารเป้าหมายโรงเรียนและกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน พบว่ามีระดับแนวทางการพัฒนางานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับแนวทางการพัฒนางานวิชาการมากที่สุด คือด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับมากที่สุด และด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการมีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการประสานร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถาบันอื่น สอดคล้องกับนิยาม กรโกวิท (2551) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนโกวิทจางเชียงใหม่ พบว่า ในด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่างานที่ได้ปฏิบัติคือการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรในด้านเนื้อหาและเวลาเรียนสร้างความตระหนักโดยการพัฒนาครูในการจัดทำหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาปรับแผนจัดการเรียนรู้ให้ครูมีความรู้แก่ครูในการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง จัดเอกสารและคู่มือให้ครูศึกษาค้นคว้าสำหรับปัญหาที่พบคือ หลักสูตรบางกลุ่มสาระยังไม่ครอบคลุมเนื้อหา ขอบเขตของเนื้อหากว้างเกินไป ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร และหลักสูตรไม่มีความสอดคล้องกัน ส่วนข้อเสนอแนะพบว่า ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ อบรมการทำหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ครูแต่ละกลุ่มสาระควรเข้ากลุ่มเพื่อนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ปรับหลักสูตรไปใช้ให้เข้ากับเนื้อหาและธรรมชาติของวิชา สำหรับการใช้สื่อการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่างานที่ได้ปฏิบัติคือได้จัดหาสื่อการสอน กระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการสอน ใช้สื่อการสอนโดยคำนึงประสบการณ์ของผู้เรียน ใช้สื่อเหมาะสมกับเนื้อหาสาระการสอน เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียน และใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สำหรับปัญหาที่พบคือสื่อการเรียนการสอนมีน้อย ไม่คงทน ขาดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ขาดงบประมาณ และครูไม่นำสื่อ นวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน ส่วนข้อเสนอแนะพบว่า ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรให้ความรู้แก่ครูที่จะผลิตสื่อการสอน หรือส่งบุคลากรไปอบรมแล้วนำมาขยายผลสู่ครูผู้สอนต่อไป ควรมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่แต่ละกลุ่มสาระเพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอน แล้วครูควรสร้างสื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการวัดและประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ได้กำหนดปฏิทินในการวัดและประเมินผลประจำปี ประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียน วัดและประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนจัดทำแผนการวัดและประเมินผลทุกรายวิชา แจ้งเกณฑ์การประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อน วัดและประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และติดตามผลการวัดและประเมินผลของครูอย่างต่อเนื่องส่วนปัญหาที่พบคือ วัดและประเมินผลซ้ำซ้อน ขาดความชำนาญในการวัดและประเมินผล

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการสร้างได้รูปแบบ LPTPS model การพัฒนาวิชาการของโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ในแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จะกำหนดรูปแบบ การพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (Leadership) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ (Participation) 3) ด้านการพัฒนาทีมงานวิชาการ (Teamwork) 4) ด้านกระบวนการ บริหารงานวิชาการ (Process) และ 5) ด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ (Scope) หรือเรียกว่า LPTPS model ในส่วนความเป็นผู้นำทางวิชาการที่จะให้งานบริหารมีความสำเร็จจึงต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในหลายด้าน ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาที่เป็นทีมงานวิชาการ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการบริหารเพื่อเชื่อมโยงในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ และในแต่ละองค์ประกอบมีส่วนที่จะเกี่ยวพันภายในระบบของงานทำให้งานสำเร็จ ย่อมมีความสัมพันธ์ของแต่ละส่วน คือ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการต้องอาศัยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารและเมื่อมีส่วนร่วมแล้วย่อมก่อให้เกิดกระบวนการบริหารต้องอาศัยผู้นำทางวิชาการเป็นตัวขับเคลื่อน ก็เช่นเดียวกันกับความเป็นผู้นำทางวิชาการต้องร่วมกันทำงานเป็นทีมย่อมส่งผลไปถึงขอบข่ายการบริหารวิชาการภายในและภายนอกโรงเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการโดยส่งเสริมให้ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดมีระดับสภาพการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.01 โดยโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมทุกด้าน พบว่ามีระดับแนวทางการพัฒนางานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการสำรวจความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ กระบวนการสร้างคุณค่าให้แก่สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องคำนึงถึงสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยควรให้ความสำคัญการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็น ดังนี้

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

2.2 ควรศึกษาความต้องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องสภาพความต้องการ ของท้องถิ่นในโรงเรียนขนาดใหญ่

2.3 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการพัฒนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นั้นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธเนศ คิตรงูเรือง. (2547). การประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ประเภทสายสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เนตรทราย บัลลังก์ปัทมา. (2551). บริหารงานวิชาการ...ให้เป็นผู้้นำการเปลี่ยนแปลง. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/205609>.
- Mattox, D.D. (1987). A Study of the In-service Needs of Illinois Public School Elementary Principals. *Dissertation Abstracts International*, 38(12), 7061-A.

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษาในอำเภอบุนทรียกิจสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

Role of Administrators in Promoting Information and Communication Technology for Educational in Buntharik District Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5

ณัฐินี มหานิตพงษ์¹, สุรางคณา มัณยานนท์², สุรศักดิ์ หลาบมาลา³, ปิยานี สมบูรณ์ทรัพย์⁴
Nuttinee Mahanitpong¹, Surangkana Manyanonda², Surasak Labmala³, Piyanee Somboonsap⁴

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3,4}Ratchathani University, Thailand.

¹Email: sureepat25@gmail.com

Received November 5, 2020; Revised November 23, 2020; Accepted December 5, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาบทบาทของผู้บริหาร 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 230 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน และครูผู้สอนจำนวน 185 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สรุปได้ 6 ประเด็น

สรุปผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดที่ 1 กับขนาดที่ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าขนาดที่ 1

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร; การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา; ขนาดของสถานศึกษา

Abstract

The objective of this research was to study the roles of administrators. 1) To study the role of school administrators in promoting information and communication technology for education. 2) To compare roles of school administrators in promoting information and communication technology for education. classified by school size; and 3) To study problems and suggestions for the development of the use of information and communication technology for education. The sample consisted of School administrators and teachers totally 230 individuals. comprising 45 School administrators and 185 teachers selected teachers by stratified random sampling techniques. The instrument used in research were questionnaires. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, variance analysis ANOVA and content analysis.

The results of research were as follows:

1. The role of school administrators in promoting information and communication technology for education of educational. Found that overall was at the high level.

2. Compares the roles of school administrators in promoting information and communication technology for education. classified by school size, overall there was no difference, which is inconsistent with the hypothesis.

3. The state of problems and suggestions for the development of the use of information and communication technology for education. can be summarized in 6 issues.

Conclusion The results showed that the school administrators and teachers in educational institutions of size 1 and size 2 had a statistically significant difference in opinion at the .05 level. 1

Keywords: Role of Administrators; Promoting Information and Communication Technology; School size.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการเข้าถึงและได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดน ผลจากความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาทางการศึกษาของชาติเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการสนองตอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดไว้ในหมวด 9 โดยให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการศึกษาและมีมาตราที่น่าสนใจคือมาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทยด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ถ้าผู้บริหารมีวิธีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดีนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกทั้งจะต้องส่งเสริมการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการบริหารงานด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้านคือการบริหารวิชาการการบริหารงบประมาณการบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปให้เป็นรูปธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผลสัมฤทธิ์จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่โดยตรง การศึกษาจึงต้องมีการวางแผนกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ความสำคัญอันดับแรกจะต้องพัฒนาครูผู้สอนก่อนโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรอย่างจำกัดครูผู้สอนต้องทำหน้าที่หลายอย่างและเสียเวลาไปกับการงานด้านอื่นการนำเทคโนโลยีมาช่วยแบ่งเบาภาระงานด้านอื่นได้ก็จะช่วยให้ครูมีเวลากับการเรียนการสอนมากขึ้นและที่สำคัญครูจะต้องมีทักษะมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนั้นๆ เมื่อครูมีทักษะและคุ้นเคยกับเทคโนโลยีอันหนึ่งก็จะเป็นการง่ายที่ครูจะนำไปใช้กับเทคโนโลยีอื่น ๆ ขั้วเคลื่อนระบบการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะที่ดีขึ้นมีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้นสามารถทำให้ภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่นำพาประเทศไปสู่จุดมุ่งหมาย (ดวงกมล กิ่งจำปา, 2555) ความสำเร็จหรือความล้มเหลวอยู่ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารการศึกษาซึ่งต้องมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการศึกษาเข้าใจทิศทางแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาด้วยการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ทุกคนนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับศคิคาญจน์ แสงงามนกุล (2561) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง

เป็นผู้นำและมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ตามให้ทันเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในองค์กรและใช้ในการเรียนการสอนตลอดจนใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องกับนโยบายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระยะที่ 3 ได้กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 (IT 2020) (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554) คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติได้ตระหนักถึงองค์ประกอบทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและความสำคัญที่จะต้องมีนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในและต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านมา มีงานวิจัยหลายฉบับที่แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเกิดจากงบประมาณที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดินมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อเครื่องมือและชุดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ขาดงบประมาณสนับสนุนในการสร้างห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านวัสดุครุภัณฑ์สำนักงานยังต้องการให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีจำนวนเพียงพอปัญหาในเรื่องความพร้อมของระบบไฟฟ้าและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตลอดจนสื่อซอฟต์แวร์ที่จะใช้งานรวมทั้งจำนวนบุคลากรในสถานศึกษามีน้อยปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของสถานศึกษา พบว่าการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่ตอบสนองความต้องการในการบริหารงานทั่วไปผ่านเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการและการใช้งานของโรงเรียนและสถานศึกษาขาดโปรแกรมสำเร็จรูปบริหารงานการเงินงบประมาณ (สุวัฒน์ ดอนทอง, 2558) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสาวิกา จันทรหอม (2550) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดาราวิทยาลัยปัญหาที่พบคือจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และเครือข่าย Internet ไม่เพียงพอต่อจำนวนบุคลากรในการใช้งาน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 เพื่อจะได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ศึกษารoles of ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา จากแนวคิดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในด้านมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ประกอบด้วย 1. ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา 2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3. ด้านการเรียนการสอน 4. ด้านกระบวนการเรียนรู้ 5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และ 6. ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน

ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารควรมีทักษะดังนี้ 1) ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 2) ทักษะการคิดนอกกรอบ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการสื่อสารสร้างความเข้าใจ 5) ผู้บริหารทักษะพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และผู้บริหารต้องมีหน้าที่ รับผิดชอบต่อสารสนเทศทั้งในด้านการวางแผนทางในการพัฒนาเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการความคุ้มค่าของสารสนเทศและความประหยัดในการผลิตหรือจัดการสารสนเทศรู้จักใช้รู้จักสร้างสรรค์เทคโนโลยีอย่างรู้ค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองต่อหน่วยงานต่อชุมชนและต่อประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในด้านมาตรฐาน

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรต้น

จำนวนผู้บริหารและครูตามขนาดของสถานศึกษา

1. ขนาดที่ 1 (จำนวนนักเรียน 0-120 คน)
2. ขนาดที่ 2 (จำนวนนักเรียน 121-200 คน)
3. ขนาดที่ 3 (จำนวนนักเรียน 201-300 คน)
4. ขนาดที่ 4 (จำนวนนักเรียน 301-499 คน)

ตัวแปรตาม

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
3. ด้านการเรียนการสอน
4. ด้านกระบวนการเรียนรู้
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้
6. ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต จำนวน 572 คนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยวิธีแบ่งชั้น

ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 230 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 45 คน และครูผู้สอนจำนวน 185 คน

ตารางที่ 1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

ขนาดโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
ขนาดที่ 1 (นร. 0 - 120 คน)	16	69	14	25
ขนาดที่ 2 (นร. 121 - 200 คน)	13	136	11	48

ขนาดโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
ขนาดที่ 3 (นร. 201 – 300 คน)	15	220	13	78
ขนาดที่ 4 (นร. 301 – 499 คน)	8	95	7	34
รวมทั้งสิ้น	572		230	

2) **เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนแบ่งออกเป็น 3 ตอน 1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนนช่วงน้ำหนัก 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (ยูทท โกยวรรณ, 2545) 3. เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3) **การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม** 1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยและขอความร่วมมือจากโรงเรียนในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในการตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลการวิจัย 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดและรับแบบสอบถาม หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า 0.98

4) **การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม** ข้อมูลที่ได้จะนำมาทำการวิเคราะห์โดยใช้ นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับจากนั้นนำไปบันทึกและโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

Deviation : S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยใช้วิธีการการตีความ จำแนก จัดหมวดหมู่ตามประเด็นและอภิปรายสรุป

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา	4.04	0.79	มาก
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.30	0.65	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน	4.13	0.76	มาก
4. ด้านกระบวนการเรียนรู้	3.84	0.82	มาก
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้	3.93	0.88	มาก
6. ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน	3.81	0.87	มาก
รวม	4.01	0.74	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา	ขนาดของสถานศึกษา														
	ขนาดที่ 1			ขนาดที่ 2			ขนาดที่ 3			ขนาดที่ 4			รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา	3.76	0.64	มาก	4.15	0.64	มาก	4.03	0.91	มาก	4.14	0.78	มาก	4.04	0.79	มาก
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.05	0.75	มาก	4.47	0.55	มาก	4.29	0.66	มาก	4.33	0.62	มาก	4.30	0.65	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน	4.12	0.67	มาก	4.21	0.55	มาก	4.06	0.90	มาก	4.19	0.78	มาก	4.13	0.76	มาก
4. ด้านกระบวนการเรียนรู้	3.47	0.52	ปานกลาง	3.98	0.69	มาก	3.86	0.95	มาก	3.94	0.83	มาก	3.84	0.82	มาก
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้	3.70	0.86	มาก	4.11	0.71	มาก	3.88	0.94	มาก	4.00	0.93	มาก	3.93	0.88	มาก
6. ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน	3.63	0.68	มาก	4.08	0.64	มาก	3.72	1.03	มาก	3.76	0.89	มาก	3.81	0.87	มาก
ค่าสถิติโดยรวม	3.80	0.62	มาก	4.17	0.57	มาก	3.98	0.86	มาก	4.07	0.75	มาก	4.01	0.74	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษารายด้าน

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.228	3	1.409	2.321	.076
	ภายในกลุ่ม	137.226	226	.607		
	รวม	141.454	229			
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	4.160	3	1.387	3.331*	.020
	ภายในกลุ่ม	94.084	226	.416		
	รวม	98.244	229			
3. ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.997	3	.332	.574	.632
	ภายในกลุ่ม	130.812	226	.579		
	รวม	131.809	229			

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
4. ด้านกระบวนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	6.876	3	2.292	3.548*	.015
	ภายในกลุ่ม	145.993	226	.646		
	รวม	152.869	229			
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	4.390	3	1.463	1.934	.125
	ภายในกลุ่ม	170.987	226	.757		
	รวม	175.377	229			
6. ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	6.325	3	2.108	2.823*	.040
	ภายในกลุ่ม	168.778	226	.747		
	รวม	175.103	229			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.312	3	1.104	2.037	.110
	ภายในกลุ่ม	122.471	226	.542		
	รวม	125.783	229			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอพุทธสิริสงัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในอำเภอพุทธสิริสงัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา พบปัญหาผู้บริหารและครูขาดความใจและความรู้ในการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาควรมีแผนพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาอยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา การระดมทรัพยากร

3.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบปัญหาที่ตั้งในพื้นที่ชนบท แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องปรับปรุงระบบไฟฟ้าในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย และใช้งานได้ทุกสถานการณ์ ควรจัดให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเท่าเทียมกันและทั่วถึง เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ด้านการเรียนการสอน พบปัญหาขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญการใช้เทคโนโลยี แนวทางการพัฒนา ควรจัดหาครูวิชาเอกคอมพิวเตอร์หรือเจ้าหน้าที่ ICT ดูแลประจำสถานศึกษาหรือกลุ่มเครือข่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน

3.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบปัญหานักเรียนอยู่ในชนบทพื้นฐานครอบครัวไม่เอื้ออำนวย แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น DLTV, DLIT ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงและให้นักเรียนมีการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

3.5 ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ พบปัญหาห้องปฏิบัติการไม่มี สืบค้น อินเทอร์เน็ตไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา ควรมีการส่งเสริมให้สถานศึกษามีเว็บไซต์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน มีสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ มีระบบอินเทอร์เน็ตเองโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้จ่ายค่าอินเทอร์เน็ต

3.6 ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน พบปัญหา ชุมชนไม่พร้อม งบประมาณภาครัฐไม่เพียงพอ แนวทางการพัฒนา ผู้บริหารและครูควรสร้างเครือข่ายการพัฒนาการจัดการศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อระดมทรัพยากรการศึกษา โดยการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณด้านการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้บริการ

ตารางที่ 5 เชื่อมโยงระหว่างปัญหากับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

รายด้าน	ปัญหา	แนวทางการพัฒนา
1.ด้านการบริหาร จัดการภายใน สถานศึกษา	- ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจการบริหารจัดการ - ขาดงบประมาณ, งบประมาณจำกัด	- มีแผนพัฒนาด้านเทคโนโลยี - ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน - ให้บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2.ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน	- อยู่พื้นที่ชนบท ไฟฟ้าดับบ่อย - งบประมาณน้อย - เทคโนโลยีไม่สมบูรณ์ อินเทอร์เน็ตช้า ไม่มีห้องปฏิบัติการ	- ปรับปรุงระบบไฟฟ้า ให้ใช้งานได้ทุกสถานการณ์ - สนับสนุนการใช้ซอฟต์แวร์ถูกกฎหมาย - หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเท่าเทียมกัน ทั้งถึง
3.ด้านการเรียน การสอน	- ขาดครูที่มีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี ครูคอมพิวเตอร์ - ครูมีภาระงานอื่น	- จัดหาครูที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี ครูวิชาเอกคอมพิวเตอร์ - ครูได้รับการพัฒนาเรื่องการใช้เทคโนโลยีและผลิตสื่อ - จัดระบบงานต่อการจัดการเรียนการสอน

รายงาน	ปัญหา	แนวทางการพัฒนา
4.ด้านกระบวนการเรียนรู้	- อยู่ในพื้นที่ชนบทพื้นฐานครอบครัวไม่เอื้อ - ครู/นักเรียนขาดทักษะการใช้โปรแกรมการสืบค้น - สื่อเทคโนโลยีไม่เพียงพอ	- จัดการเรียนรู้โดยใช้ DLTV, DLIT - การเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ มีการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต - จัดหาสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอ - ผู้เรียนรู้เท่าทันการใช้สื่อเทคโนโลยี
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้	- หองปฏิบัติการไม่มี - อินเทอร์เน็ตไม่เอื้อ	- จัดให้มีคอมพิวเตอร์ใช้สืบค้นข้อมูล - ส่งเสริมเว็บไซต์ที่ใช้ในการเรียนการสอน มีระบบอินเทอร์เน็ตใช้ทั่วถึง
6.ด้านความร่วมมือภาคีรัฐ เอกชนและชุมชน	- ชุมชนไม่พร้อม - งบจากภาครัฐไม่เพียงพอ	- สร้างเครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ - ระดมทรัพยากร - ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารการศึกษามีประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และงานตามภาระหน้าที่ของผู้บริหารมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งต้องกระทำอย่างรอบคอบ เพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลทางด้านประสิทธิภาพสูงสุดโดยเฉพาะในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสูงสุดของผู้บริหารทุกระดับ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ทันต่อเหตุการณ์ ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ทั้งในส่วนของการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิกาญจน์ แสงงามนกุล (2561) ได้ศึกษาพบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยรวมบทบาทอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอเบญจตรีกิ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดที่ 1 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกจากนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอเบญจตรีกิ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ไม่แตกต่างกันเนื่องจากสถานศึกษาทุกขนาดผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสัญญา วุฒิสาร (2559) พบว่าสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีระดับการปฏิบัติการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับสัญญา วุฒิสาร (2559) พบว่าสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีระดับการปฏิบัติการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า วิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในอำเภอเบญจตรีกิ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 6 ด้าน จากสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแผนพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน มีการส่งเสริมและประสานเครือข่ายจากชุมชนองค์กรภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้มีหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนการสอนแต่ละสาระการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือและการจัดการเรียนรู้ตามแผนฯ ที่กำหนด มีรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย ผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่าง

มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้มีเว็บไซต์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน มีระบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดรวบรวมสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบจัดเป็นคลังแห่งการเรียนรู้ศูนย์สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศหรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ตามศักยภาพของสถานศึกษา และด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้องค์กรภาคีรัฐเอกชนและชุมชน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนสถานศึกษา มีการให้บริการความรู้กับชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็น เครื่องมือ มีการประสานเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นรวมถึงองค์กรภาครัฐและเอกชนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศคทิกาญจน์ แสงงามนกุล (2561) ได้สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดังนี้ ด้านการเรียนการสอนคือ ควร ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น ควรส่งเสริมให้ ให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรคู่มือ สื่อการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนต้องจัดสื่อเทคโนโลยีทาง การศึกษา เพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และดูแลกำกับการใช้สื่อของผู้เรียน ควรประชุมวางแผน กำหนดนโยบายเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน และจัดงบประมาณในด้านการเรียนการสอนด้วย เทคโนโลยีให้มากพอ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาจัดเก็บข้อมูลผู้เรียน จัดทำแบบการวัดผลและประเมินผลจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรพัฒนาครูให้ เข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม จัดส่งผลการวัดผลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศสู่ นักเรียนและผู้ปกครอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ด้านนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารเพื่อการศึกษาในด้านมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) โครงสร้างพื้นฐานมี ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและระบบเครือข่ายภายในพื้นที่ในสถานศึกษาเพื่อการบริหารจัดการและการ จัดการเรียนการสอนมีซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในสถานศึกษาที่ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ การจัดห้องเรียนที่ หลากหลายมีระบบการบำรุงรักษาและความมั่นคงของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชนมีองค์กรภาคีรัฐเอกชนและชุมชนให้ความร่วมมือและ สนับสนุนสถานศึกษามีการให้บริการความรู้กับชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็น เครื่องมือมีการประสานเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นรวมถึงองค์กรภาครัฐและเอกชนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน

ผู้บริหารและครูควรสร้างเครือข่ายการพัฒนาการจัดการศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อระดม ทรัพยากรการศึกษา สถานศึกษาต้องพึ่งพาตนเอง โดยการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน

งบประมาณด้านการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณ และตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงเพื่อให้บริการ สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนโดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การศึกษาทั้งส่วนของการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครู บุคลากร ทางการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการปฏิบัติงานในทุก ด้าน พร้อมกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 6 ด้าน ดังนั้นหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้ง 6 ด้าน การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การ บริหารจัดการภายในสถานศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน การเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ ทรัพยากรการ เรียนรู้ ความร่วมมือภาครัฐเอกชนและชุมชน ให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และควรให้ความสำคัญกับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำ วิจัยในประเด็นดังนี้

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้ และพัฒนาให้เหมาะสมกับฝ่ายต่างๆ

2.2 ควรมีการศึกษาการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาที่ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านต่างๆ

2.3 ควรจัดทำงานวิจัยในรูปแบบงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินการเพื่อ พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ของประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). พื้นฐานการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศศิกาญจน์ แสงงามนกุล. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. พะเยา). มหาวิทยาลัยพะเยา
- สัญญา วุฒิสาร (2559). การศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 2, 647-671.
- สาวิกา จันทร์หอม. (2550). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดาราวิทยาลัย (การค้นคว้าอิสระศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวัฒน์ ดอนทอง. (2558). แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร (สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Krejcie, R.V. & Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

สภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

States and Guidelines for The Educational Quality Assurance Development of Schools
Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5

พิรุณศักดิ์ มหานิติพงษ์¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม², ชารี มณีศรี³, ศันสนีย์ บุญเฉลียว⁴

Pirunsak Mahanitipong¹, Charoenwit Sompongtham², Charee Maneesri³, Sansanee Boonchiew⁴

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3,4}Ratchathani University, Thailand.

¹Email: pirunsak12@gmail.com

Received November 9, 2020; Revised December 6, 2020; Accepted December 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา 2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และขนาด สถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษา จำนวน 218 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 109 คน และครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษาจำนวน 109 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ ในระดับมากที่สุด ระดับ 4.04

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา ได้เสนอไว้ 7 ด้าน ตามแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินการ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

คำสำคัญ: สภาพการประกันคุณภาพการศึกษา; แนวทางการพัฒนา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

Abstract

The research has objectives 1) study the states operation of educational quality assurance. 2) compares the states operating of educational quality assurance. classified by position and school size, 3) study guidelines for development of the educational quality assurance under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The research model was quantitative research. The research area is an educational institution under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The sample consisted of School administrators and the quality assurance chief teachers totally 218 individuals. That consisted of 109 school administrators and 109 the quality assurance chief teachers. The sample size was determined according of Krejcie and Morgan using stratified randomness. The research include was a questionnaire on the states and guidelines for the development of educational quality assurance. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, T-test, variance analysis ANOVA and content analysis.

The results of research were as follows:

1. The states operation of educational quality assurance development in schools Overall, it was found that the state was at the high level. At the level 4.04

2. Compares the states operating of educational quality assurance development of school administrators and academic teachers of schools classified by position, found no differences. When classified by school size, it was found that the difference was statistically significant at the .05 level, consistent with the hypotheses.

3. Guidelines for the operation of Guidelines for the development of educational quality assurance of schools can be summarized as 7 aspects. 1) In setting educational standards. 2) In making educational management development plans. 3) In the implementation of the educational management development plan. 4) In evaluation and quality audit. There should be a committee

at the school level. 5) In performance monitoring. 6) In the preparation of self-assessment report. 7) In to develop educational institutions to have quality.

Keywords: States Educational quality assurance; Guidelines For Development; Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนรวม คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน รูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในระบบ ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน ทั้งในด้าน งบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

จากกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ข้อ 4 เมื่อได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามข้อ 3 แล้ว ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจัดส่งรายงานดังกล่าวพร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นให้แก่สำนักงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอก ให้สำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่ง

รายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ในการดำเนินการตามวรรคสอง สำนักงานอาจจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามวรรคสอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในจึงเป็นกระบวนการสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาเป็นระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของชุมชน และสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในกระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน จึงมีความสนใจศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ภายใต้บริบทที่เป็นจริงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาเป็นตัวอย่างในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสู่ความพร้อมในการประเมินภายนอกและพัฒนาการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการช่วยเหลือสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและพร้อมรับการประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อศึกษาเพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาแนวพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

สมมติฐานการวิจัย

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่มีตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพ และแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

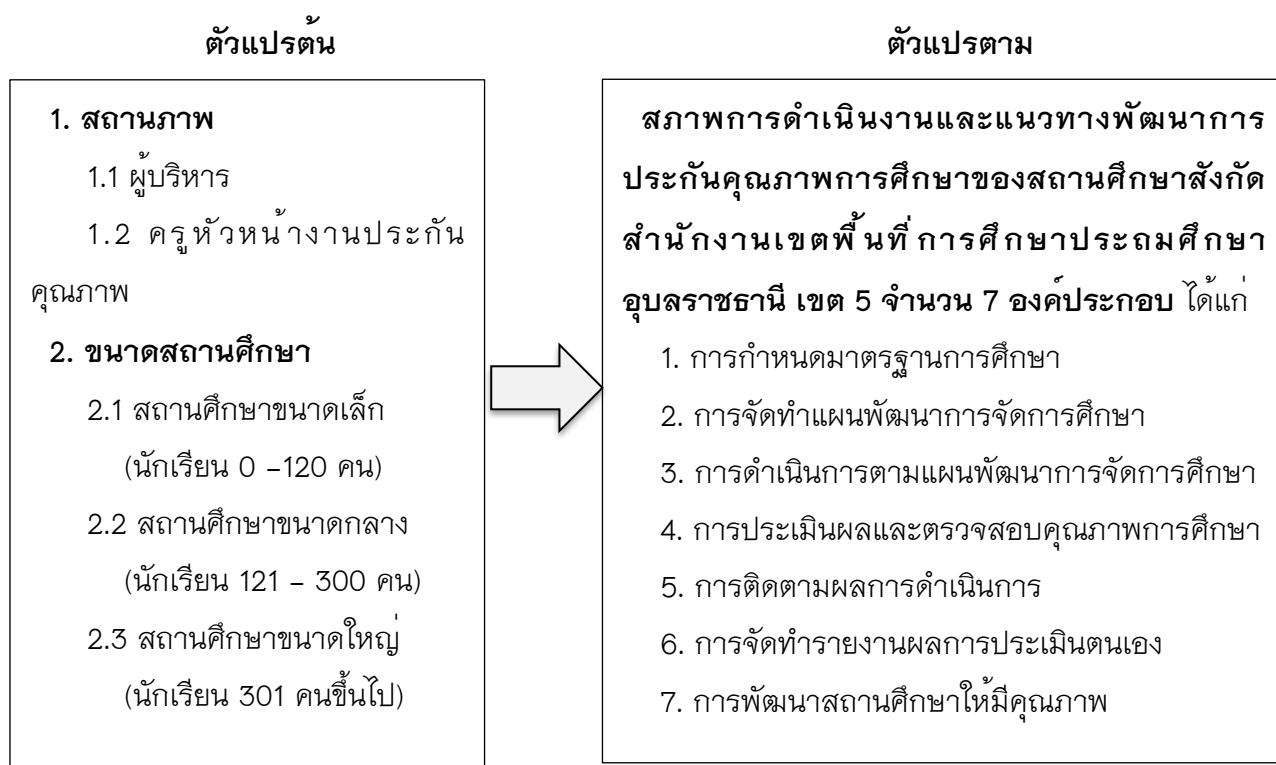
การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาและ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมี คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดตามแนวคิดของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 34) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การ กำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินการ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และ 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเพิ่มเติมประสิทธิภาพการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายใน ได้เพราะเป็นการดำเนินการประกันคุณภาพแนวใหม่ศึกษาด้านการดำเนินงานและ แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพความรู้ที่นำมาเติมความรู้ คือ ลำดับ ความสำคัญ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน 2) ความ คิดเห็นในโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 34) ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการ ดำเนินการ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และ 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมี รายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย** ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 254 คน และครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษา จำนวน 254 คน รวมทั้งสิ้น 508 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 109 คน และครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษาจำนวน 109 คน รวม 218 คน

2) **เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ลักษณะ

คำถามเป็นแบบปลายเปิด 2 ส่วน คือ ส่วนสภาพการดำเนินงาน และส่วนข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม จากนั้นนำคะแนนไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-objective congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 นำแบบสอบถามวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยการคำนวณหาความสัมพันธ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ 1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยและขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 2. การจัดส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเองไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ระหว่างวันที่ 24 มิถุนายน 2563 ถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2563 พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการตอบแบบสอบถาม และ 3. การรับแบบสอบถามผู้วิจัยได้เดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตนเองตามสถานศึกษาที่ได้ส่งแบบสอบถามไประหว่างวันที่ 1 ถึง 20 กรกฎาคม 2563 เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป นำค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลสภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์สภาพโดยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับจากนั้นนำไปแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เพื่อทราบสภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับใด แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายข้อ รายด้านและในภาพรวมการแปรผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน (Class Interval) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษาโดยการทดสอบค่าที (t-test) จำแนกตาม

ประสบการณ์ทำงานและตามขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุบราชธานี เขต 5 โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการการตีความ จำแนก จัดหมวดหมู่ตามประเด็นและอภิปรายสรุป

ผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุบราชธานี เขต 5 โดยรวมพบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการติดตามผลการดำเนินการ 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และ 7) ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการติดตามผลการดำเนินการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุบราชธานี เขต 5 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกจากนั้น ไม่แตกต่างกัน

แนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุบราชธานี เขต 5 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ควรมีการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน การศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศุบราชธานี เขต 5 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของ สถานศึกษา สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนและท้องถิ่นโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วม มีการกำหนดค่าเป้าหมายอย่างชัดเจน ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ประกาศใช้ในสถานศึกษา มีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรเห็นถึง

ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน PDCA ควรยึดหลักการประหยัดงบประมาณและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นปัจจุบัน ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยเน้นกระบวนการทำงาน มีระบบการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจนต่อเนื่อง และดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา โดยวางระบบการทำงานและมอบหมายการประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษาแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินผล รวมทั้งเครื่องมือในการประเมินผลตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และสถานศึกษาควรมีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์วางแผนแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินการ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการติดตาม ตรวจสอบ และรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการติดตามผลการดำเนินงานโดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการวางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ และนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ที่เหมาะสม เพียงพอต่อการวิเคราะห์

แปรผลตรงตามสภาพของสถานศึกษา และสามารถนำเสนอข้อมูลสารสนเทศตรงตามมาตรฐานของสถานศึกษา ควรให้มีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เพื่อให้ครูบุคลากรที่รับผิดชอบมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่สะท้อนมาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนด นำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพของสถานศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เข้าใจง่าย ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานต้นสังกัดทุกปีการศึกษา

7. ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ควรมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบเฉพาะงานประกันคุณภาพสถานศึกษาโดยตรง ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในงานประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจรวมทั้งสร้างความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษากับผู้บริหาร ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนิเทศติดตามงานประกันคุณภาพการศึกษา อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ควรกำหนดนโยบาย แผนงานและรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความชัดเจน เพื่อเป็นการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกและรองรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือและแนะนำสถานศึกษาเพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจัดส่งรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อต้นสังกัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามวงจรการพัฒนาจึงส่งผลให้สถานศึกษามีสภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชญา กลั่นนุรักษ์ (2559) ที่พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ภาพรวมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านที่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นเป็นอันดับแรกคือมาตรฐานด้านผู้เรียน เมื่อเปรียบเทียบ

สภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพของ สถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการ ดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาไปในแนวเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของภณัฐพงศ์ พลमुख (2561) พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่แตกต่างกันคือด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาและด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานผลการ ประเมินตนเอง และด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกจากนั้น ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ เกศรินทร์ แทบสี (2557) ได้ทำการศึกษา เปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันผลการเปรียบเทียบการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

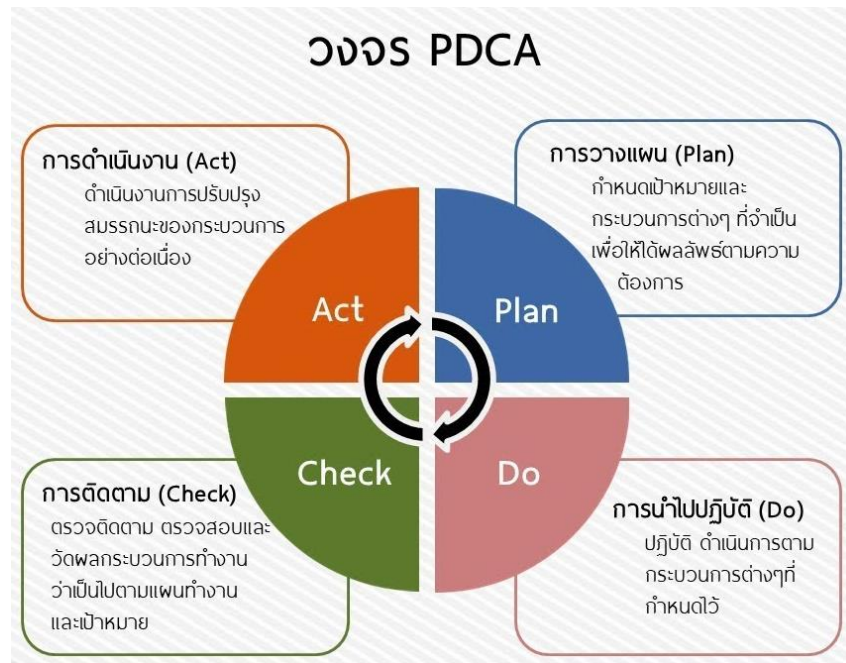
3. แนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปได้ดังนี้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ควรมีการ วิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและ มาตรฐานการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางการ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่ง คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศที่ เชื้อต่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นปัจจุบัน ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยเน้นกระบวนการทำงาน มีระบบการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจนต่อเนื่อง และนำผลการประเมินตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมไปใช้

พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยวางระบบการทำงานและมอบหมายการประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินผล รวมทั้ง เครื่องมือในการประเมินผลตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และสถานศึกษาควรมีการนำ ผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์วางแผนแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลและ จัดทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพทั้ง ภายในและภายนอกและรองรับการการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ต่อไป

ทั้งนี้เนื่องจากว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยในการดำเนินการ ตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้นก็ต้องมี การประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเองเพื่อ ตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จะสามารถพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ นำไปสู่การประเมินคุณภาพภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นสถานศึกษาจะต้องพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงาน โดยมีการดำเนินการกำหนด มาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การ ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การติดตามผลการดำเนินการ การจัดทำรายงานผลการ ประเมินตนเอง และการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545) กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ประกอบกับได้มีการประกาศใช้ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความรู้จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นกระบวนการ ประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของหลักการบริหาร ที่เป็นกระบวนการครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ แนวคิดของการบริหารแบบครบวงจรจะเห็นว่ามีคุณสมบัติสอดคล้องกัน 1. การร่วมกันวางแผน (Planning) 2. การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing) 3. การร่วมกันตรวจสอบ (Checking) 4. การร่วมกัน ปรับปรุง (Action)

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ได้ว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามกระบวนการ มีแนวทางและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ ซึ่งการเตรียมการที่มีความสำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม

2. ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากร 2) การปฏิบัติตามแผน ในขณะที่ดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน 3) การตรวจสอบประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

3. ขั้นตอนการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี บทบาทหน้าที่ของครูในการประกันคุณภาพภายในควรเป็นดังนี้ 1) มีการเตรียมความพร้อมของตนเอง 2) ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการให้ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป 3) ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของการประเมินผลภายใน 4) ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ในการร่วมกันกำหนดจุดประสงค์ กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา และ 5) ปฏิบัติหน้าที่หลักหรือหน้าที่ประจำที่รับผิดชอบอย่างมีระบบ ตามกระบวนการและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงาน โดยมีการดำเนินการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การติดตามผลการดำเนินการ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
2. ควรจัดอบรมผู้บริหาร และบุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานการประกันคุณภาพการศึกษา และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
3. สถานศึกษาควรมีการประชุมกำหนดแนวทางปฏิบัติ ให้ครูผู้ที่มีหน้าที่ดูแลระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และบุคลากรทุกคนทราบขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ให้สอดคล้องการประเมินทั้งภายในและภายนอก
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อวางแผนเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก และเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรมีความพร้อม กระตือรือร้นที่จะรับการประเมินครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ
2. ควรมีการพัฒนากระบวนการสารสนเทศในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบและสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา
3. ควรจัดทำงานวิจัยในรูปแบบงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- เกศรินทร์ แพบสี. (2557). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 1(1), 53-65.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภณัฐพงศ์ พลมุข. (2561). สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 3(3), 363-376.

- วารุณี บำรุงสวัสดิ์. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 1 (2), 39–46.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561). *พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุพิชญา กลิ่นนุรักษ์. (2559). *การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพิชญา กลิ่นนุรักษ์. (2559). *การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New york : Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R.V. & Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30 (3), 607–610.

การศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
A Study of Contemporary Leadership for School Administrators under
Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 2

อนุพันธ์ พูลเพิ่ม¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม², ชารี มณีศรี³

Anuphan Poolperm¹, Charoenwit Sompongthum², Charee Manesri³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3}Ratchathani University, Thailand.

¹Email: k0897485918@gmail.com

Received October 31, 2020; Revised November 16, 2020; Accepted December 29, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวนรวมทั้งสิ้น 202 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ Scheffe'

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำร่วมสมัย; ขนาดของสถานศึกษา

Abstract

This Article aimed 1) To study the contemporary leadership level of school administrators based on the opinions of teachers; 2) To compare the contemporary leadership of the school administrators according to the opinions of the teachers Classified by school size; The sample group was 202 teachers, who using stratified random Sampling according to the size of the educational institution. The research tool was a questionnaire about contemporary leadership among school administrators. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, ANOVA analysis of variance and the Scheffe's method was used for pairwise comparison.

Research findings were as follows:

1. The opinion of the teachers on the contemporary leadership of the school administrators. Overall, it was found that the state was at the high level.

2. Compare the contemporary leadership of the school administrators based on the opinions of the teachers, classified by school size, it was found that the difference was statistically significant at the .05 level, consistent with the hypotheses.

Keywords: The Contemporary Leadership; School size.

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษามักขึ้นอยู่กับผู้นำเสมอ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำซึ่งจะต้องใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมและมีสมรรถนะในการบริหารงานผู้นำหรือผู้บริหารต้องเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้กับบุคลากรของตนเองเพื่อให้มีเป้าหมายร่วมกันคือการทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมกันคิดร่วมกันวางแผนและร่วมกันปฏิบัติความสำเร็จของการบริหารยุคปฏิรูปการศึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพของการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยคุณภาพของผู้บริหารเป็นสำคัญซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญก็คือพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ฝึกฝนพัฒนาและเรียนรู้ได้เพื่อให้เป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นผู้นำซึ่งจะเน้นการเปลี่ยนลักษณะพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้ผู้ตามหรือบุคลากรสามารถเป็นผู้นำตนเองได้โดยเปลี่ยนพฤติกรรมจากการตั้งเป้าหมายด้วยบุคคลอื่นการใช้แรงจูงใจภายนอกการวิพากษ์วิจารณ์จากบุคลากรภายนอกและการมอบหมายงานให้เป็นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเองใช้พฤติกรรมจูงใจภายในวิพากษ์วิจารณ์ตนเองและเป็นผู้คิดทำงานด้วยตนเองและได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนออกมาเพื่อให้องค์การบรรลุผลสำเร็จที่วางไว้ (วรเทพ ภูมิภักดีพรรณ, 2550)

ภาวะผู้นำร่วมสมัยตามแนวคิดของ การ์ดเนอร์ (Gardiner, 2006) กล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและรูปแบบขององค์กรที่เปลี่ยนไป ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นได้รับการพัฒนาต่อยอดจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) และภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ตามลำดับ โดยภาวะผู้นำทั้งสามแบบเกี่ยวพันต่อกันในลักษณะที่เป็นแถบภาวะผู้นำที่ต่อเนื่อง (Leadership Continuum) ดังนั้นกรอบความคิดที่ใช้อธิบายถึงภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นหรือ Transcendental Leadership ในประเด็นต่างๆ จำเป็นต้องอธิบายครอบคลุมตั้งแต่ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (Transcendental Leadership) ไปด้วยกัน โดยภาวะผู้นำทั้งสามแบบดังกล่าวมีความเกี่ยวพันต่อกันบนแถบความต่อเนื่องของภาวะผู้นำ (Leadership continuum) อาจเรียกรวมกันว่า 3 Ts' Leadership ก็ได้ ยุคโลกาภิวัตน์มีความยุ่งยากและซับซ้อนเกินกว่าแนวคิดของภาวะผู้นำต่าง ๆ แบบดั้งเดิมจะรับมือได้อย่างเพียงพอ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา องค์กรจำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารองค์กรใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้นำที่มีภาวะผู้นำร่วมสมัยจะคำนึงถึงการสร้างภาวะผู้นำเพื่อเป้าหมายสู่การพัฒนาองค์กรและความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันย่อมไม่อาจจะละเลยต่อความสนใจและให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาทางจิตใจ (Spiritual development) ควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำที่มีภาวะผู้นำร่วมสมัยซึ่งประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transaction Leadership) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (Transcendental Leadership) จะช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงหลักของการสร้างแรงจูงใจภายในผู้ตามไปสู่การยกระดับจิตใจให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า คุณธรรมมีความหวังและศรัทธาต่อผู้นำและองค์กร นำไปสู่เป้าหมาย “คนสำราญ งานสำเร็จ”

จากข้อมูลการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2561 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพป.อบ.2, 2561) พบว่าการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษาในสังกัดดำเนินงานได้ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการบริหารงาน และการปฏิบัติงาน อาทิเช่นเกิดจากตัวผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีพื้นฐานความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์ด้านการบริหาร ความเชื่อ วิสัยทัศน์ที่แตกต่างหลากหลาย เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการบริหารงาน และการทำงาน ทศนคติหรือการรับรู้ที่รับผิดชอบภาระงานขาดความรู้ ทักษะ แนวทางและความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และผู้บริหารสถานศึกษาขาดการดูแล กำกับ แนะนำและนิเทศ ติดตามภาระงานของสถานศึกษา เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวเบื้องต้นทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่มีอำนาจ หน้าที่และบทบาทในการบริหารสถานศึกษา ขยับเคลื่อนให้ภาระงานทั้ง 4 ด้าน สามารถดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำ

ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาและการบริหารงานในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความมีภาวะผู้นำร่วมสมัย ของตนเองให้ก้าวไกลทันยุคสมัยตลอดเวลา เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะก่อให้เกิดความมุ่งมั่นและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยผู้บริหารจะมีส่วนช่วยในการกระตุ้นและจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแสดงความรู้ความสามารถของตนเองมีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานและทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณที่มีกรอบครอบคลุมองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการได้แก่ ความมีสติสัมปชัญญะ การยึดมั่นและประพฤตินในหลักคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ และการมีความเลื่อมใส ความศรัทธาอย่างมั่นคง การศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เพื่อจะได้ข้อมูลซึ่งจะเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ให้สามารถพัฒนาองค์กรและพัฒนางานให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ศึกษาหลักการ แนวคิด สรุปลองค์ประกอบของภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบ สรุปลข้อบ่งชี้ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิดตาม 3 Ts' Leadership ของ การ์ดิเนอร์ (Gardiner, 2006) เป็นแกนความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและรูปแบบขององค์กรที่เปลี่ยนไปมีองค์ประกอบ 3 ด้านประกอบด้วย

1. ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนโดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของแบสและอโวลีโอ (Bass and Avolio, 1999, pp. 66–69) เป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้รางวัลตามสถานการณ์ และการบริหารแบบวางเฉย

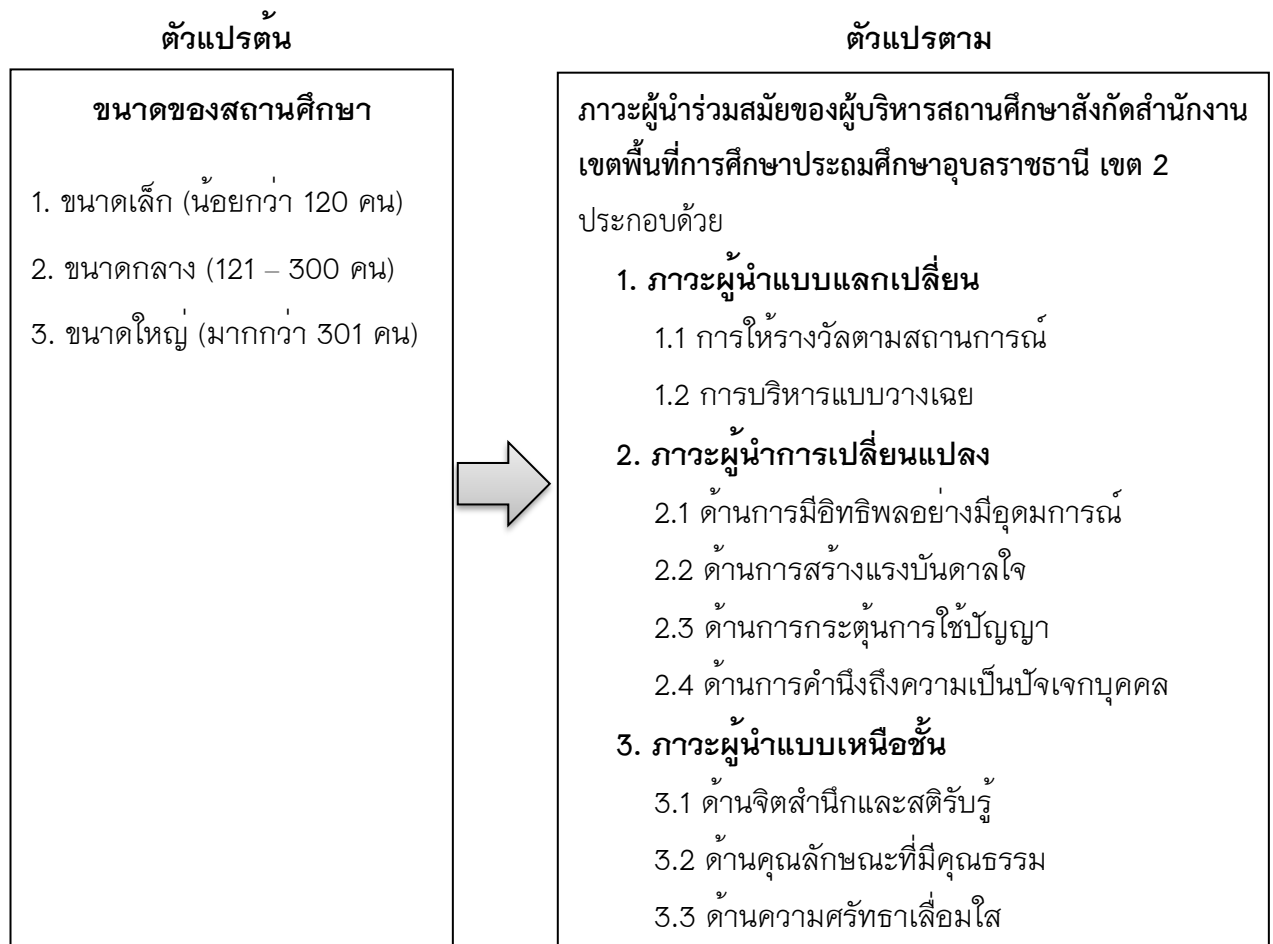
2. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของ แบสและอโวลีโอ (Bass and Avolio, 1994) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

3. ด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นโดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของ คาร์โดนา (Cardona, 2000) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตสำนึกและสติรับรู้ (Consciousness) ด้านคุณลักษณะที่มีคุณธรรม (Moral character) และด้านความศรัทธาเลื่อมใส (Faith)

จากการศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น ในการบริหารจัดการองค์การ การตัดสินใจตามสถานการณ์และตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตาม 3 Ts' Leadership ของ การ์ดิเนอร์ (Gardiner, 2006, pp. 62–75) เป็นแกนความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและรูปแบบขององค์กรที่เปลี่ยนไป มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของแบส (Bass & Avolio, 1999, pp. 66–69) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของ แบส และอโวลีโอ (Bass & Avolio, 1994, p. 103) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 3) ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น โดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของ คาร์โดนา (Cardona, 2000) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประชากร คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวนรวมทั้งสิ้น 2,373 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จำนวนรวมทั้งสิ้น 202 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 85 คน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 86 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1. ขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยและขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. การจัดส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเองไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง 3. การรับแบบสอบถามผู้วิจัยได้เดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตนเองตามสถานศึกษาที่ได้ส่ง เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS นำค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย **ตอนที่ 1** วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ **ตอนที่ 2** เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 202		การแปลผล
	$\bar{X}$	S	
ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	4.19	0.49	มาก
ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.29	0.43	มาก
ด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น	4.30	0.48	มาก
รวม	4.27	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพิจารณาเป็นรายด้าน ดังตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา					Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					$\bar{X}$	S		Lower Bound	Upper Bound
ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	ขนาด	ขนาดกลาง	4.09	0.53	.13131	.07444	.214	-.0523	.3149
	เล็ก	ขนาดใหญ่	4.37	0.42	-.14401	.10212	.372	-.3959	.1078
	ขนาด	ขนาดเล็ก	4.23	0.47	-.13131	.07444	.214	-.3149	.0523
		ขนาดใหญ่	4.37	0.42	-.27532*	.10196	.028	-.5268	-.0239
	ขนาด	ขนาดเล็ก	4.23	0.47	.14401	.10212	.372	-.1078	.3959
	ใหญ่	ขนาดกลาง	4.09	0.53	.27532*	.10196	.028	.0239	.5268

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา					Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					$\bar{X}$	S		Lower Bound	Upper Bound
ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ขนาด	ขนาดกลาง	4.09	0.53	.19199*	.06345	.011	.0355	.3485
	เล็ก	ขนาดใหญ่	4.37	0.42	-.10657	.08704	.474	-.3212	.1081
	ขนาด	ขนาดเล็ก	4.23	0.47	-.19199*	.06345	.011	-.3485	-.0355
		ขนาดใหญ่	4.37	0.42	-.29856*	.08690	.003	-.5129	-.0842
	ขนาด	ขนาดเล็ก	4.23	0.47	.10657	.08704	.474	-.1081	.3212
	ใหญ่	ขนาดกลาง	4.09	0.53	.29856*	.08690	.003	.0842	.5129

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่เปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา					Mean	Std.	Sig.	95% Confidence	
					Difference	Error		Interval	
					(I-J)			Lower	Upper
								Bound	Bound
ด้าน	ขนาด	ขนาดกลาง	4.09	0.53	.14996	.06899	.097	-.0202	.3201
ภาวะ	เล็ก	ขนาดใหญ่	4.37	0.42	-.35618*	.09464	.001	-.5896	-.1228
ผู้นำแบบ	ขนาด	ขนาดเล็ก	4.23	0.47	-.14996	.06899	.097	-.3201	.0202
เหนือชั้น	กลาง	ขนาดใหญ่	4.37	0.42	-.50613*	.09449	.000	-.7392	-.2731
	ขนาด	ขนาดเล็ก	4.23	0.47	.35618*	.09464	.001	.1228	.5896
	ใหญ่	ขนาดกลาง	4.09	0.53	.50613*	.09449	.000	.2731	.7392

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่เปลี่ยนแปลง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลผู้วิจัยได้อภิปรายนำเสนอประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมติฐานของการวิจัยตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากการบริหารจัดการศึกษา

คุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษามักขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเสมอเสมอ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมกันคิดร่วมกันวางแผนและร่วมกันปฏิบัติ ความสำเร็จของการบริหารการศึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพของการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยด้านคุณภาพของผู้บริหารเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับยุคล์ (Yukl, 2010) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องบูรณาการแนวความคิด ทฤษฎีของภาวะผู้นำ ทั้งทฤษฎีเชิงคุณลักษณะผู้นำ ทฤษฎีเชิงพฤติกรรมของผู้นำ และทฤษฎีผู้นำเชิงสถานการณ์ และสอดคล้องกับแอชชัวและลูซเซียร์ (Achua & Lussier, 2010) ที่กล่าวว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องมีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการโดยใช้แนวความคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ในการจูงใจผู้ตาม รวมถึงพัฒนาและแก้ไขปัญหาขององค์การเพื่อให้การบริหารเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.1 ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของตนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ต่างฝ่ายต่างอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน และต่างฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ตอบแทน ผู้นำแบบแลกเปลี่ยนตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าจะให้รางวัลหรือสิ่งตอบแทนถ้าผู้ตามยินยอมทำ ตามข้อเสนอของผู้นำ สภาพเช่นนี้ผู้นำจะมีอิทธิพลมากเพราะผู้ตามมักจะสนใจแต่ในสิ่งที่ผู้นำต้องการ (Bass and Avolio, 1990) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบอร์น (Burn, 1978) กล่าวว่า พื้นฐานของผู้นำแบบแลกเปลี่ยนคือการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยที่ผู้นำยอมรับความต้องการของผู้ตามด้วยการให้วัตถุสิ่งของมีค่าตามที่ต้องการ แต่มีเงื่อนไขแลกเปลี่ยนให้ผู้ตามต้องทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือปฏิบัติหน้าที่ที่ได้สำเร็จตามข้อตกลง ผู้ตามก็จะได้รับรางวัลตอบแทนเป็นการแลกเปลี่ยน ขณะที่ผู้นำก็ได้ประโยชน์จากผลงานที่สำเร็จนั้น ผู้นำแบบแลกเปลี่ยนจึงเน้นที่ทำให้การดำเนินการขององค์การในปัจจุบันเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพบังเกิดผลดี ผู้นำแบบนี้จึงมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามหน้าที่ทางการบริหาร เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามควบคุม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะแสดงพฤติกรรมในการบริหารจัดการ มากกว่าการนำโดยมุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถปรับให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นได้ โดยทำให้ความคาดหวังในงานมีความชัดเจนมากขึ้นพร้อมกับยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือผู้ตามให้เกิดความมั่นใจตนเอง นอกจากนี้การช่วยตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ตามจะทำให้ผลงานและขวัญกำลังใจของผู้ตามสูงขึ้นด้วย หรือกล่าวโดยสรุปอีกนัยหนึ่งก็คือ เพิ่มความเป็นภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมากขึ้นนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวัฒน์ ดันงา (2554) ที่พบว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและราย

ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือด้านการบริหารแบบวางแผนเชิงรุกและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำคือด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์

1.2 ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองเห็นงานของพวกเขาในแง่มุมใหม่ ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องภารกิจและวิสัยทัศน์ของทีมและองค์กร มีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้นมีศักยภาพมากขึ้นชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่สิ่งที่จะทำให้กลุ่มได้ประโยชน์ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำผู้อื่นให้ทำมากกว่าที่พวกเขาตั้งใจตั้งแต่ต้นและบ่อยครั้งมากกว่าที่พวกเขาคิดว่ามันจะเป็นไปได้ผู้นำมีการท้าทายความคาดหวังและจะนำไปสู่การบรรลุถึงผลงานที่สูงขึ้น (Bass, & Avolio, 1994) ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีความสามารถในการจัดการหรือการทำงานเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานโดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังโดยพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มรวมทั้งจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคมกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับ ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ (2554) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ของสถานศึกษาขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับชนชญา สังข์พญา (2559) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวัลย์ ชาลีเครือ (2559) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะว่าภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นเป็นผู้นำที่มุ่งที่จะพัฒนาและยกระดับแรงจูงใจของผู้ตามให้สูงขึ้น สร้างแรงบันดาลใจภายในให้เกิดขึ้นแก่ผู้ตาม เพื่อนำไปสู่การยกระดับจิตใจและการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า และมีความหมายยิ่งขึ้น (Cardona, 2000) ยึดแรงจูงใจเชิงคุณธรรมในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามแสดงออกถึงจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำในด้านการให้ความรักและเอาใจใส่แก่เพื่อนร่วมงาน การทุ่มเทเสียสละการทำงานในหน้าที่และการมุ่งประสิทธิผลของงาน (วชิระ ดวงมัตย์พล, 2557) อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ตามมองไกลไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ขององค์การหรือเพื่อส่วนรวมแทน ซึ่งเป็นการยกระดับคุณธรรมของผู้ตามให้สูงขึ้น (สุทาสินี แม้นญาติ, 2554) จึงเป็นผลให้ผู้บริหารและครูทุกคนตระหนัก และเห็นคุณค่าของภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหาร จึงทำให้ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวชิญ์ ต้นตุลา (2558) ที่พบว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านในภาพรวมทุกด้านได้แก่ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านจริยธรรม ด้านการให้บริการ และด้านสมรรถนะของผู้นำอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้านได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลางและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน และด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดเล็กและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้การที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะในสถานศึกษาขนาดเล็กผู้บริหารสถานศึกษาค่อนข้างจะมีความใกล้ชิดกับครูผู้สอนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็กบางคนอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยครูผู้สอนในหลายเรื่องเช่น การทำงานธุรการ การสอนแทน ทำให้ครูกับผู้บริหารมีความสนิทสนมกัน ซึ่งเป็นบริบทที่เอื้อต่อการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นมากกว่า ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่มีครูและบุคลากรจำนวนมากกว่า มีการทำงานเป็นระบบมากกว่า ทำให้ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับครูน้อยลง ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดต่างกันจึงมีโอกาสนในการแสดงภาวะผู้นำร่วมสมัยด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวัฒน์ ดันงา (2554) ที่พบว่าผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลางและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับกิตติพงษ์ ไชยมาตย์ (2555) ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดนครพนม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และด้านภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดเล็ก และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ด้านภาวะผู้นำทั้งสามแบบเกี่ยวพันต่อกันในลักษณะที่เป็นแถบภาวะผู้นำที่ต่อเนื่อง (Leadership continuum) ดังนั้นกรอบแนวคิดที่ใช้อธิบายถึงภาวะผู้นำแบบในประเด็นต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอธิบายครอบคลุมตั้งแต่ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นไปด้วยกัน โดยภาวะผู้นำทั้งสามแบบของกรอบแนวคิดตาม 3 Ts' Leadership ของ การ์ดเนอร์ (Gardiner, 2006) เป็นแถบความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและรูปแบบขององค์กรที่เปลี่ยนไป มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของเบส (Bass & Avolio, 1999) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของ เบส และอโวลีโอ (Bass & Avolio, 1994, p. 103) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 3) ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น โดยวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยตามแนวคิดของ คาร์โดนา (Cardona, 2000) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน มีความเกี่ยวพันต่อกันบนแถบความต่อเนื่องของภาวะผู้นำ (Leadership continuum) ดังแสดงได้ด้วยภาพที่ 2 ต่อไปนี้ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2556)

ภาพที่ 2 แสดงแถบความต่อเนื่องของภาวะผู้นำ (Leadership continuum) ของ 3 Ts' leadership

ที่มา : สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2556)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ควรนำแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มเติมในการบริหารงานของผู้บริหาร เพื่อให้มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีระดับภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารยุคใหม่ควรให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยภาวะผู้นำที่คำนึงถึงด้านจิตใจ คุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส

1.3 การบริหารการศึกษายุคใหม่ ผู้บริหารจะต้องสามารถบูรณาการทฤษฎีภาวะผู้นำหลากหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบท สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ความสำเร็จจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยแบบผสมผสานมาใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหาร เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน เป็นต้น

2.3 ควรทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และครูโรงเรียนในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อยืนยันผลการวิจัยให้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ ไชยมาตย์. (2555). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอโพธารามจังหวัดนครพนม (การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.

- ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ. (2554). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2* (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชนชญา สังข์พญา. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 318-333.
- ทิพวัลย์ ชาลีเครือ (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง* (ภาคนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วชิระ ดวงมาตย์พล. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(2), 195 – 204.
- วรเทพ ภูมิภักดีพรณ. (2550). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. (2561). *รายงานการประเมินตนเอง (พ.ศ. 2561)*. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2556). *ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (The Transcendental Leadership)*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก <http://suthep.crru.in.th>.
- สุธาสิณี แม้นญาติ. (2554). *โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิวิชญ์ ตันตุลา. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 9 (2), 154 – 206.
- เอกวัฒน์ ดันงา. (2554). *ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอธาตุพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- Achua, Christopher F. and Lussier, Robert N. (2010). *Effective Leadership* (4th ed.). Canada: Nelson Education, Ltd.
- Bass, B.M. (1990). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: The Free Press.

- Bass, B.M. , & Avolio, B. J. (1994) . *Transformational leadership development*. Pola Alto, California : Consulting Psychologists Press.
- Bass, B.M. (1999) . *Transformational leadership: Industrial, military, and education*. mahwah. NJ: Lawrence Erlbaum.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Cardona, P. (2000). Transcendental leadership. *Leadership & Organization Development Journal*, 21(4), 201–207.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Gardiner, M. & Enomoto, E. (2006). *Urban School Principals and Their Role as Multicultural Leaders*. *Urban Education*, 41(6), 560–584.
- Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice–Hall.

สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
Condition and Problems of In-School Supervision in Amphor Buntharik,
Under Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5

ปฐิพัท น้อมสูงเนิน¹, สุรางคณา มัณยานนท์², สุรศักดิ์ หลาบมาลา³, นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์⁴

Pathipat Nomsongnern¹, Surangkana Manyanonda², Surasak Labmala³, Nawaratwadee Chinacarawat⁴

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3,4}Ratchathani University, Thailand.

¹Email: pathipat.n1995@gmail.com

Received October 31, 2020; Revised December 6, 2020; Accepted December 12, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ครูในอำเภอบุณฑริก จำนวน 228 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้แนวคิดการนิเทศภายในของแนวคิดของกลิดแมน กอร์ดอนและรอส กอร์ดอน ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2) ปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3) สถานศึกษาที่ครูมีวุฒิการศึกษาต่างกันคือ ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันในภาพรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านการพัฒนาหลักสูตร
5) ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน คือ ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีปัญหาการนิเทศภายในแตกต่างกันในภาพรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 6) โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัญหาการนิเทศ

ภายในแตกต่างกันในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สภาพและปัญหาการนิเทศภายใน; วุฒิการศึกษา; ขนาดของโรงเรียน

Abstract

This Article aimed to study and compare conditions and problems of in-school supervision in Amphor Buntharik. Categorized by educational background of teachers and school sizes, the sample consisted of 228 teachers. The tool used for collecting the data was 5-level rating scale questionnaire based on Gickman Gordon and Ross-Gordon's concept.

The research results revealed as follows:

1) In general, the conditions of in-school supervision were at high level. 2) In general, the problems of in-school supervision were at low level. 3) The schools with Bachelor's Degree and Postgraduate generally showed different supervision conditions with statistical significance at 0.05. 4) The schools with different sizes; small, medium, and large generally showed different supervision conditions without statistical significance at 0.05. When considering each aspect, it was found that 2 aspects were different with statistical significance at 0.05; group work skill development and curriculum development. 5) The schools with Bachelor's Degree and Postgraduate generally showed difference of supervision problems without statistical significance at 0.05. When considering each aspect, it was found that there were 1 aspect that were different with statistical significance at 0.05; classroom action research. 6) The schools with different sizes; small, medium, and large generally showed different supervision problems with statistical significance at 0.05.

Keywords: Condition and Problem of In-School Supervision; Educational Background of Teachers; School Sizes.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่

เก็บค่าใช้จ่ายและมาตรา 22 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายที่จะดำเนินการปรับปรุงระบบการนิเทศภายในโรงเรียน ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังได้กำหนด นโยบายและมาตรการด้านคุณภาพในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทั้งภายนอกและภายในว่า ปรับปรุงการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นหน่วยงานใช้แผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานสำหรับการนิเทศการศึกษา จะให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในเป็นพิเศษ มีการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมกันให้โรงเรียนในสังกัด ดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ชลลดา สารวัน, 2559)

ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร เพราะผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียน ที่สนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐาน กิตติพร ปัญญาภิบาล (อ้างถึงในพัชรินทร์ ช่วยศิริ, 2554) กล่าวว่า ผู้บริหารมีส่วนสำคัญที่ผลักดันการนิเทศภายในโรงเรียนให้บรรลุผล เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวลในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูย่อมรู้สภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี

การศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศภายในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักว่าตนมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนมี ความรู้สึกว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานประจำ จึงมอบให้เป็นงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการหรือ คณะกรรมการการนิเทศภายในโรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการแทน โดยไม่ได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่บุคลากรส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศภายในโรงเรียนคิดว่าเป็นการไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนและไม่รู้จักมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเป็นไปเพื่อความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาบุคลากรทุกคน เนื่องจากเข้าใจว่าการนิเทศเป็นการไปตรวจสอบจับผิด ประเมินวิพากษ์วิจารณ์ จึงไม่ให้ความร่วมมือร่วมคิด ร่วมทำ นอกจากนี้ผู้บริหารขาดความมั่นใจในการนิเทศภายในโรงเรียน สื่อ เครื่องมือ นวัตกรรมใหม่ๆ ทาง การ นิเทศไม่ได้นำมาใช้เพื่อสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างแท้จริง การนิเทศภายในจะเป็นงานที่สถานศึกษาทุกสถานศึกษาพึงปฏิบัติแต่ด้วยบริบทสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 การนิเทศภายในไม่ได้ดำเนินการเท่าที่ควรนัก อีกทั้งผู้บริหารและครูยังไม่สามารถนำระบบการนิเทศภายในมาพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้โรงเรียนจะมีการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องแต่ครูยังไม่สามารถนำความรู้ ทักษะ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนไม่เต็มตามตามศักยภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่อยู่ในเกณฑ์ที่

พอใจ ด้วยสภาพการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงควรมีกระบวนการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่พึงพอใจ จึงควรมีการดำเนินกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษา ในอำเภอ บุนทริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามแนวคิดกลิคแมน กอร์ดอน และรอส กอร์ดอน เนื่องจากขอบข่ายการนิเทศของกลิคแมน กอร์ดอน และรอส กอร์ดอน จะทำให้ทราบการดำเนินการการนิเทศภายในและทราบปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการจัดการต่าง ๆ ในการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ให้มีการดำเนินการนิเทศภายในที่ดีขึ้นและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาและจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้นิเทศภายใน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน จะส่งผลให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอ บุนทริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของ สถานศึกษาในอำเภอ บุนทริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เมื่อ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาและขนาดของโรงเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาในอำเภอ บุนทริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2562 ประชากรทั้งสิ้นจำนวน 510 คน ได้มาจากโรงเรียนทั้งหมด 49 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูในสถานศึกษาในอำเภอ บุนทริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 คือ ครูจำนวน 228 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan 1970) แล้วสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) และเทียบสัดส่วน จากนั้นสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ ลักษณะของเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของครู มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ข้อคำถาม 2 ด้าน ได้แก่ ภูมิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาใน อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scales) จำนวน 44 ข้อ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา 5 ด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอบุณฑริก

2) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อครูในอำเภอบุณฑริก ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3) ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 228 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่กลุ่มตัวอย่าง ครูในอำเภอบุณฑริก ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 87

4) ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 5) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการ นำเสนอเป็นตารางประกอบบทบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูลระดับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) 1. ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) (Independent Samples) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม 2. ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป เมื่อ

พบว่ามีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (shceffe' method)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 139 คน คิดเป็นร้อยละ 70.20 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 121 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.10 และโรงเรียนขนาดใหญ่ 46 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.25

2. สภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอขุนทริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการนิเทศภายในเป็นรายด้านพบว่า สภาพการนิเทศภายในด้านการพัฒนาทักษะการทำงาน กลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงและด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอขุนทริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดำเนินการนิเทศภายในตามแนวคิดของกลิคแมน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสภาพการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับแทบมากทุกข้อ ยกเว้นข้อ 8 อยู่ใน ระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีการอำนวยความสะดวกในด้าน อาคารและสถานที่และการจัดแหล่งการเรียนรู้ 2) มีการให้คำแนะนำ ความรู้และคำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน 3) มีการให้ความรู้และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิค กระบวนการสอน วิธีการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยี ส่วนครู ได้รับการข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนิเทศ แบบคลินิก การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน อยู่ในอันดับต่ำสุด

2.2 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายใน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีบุคลิกภาพที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีการแจ้งข่าวสาร คำสั่ง ระเบียบการและแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพให้ทราบ 3) มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ขยายผลความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และแสดงผลงานทางวิชาการของตนเอง เช่น งานวิจัย นวัตกรรมการสอน เป็นต้น ส่วนการ ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยี สารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน อยู่ในอันดับต่ำสุด

2.3 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีความเป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังเสียงส่วนมาก อย่างมีเหตุผล 2) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม 3) มีการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน ส่วนการพิจารณาความสามารถของแต่ละบุคคลก่อนจะมอบหมายงานและมีการ กำหนดหน้าที่ และขอบเขตการทำงานของครูอย่างชัดเจน อยู่ในระดับต่ำสุด

2.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีการร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) มีการส่งเสริมกระตุ้นครูให้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) มีการส่งเสริมให้ครู จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน เช่น การอบรม การจัดค่ายวิชาการ การทัศนศึกษา เป็นต้น ส่วนมี การเปิดโอกาสให้ครู นักเรียนหรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการในการ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับต่ำสุด

2.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ จัดทำงานวิจัยในชั้นเรียนเช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำ ผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน 3) มีการส่งเสริมให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียนตาม สภาพปัญหาและความสนใจ ส่วนการวางแผน กำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติสำหรับงานวิจัยของโรงเรียน อย่างชัดเจนและเป็นระบบ อยู่ในระดับต่ำสุด

3. ปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า

3.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง โดยภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงมากที่สุด คือ มีการสำรวจความต้องการ ความช่วยเหลือต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ส่วนครูได้รับการข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบ เพื่อนนิเทศเพื่อนและมีการนำผลที่ได้จากการสังเกตการสอนมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการสอน ของครู มีปัญหาในระดับต่ำที่สุด

3.2 ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีปัญหาการนิเทศโดยภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในด้านการพัฒนาทางวิชาชีพมากที่สุด คือ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ มีวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะ ส่วนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรในโรงเรียนอย่างชัดเจน ครบถ้วนและเป็นระบบ มีปัญหาในระดับต่ำที่สุด

3.3 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มีปัญหาการนิเทศโดยภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มมากที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานประจำปี ส่วนมีการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน มีปัญหาในระดับต่ำที่สุด

3.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีปัญหาการนิเทศโดยภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด คือ การติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา ส่วนการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่นักเรียน เช่น การอบรม การจัดค่ายวิชาการ การทัศนศึกษา เป็นต้น มีปัญหาในระดับต่ำ

3.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีปัญหาการนิเทศโดยภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมากที่สุด คือ การส่งเสริมให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียนตามสภาพปัญหาและความสนใจ ส่วนการฝึกอบรมครูเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีปัญหาในระดับต่ำที่สุด

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

4.1 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

4.1.1 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมสภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนที่วุฒิการศึกษาของครูต่างกัน มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสภาพการนิเทศภายในสูงกว่าวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีทุกด้าน

4.1.2 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในในภาพรวมตามขนาดของโรงเรียนจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาภาพรวมสภาพการนิเทศภายในของครูที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านการพัฒนาหลักสูตร มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

4.2 การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

4.2.1 การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศภายในทุกด้านของโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีปัญหาการนิเทศภายในต่ำกว่าวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

4.2.2 การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมปัญหาในการนิเทศภายในของขนาดของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาปัญหาการนิเทศภายในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงและด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีความแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

1. สภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพิบูลชัย ศรีเข้ม (2553) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

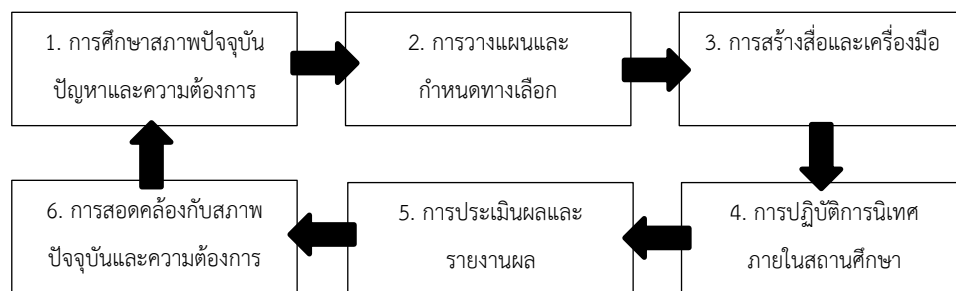
2. ปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับพิบูลชัย ศรีเข้ม (2553) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 พบว่าปัญหา นิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

3. การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมสภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาของครูต่างกัน มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสภาพการนิเทศภายในสูงกว่าวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวุฒิการศึกษาของครู อาจส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีอาจจะทราบถึงกระบวนการและวิธีการนิเทศภายในมากกว่าครูที่มีวุฒิระดับปริญญาตรี

การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศภายในทุกด้านของโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีปัญหาการนิเทศภายในต่ำกว่าวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับ ศรีสุตา แก้วทองและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า การนิเทศภายในตามวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศภายในตามทฤษฎีของกลิคแมน กอร์ดอนและรอส กอร์ดอน ดังแผนภาพ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการดำเนินงานนิเทศภายใน ผู้ดำเนินงานอาจเป็นศึกษานิเทศก์ หรือคณะผู้สอน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันค้นหาประเด็นในการเรียนการสอน ที่ไม่สามารถบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือกเป็นการวางแผนแนวทางและกำหนดวิธีแก้ไขปัญหาและกระทำในส่วนที่ต้องการ ตามสภาพปัจจุบันที่ตนเองเป็นอยู่หรือตามศักยภาพในขณะนั้น โดยกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือ เมื่อแผนงานโครงการได้รับอนุมัติ แล้วก็ดำเนินการสร้างสื่อและเครื่องมือที่จะใช้ในการนิเทศภายใน โดยการจัดซื้อ จัดหา จัดสร้าง อาจทำเอง หรือจ้าง ตามเหตุผลและความจำเป็น

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศภายใน ในขั้นนี้เป็นการดำเนินการนิเทศภายในจริง โดยปฏิบัติตามยุทธวิธีที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล เป็นการตรวจสอบการดำเนินงาน ที่ผ่านมาแล้วสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ทั้งนี้ การประเมินผลมุ่งเพื่อแก้ไขปรับปรุงมากกว่า การจับผิด เพราะจะได้ข้อมูลและความเป็นจริงที่เชื่อถือได้

ขั้นตอนที่ 6 การสอดคล้องกับปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการภายหลังการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อฝ่ายผู้สอนดำเนินการในขั้นที่ 5 แล้ว สามารถตอบสนองในขั้นที่ 1 ได้มากน้อยเพียงใด

สรุป

1. ความคิดเห็นของครูต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอพุทธทริกลำปางงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของครูต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของ สถานศึกษาในอำเภอพุทธทริกลำปางงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากข้อค้นพบการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอพุทธทริกลำปางงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ในด้านการช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผู้นิเทศและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ ความรู้ทางวิชาการหรือสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนสอน อีกทั้งยังช่วยเหลือโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการสอนและสำรวจความคิดเห็นความต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนของครู
2. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ผู้นิเทศและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนส่งเสริมครู ด้วยการจัดทำคู่มือและจัดอบรมการสนับสนุนให้ครูมีวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยการจัดอบรมให้กับครูแกนนำหรือผู้นิเทศภายในโรงเรียน เพื่อที่จะนำความรู้และแนวทางไปเผยแพร่ให้กับครูในโรงเรียนหรือกลุ่มเครือข่าย
3. ด้านทักษะการทำงานกลุ่ม ผู้นิเทศและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนส่งเสริมครู ด้วยการเปิดโอกาสให้ครูเลือกทำงานตามที่ตนเองถนัดและสนใจ การพิจารณาความสามารถของแต่ละบุคคลก่อนจะมอบหมายงานและการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้นิเทศและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนส่งเสริมครูโดย ให้มีการร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ การส่งเสริมกระตุ้นครูให้จัดการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ จัดการเรียนการสอน

5. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ผู้นิเทศและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริมครู โดยการสร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน การวางแผน กำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ สำหรับงานวิจัยของโรงเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบและการสำรวจความสามารถพื้นฐานของครู เกี่ยวกับการทำวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดการฝึกอบรม

6. การกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรเน้นที่ทักษะ กระบวนการมากกว่า บทบาทการนิเทศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะเริ่มแรก เพราะจะทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ มีประสบการณ์และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียนสูงขึ้น อันจะส่งผลให้ครูผู้สอน สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก็จะสูงขึ้น ตามไปด้วย

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดประชุม อบรม สัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อ เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนอย่างน้อยปีการศึกษา ละ 2 ครั้ง และมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทักษะกระบวนการนิเทศภายในและหาแนวทางให้ ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศมีเวลาสำหรับการปฏิบัติงานนิเทศภายในของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในแต่ละขั้นตอน

2.2 ควรมีการจัดทำแนวทางการนิเทศไปในทางเดียวกัน หรือจัดทำหนังสือนิเทศ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนกับประสิทธิผลของ โรงเรียน

2.4 ควรศึกษาหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการนำกระบวนการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครู

2.5 ควรศึกษารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการนิเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: สำนัก ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ชลลดา สารวัน. (2559). *สภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาจะหลวยสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี.

พัชรินทร์ ชั่วศิริ. (2554). *การศึกษาดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี (สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิบูลชัย ศรีเข้ม. (2552). *การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 10 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- เมธินี สระไร . (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิษชุดา เขียวช่อม. (2561). การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตทัพหลวงแจรงาม (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีสุตา แก้วทองและคณะ. (2556). การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สันติ บุญภิรมย์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุคพ้อยท์.

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

A Study of The administrator's Transformational Leadership Affecting the Teacher's
Teamwork Efficiency of Schools in Nam Yuen District, Under Ubon Ratchathani
Primary Educational Service Area Office 5

ทัศนีย์ ไชยจิตร์¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม², ชารีย์ มณีศรี³

Tussanee Chaiyakit¹, Charoenwit Sompongtham², Charee Maneesri³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3}Ratchathani University, Thailand.

¹Email: tussanee3453@gmail.com

Received November 2, 2020; Revised December 11, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู และ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จำนวน 209 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 32 คน ครูผู้สอนจำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างง่ายโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามีปัจจัยทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ทำนายประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้งหมด 2 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ได้ดี คิดเป็นร้อยละ 31.9 ประกอบด้วย ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) To Study the transformational leadership level of school administrators in Nam Yuen District under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5 2) To study the level of teamwork efficiency of school teachers. 3) To study the relationship between transformational leadership of administrators and teamwork efficiency of school teachers and 4) to study the transformational leadership of the administrators that affecting the teamwork efficiency of school teachers. The samples were school administrators and school teachers in Nam Yuen District under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The samples were determined according to the finished schedule of Krejcie and Morgan of 209 people. The randomization was stratified according to the position and school size, classified into 32 school administrators and 177 teachers. The research tool was a questionnaire for the opinions of administrators and teachers on transformational leadership affecting the teamwork efficiency of School Teachers. The statistics used were percentage, mean, standard deviation. Simple relationship analysis using the Pearson correlation formula, and stepwise multiple regression analysis.

Research findings were as follows:

1. The transformational leadership level of school administrators , overall, it was at a high level.
2. The teamwork efficiency of school teachers , overall, it was at a high level.

3. The relationship between transformational leadership of administrators and teamwork efficiency of school teachers , the analysis of the relationship level The Pearson correlation coefficient found that all aspects were positively correlated with statistical significance at the .01 level.

4. Transformational leadership of administrators that affecting the teamwork efficiency school teachers , the method was used to analyze stepwise multiple regressions. It was found that there were the administrator's transformational leadership factors that predicted the teamwork efficiency of school teachers in Nam Yuen District, under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5, all 2 aspects were able to perform well in predicting criterion variables , accounted for 31.9 percent , consisting of individual consideration and Inspirational Motivation, respectively.

Keywords: Transformation Leadership; Teamwork Efficiency.

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อทิศทางการบริหารการศึกษา ทั้งในระดับโลกและในระดับประเทศ หากบุคคลหรือองค์การใดที่ไม่สามารถที่จะติดตามข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศได้อย่างทันทั่วถึง ก็จะทำให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีโอกาสที่จะประสบกับความล้มเหลวมากกว่าผู้อื่น จึงต้องเรียนรู้ ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่สูงขึ้นเพื่อความอยู่รอด การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จจึงต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม ซึ่ง ชีระ บุญเจริญ (2550) ได้กล่าวว่าการบริหารในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีสมรรถนะในการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษา ผู้นำจะต้องมีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง เช่น ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จึงจะสามารถบริหารองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุหงา วิริยะ (2553) ที่ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน และมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์การ สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์การหลักในการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่ดีแล้ว ที่สำคัญต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับเปลี่ยนองค์การไปสู่ความสำเร็จ การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ให้มีความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชา สระสม (2552) ที่ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาหลายด้านที่ต้องได้รับการแก้ไข ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานมากหลากหลายท่านมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับน้อย ไม่มีภาวะผู้นำด้านวิชาการ และการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีวิสัยทัศน์ขาดคุณธรรมในการบริหาร ทำให้เกิดความแตกแยกภายในและภายนอกสถานศึกษา ขาดภาวะผู้นำในการจัดการองค์การจัดโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ

ของบุคลากร การสั่งการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากไม่พัฒนาตนเองให้มีความรู้ในระดับสูงเพื่อรู้ทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และไม่นำระบบ ICT มาใช้ในการบริหารงานทั้งในด้านข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลสารสนเทศ ทำให้การบริหารไม่ประสบความสำเร็จตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่คาดหวังไว้

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม นั้น จะเห็นได้ว่าการทำงานเป็นทีม เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน ซึ่งดิเรก วรรณเศียร (2549) ได้กล่าวว่า การทำงานให้ประสบความสำเร็จนั้นส่วนหนึ่งต้องเกิดจากการกำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจน ตลอดจนการนำเอากระบวนการการบริหารเข้ามาใช้เพื่อการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเป้าหมายในการทำงานหรือการดำเนินการตามกระบวนการบริหารไม่ว่าจะประสบความสำเร็จลงได้ หากปราศจากความร่วมมือของบุคลากรในหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา วิษุรักษ์ครัด (2553, หน้า 3) ได้ทำการศึกษา พบว่า เมื่อมีการจัดงานประจำปีของโรงเรียนเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งต้องทำงานเป็นทีมและต้องมีการทำงานร่วมกันหลากหลายหน่วยงาน แต่เนื่องจากยังขาดทักษะของการประสานงานและการติดต่อสื่อสารที่ดี จึงทำให้เกิดความขัดแย้ง ขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นปัญหาในการทำงานร่วมกัน เพราะขาดทักษะในการทำงานเป็นทีม จึงทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จ และจากนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2562) กำหนดให้มีการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศทางวิชาการและกายภาพ โดยพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพทางด้านการเรียนการสอน ส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้บุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีอำนาจในการตัดสินใจซึ่งส่งผลในการสร้างขวัญกำลังใจและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ถึงแม้สถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาดังกล่าวแต่ในทางปฏิบัติพบปัญหาที่เกิดขึ้น คือ 1) ปัญหาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู 2) ปัญหาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 3) ปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีพฤติกรรมห่างเหินกับผู้ร่วมงาน อีกทั้งพฤติกรรมผู้บริหารเป็นแบบมุ่งผลงานและพฤติกรรมของคณะครูในโรงเรียนที่ไม่เอื้อต่อการบริหารงาน ทำให้การบริหารงานของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ การทำงานเป็นทีมจึงเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์การให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเป็นรูปแบบการทำงานที่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำเร็จในการทำงานนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา ทิภูเวียง (2551) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครู รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและจูงใจ หรือพัฒนาให้ครูในสถานศึกษาสามารถทำงานเป็นทีมได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ทำให้องค์การขับเคลื่อนไปได้ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการประเมินสถานภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563–2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2563) โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีการติดต่อประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกันภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา หรือระหว่างกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา เช่น กิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการ กิจกรรม กีฬาภายใน กิจกรรมแข่งขันกีฬากลุ่มเครือข่าย กิจกรรมแข่งขันกีฬาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งล้วนแต่ต้องอาศัยความร่วมมือของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น กิจกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างกิจกรรมนั้น ๆ จึงจะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้วการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษามีไม่มากนัก แม้จะมีการจัดทำโครงสร้างการบริหารองค์การภายในสถานศึกษาที่เน้นให้การทำงานเป็นทีม มีการแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา และมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้ร่วมงานในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม แต่ในการปฏิบัติกลับมีการทำงานเป็นทีมที่ไม่มีประสิทธิภาพ มีคนทำงานจริง ๆ เพียงบางคนหรือบางส่วนเท่านั้น บุคคลบางส่วนได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงานแต่ไม่มีบทบาท หรือไม่ได้ทำงาน จึงทำให้งานไม่มีคุณภาพ และส่งผลเสียต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ไม่สามารถทำให้เป็นไปตามเป้าหมายการดำเนินงานได้

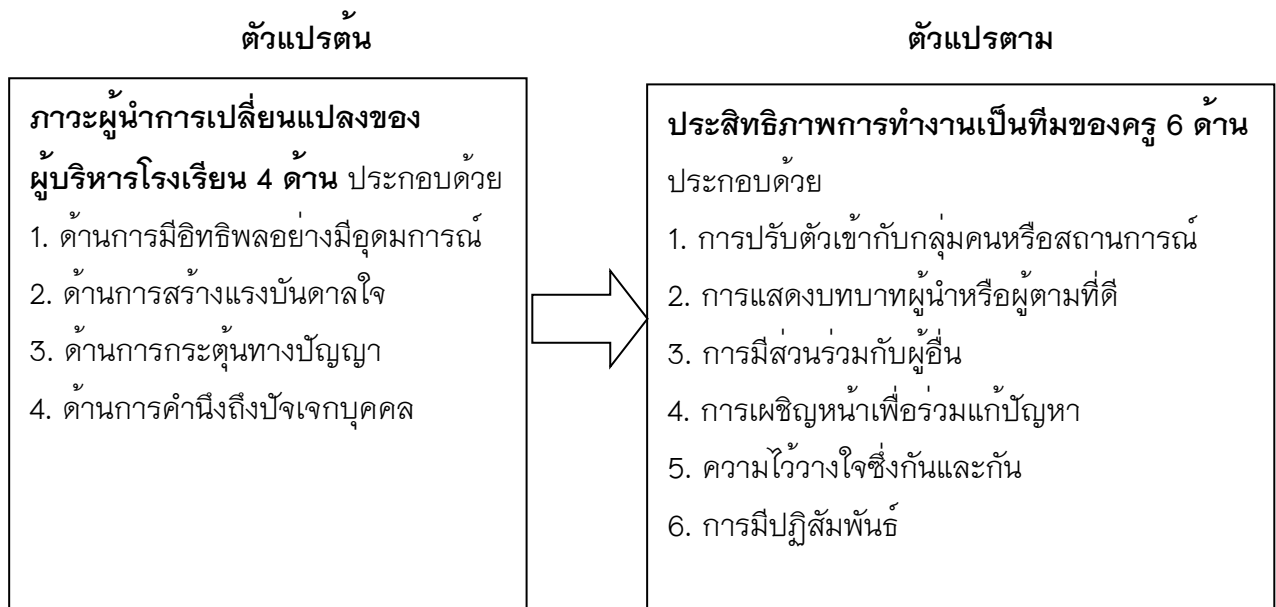
ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าความสำเร็จของสถานศึกษาที่เกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับการทำงานเป็นทีมของครู ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติครูให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม และสามารถจัดการศึกษาให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการของแบบส (Bass, 1999) ประกอบด้วย 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญาและ 4) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู และได้ศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมจากแนวคิดของนักวิชาการ คือ วัตค็อก (Woodcock, 1989), โรมิก (Romig, 1996), สุนันทา เลาहनันท์ (2540), สุริพร พงษ์พุทธคุณ (2550), ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551) และวราภรณ์ ตระกูลสฤษฎี (2554) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ แจกแจงความถี่แล้วจึงนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นตัวแปรตามในงานวิจัยประกอบด้วย 1) การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ 2) การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่ดี 3) การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น 4) การเผชิญหน้าเพื่อรวมแก้ปัญหา 5) ความไว้วางใจซึ่งกันและกันและ 6) การมีปฏิสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ประชากร คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 419 คน รวมทั้งสิ้น 454 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จำนวน 209 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตำแหน่ง

และขนาดโรงเรียนจำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 32 คน ครูผู้สอน จำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยและขอความร่วมมือจากโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล โดยขอข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้วยตนเอง

3. การรับแบบสอบถามผู้วิจัยได้เดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามสถานที่ที่ได้ส่งเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS นำค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู โดยวิธีวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

ใจ ($\bar{X} = 4.33$) และด้านที่มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.28$)

2. ระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูมากที่สุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.55$) และด้านที่มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูต่ำที่สุด คือ ด้านการแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่ดี ($\bar{X} = 4.22$)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้วยวิธี Stepwise Multiple Regression Analysis ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .322 และ .253 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .341 และ .285 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.831 สามารถ สร้างสมการในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y' = 1.831 + .322 (X_4) + .253 (X_2)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z'_Y = .341 (Z_4) + .285 (Z_2)$$

ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้วยวิธี Stepwise Multiple Regression Analysis

ตัวแปรทำนาย	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	sig
	B	SE.B	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.831	.254		7.214**	.000
ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X_4)	.322	.070	.341	4.610**	.000
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2)	.253	.066	.285	3.851**	.000

$R = .565$ $R^2 = .319$ $\text{Adjusted } R^2 = .313$ $\text{Std. error} = .362$ $F = 48.353$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามีปัจจัยทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ทำนายประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้งหมด 2 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ได้ดี ประกอบด้วย ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X_4) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลผู้วิจัยได้อภิปรายนำเสนอประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมติฐานของการวิจัยตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านที่มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ในปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นที่นิยมมาก เพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อผู้ตาม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารและครูจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการกระบวนการทัศนวิสัยทัศน์ในการทำงาน ตามทฤษฎีของแบสและอวลิโอ (Bass & Avolio, 1994) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าสามารถเห็นได้จากผู้นำที่มีลักษณะมีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองงานของพวกเขาในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้เกิดตระหนักรู้เรื่องในภารกิจและวิสัยทัศน์ ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตาม

วัตถุประสงค์นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องทำการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องได้ใช้พฤติกรรมที่สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้ร่วมงานให้เกิดความเคารพ เลื่อมใส ศรัทธา ยินยอม ร่วมมือ ร่วมใจปฏิบัติงานให้สำเร็จบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำพาองค์กรไปสู่การมีเป้าหมายที่วางไว้ ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้น การที่ผู้นำหรือผู้บริหารสามารถใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่มีอยู่จูงใจให้สมาชิกภายในกลุ่มคล้อยตาม เพื่อปฏิบัติตามกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายสมาชิกของกลุ่มจะทำงานสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำกลุ่มที่จะทำให้สมาชิกซึ่งเป็นผู้ตามเกิดความศรัทธายอมรับและพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ โดยผู้บริหารสามารถใช้อำนาจหรืออิทธิพลเพื่อเปลี่ยนแปลงให้ผู้ตามเกิดการรับรู้และตระหนักในความสำคัญ และคุณค่าของตนเอง สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ตามให้ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ยกย่องของผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ผู้ตามมีความเข้มแข็งมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธพงศ์ หลักคำ (2560) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์ และด้านที่มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทิพวัลย์ ซาลีเครือ (2559, หน้า 83) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ และชนชญา สังข์พญา (2559) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านได้แก่ การกระตุ้นทางปัญญา การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมและอยู่ในระดับมาก 4 ด้านได้แก่ การยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม การสนับสนุนเป็นรายบุคคล การคาดหวังผล การปฏิบัติงานที่เป็นเลิศและการระบุนิวิสัยทัศน์

2. ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา 3 ด้าน ซึ่งอยู่ในระดับมากคือ ด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ด้านการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ และด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ การบริหารไปยังโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School

Based Management : SBM) ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ในมาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระและความเข้มแข็ง ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีนโยบายส่งเสริมการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและกระจายอำนาจการบริหารจัดการโดยรูปแบบกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติและแนวนโยบายดังกล่าว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินและลงมือปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานด้วยความมุ่งมั่น ให้การยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกันจึงจะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ การทำงานเป็นทีมเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจะประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการ ซึ่งส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตามในการทำงานหรือดำเนินการตามกระบวนการบริหารไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากปราศจากความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในหน่วยงานที่เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานหรือการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมเกิดจากแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีความสามารถที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ถ้านำมนุษย์เหล่านั้นมารวมกันก็จะประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลาย ซึ่งถ้ามีการแบ่งงาน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดระบบสื่อสารที่เหมาะสมจะทำให้การทำงานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายและก่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมนับเป็นเทคนิคการพัฒนารองค์การที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งการบริหารบุคคลแผนใหม่ได้ให้ความสนใจ ในการทำงานเป็นทีมอย่างมาก เพราะการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานในองค์การนั้นย่อมทำให้ องค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เป็นเทคนิคการบริหารงานที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารและผู้ร่วมงานต้องมีความเข้าใจ ให้ลึกซึ้งถึงประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณ พงษ์ผ่องพูล (2558) พบว่าระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีปฏิสัมพันธ์ รองลงมาคือด้านเป้าหมายของทีม ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการติดต่อสื่อสารตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรสวรรค์ สุขสนาน (2561) พบว่าการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากครูที่มีเพศวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16 ในภาพรวมไม่แตกต่างกันส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของอริศรา อุ่มสิน (2560) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้พิทโซ (Pitsoe, 2014) ได้ทำการศึกษา

การบริหารจัดการของโรงเรียนที่ทำวิธีการทำงานเป็นทีมของครูและผู้อำนวยการโรงเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในเขต คัมเวนาจ ประเทศยูกันดา โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทุกคนยอมรับแนวคิดของการทำงานเป็นทีม รับรู้การทำงานเป็นทีมในเชิงบวก โดยจะสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความรับผิดชอบร่วมกันโอกาสสำหรับการแบ่งปันความรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นมืออาชีพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่มีอยู่ของผู้นำในการโน้มน้าวให้บุคคลอื่นกระทำกิจกรรมหรือปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้นำอาจจะเป็นผู้มีตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญ หรือได้รับมอบหมาย ที่มีความสามารถในการดำเนินงาน สามารถจูงใจคนและนำบุคคลในกลุ่มปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กรด้วยการอยู่ร่วมกันทำงานร่วมกันในการนำองค์กรประกอบหลายอย่าง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนอย่างราบรื่น เช่น ปัจจัยด้านทรัพยากรการลงทุน ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อองค์การโดยตรง ทำให้องค์การสามารถขับเคลื่อนตนเองตามภาระงานขององค์การเพื่อไปสู่จุดหมาย ซึ่งกระบวนการขององค์การในเชิงระบบประกอบด้วย ตัวนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ ภายใต้สภาพแวดล้อมทั้งภายในองค์การและภายนอกองค์การ ในสถานะที่เป็นพลวัตต่อกัน เกิดการปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก โดยมีการพัฒนาองค์การเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันองค์การเองต้องค้นหาแนวทางเพื่อหยุดความเสื่อมให้องค์การสามารถคงอยู่ ลดความขัดแย้งในองค์การ สร้างความรักความสามัคคี สร้างความไว้วางใจของคนในองค์การและพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำองค์การไปสู่จุดหมายหรือเป้าหมายขององค์การ ซึ่งที่กล่าวมาถือว่เป็นปัจจัยในการบริหารซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ มาใช้เพื่อให้การบริหารจัดการในโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเขาวภา อาทิตยตั้ง (2559) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเรียงลำดับความสัมพันธ์พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครูมากที่สุด คือ ด้านบทบาทที่สมดุล รองลงมา คือ ด้านการเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาด้านความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันด้านการสื่อสารที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการตรวจทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกันด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่ม ด้านภาวะผู้นำที่

เหมาะสม ตามลำดับ ด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการทำงานและการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม ชนชญา สังข์พญา (2559) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.60 – 0.94 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธพงศ์ หลีกคำ (2560) พบว่าระดับความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยใช้วิธีนำตัวแปรพยากรณ์มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรทั้งหมดเข้าสมการ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนในอำเภอน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัว โดยด้านที่มีอำนาจพยากรณ์มากที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X_4) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) ส่วนด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_3) สามารถพยากรณ์ได้แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัว มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัว เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X_4) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) ส่วนตัวแปรอิสระด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_3) นั้นมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 2 ตัว ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตั้งแต่ .520 ถึง .565 ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า มีปัจจัยทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ทำนายประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้งหมด 2 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ได้ดี คิดเป็นร้อยละ 31.9 ประกอบด้วย ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X_4) และ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) ตามลำดับ ซึ่งมีค่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .322 และ .253 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .341 และ .285 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.831 สามารถ สร้างสมการในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.831 + .322 (X_4) + .253 (X_2)$ และคะแนนมาตรฐาน $Z'_Y = .341 (Z_4) + .285 (Z_2)$ ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าตัวแปรด้านการคำนึงถึงปัจเจก

บุคคล (X_4) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพิ่มขึ้น .341 หน่วย มีทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ ถ้าตัวแปรด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพิ่มขึ้น .285 หน่วย มีทิศทางเดียวกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ ถ้า ตัวแปรด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) หรือด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_3) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องประพฤติปฏิบัติโดยการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางและเป็นรายบุคคล สนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลมีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง มีการกระจายอำนาจโดยการมอบหมายงานโดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและการเอาใจเขามาใส่ใจเราความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและเทคนิคการมอบหมายงาน ส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงานของโรงเรียน ให้ครูในโรงเรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เสียสละและอุทิศตนเพื่อกลุ่ม ผู้บริหารมีการ ตั้งมาตรฐานในการทำงานในระดับสูง มีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานที่ตั้งไว้ มีความตั้งใจแน่วแน่ในการทำงาน ให้กำลังใจผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้ครูในโรงเรียนตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญในการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจภายในให้กับครู และส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการคิดในแง่บวก ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ปัจจัยด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และการสร้างแรงบันดาลใจ จึงมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวม

ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบแล้วจะพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู ด้านการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ และด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู ด้านการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ ด้านการแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่ดี ด้านการเผชิญหน้าเพื่อร่วมแก้ปัญหา และด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู ด้านการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์และด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ ด้านการแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่ดี ด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ด้านการเผชิญหน้าเพื่อร่วมแก้ปัญหา ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอน้ำยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ควรนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาปรับใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มเติมในการบริหารงานของผู้บริหาร เพื่อให้มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดความมีคุณธรรม คือปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดทั้งการมอบหมายงาน โดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละบุคคล จะก่อให้เกิดความศรัทธาแก่ครูและทีมงาน ความศรัทธาจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะร่วมกันทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับ ควรให้ความสำคัญและสร้างทีม ในการทำงานเป็นทีมของครูให้มีการทำงานเป็นทีมให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความผูกพันต่อโรงเรียน

1.4 หน่วยงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรพัฒนาและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้กับโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยมีการจัดหลักสูตรอบรมผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในเรื่องการทำงานเป็นทีม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงคุณภาพเปรียบเทียบกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั่วไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนคุณภาพ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยและวิธีการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางในจังหวัดอุบลราชธานี

2.4 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามในระดับดีมาก เพื่อให้รู้แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ดิเรก วรณเศียร. (2549). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. *วารสารวิชาการบัณฑิต วิทยาลัยสวนดุสิต*, 2(2), 1-4.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพอในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ขาวฟาง.
- นุชา สระสม. (2552). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรารณ ตระกูลสฤณี. (2554). *การทำงานเป็นทีม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2562). *นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2563, จาก web.ubon5.go.th.
- สุนันทา เลहनันท์. (2540). *การสร้างทีมงาน*. กรุงเทพมหานคร: ดี.ดี.บุ๊คส์ไตร์.
- สุริพร พิงพุดคุณ. (2550). *การบริหารผลการปฏิบัติงาน Performance Management*. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

- Bass, B.M. (1999). Two decades of research and development in transformational leadership. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(1), 9–32.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Romig, D.A. (1996). *Breakthrough Teamwork: Outstanding Results Using Structured Teamwork*. Chicago: Irwin Professional Pub.
- Woodcock, M. (1989). *Team Development Manual*. Worcester: Billing and Sons.

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา
โดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

The Inventory and Asset Management in education network group of domepradit,
Nam Yuen District, UbonRatchathani Province under the UbonRatchathani Primary
Educational Service Area office 5

สุกัญญา พิมพ์า

Sukanya Pimpa

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand.

Email: jiratha.pp@gmail.com

Received November 4, 2020; Revised December 6, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจใช้ระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร

ผลการวิจัยพบว่า

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ด้านการจัดซื้อ

จัดจ้าง ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียนครุภัณฑ์ ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุและด้านการบำรุงรักษาและการปรับซ่อม ตามลำดับ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการบริหารงานพัสดุในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ ทำให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่พัสดุได้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของการบริหารงาน มองเห็นทิศทางการพัฒนางานพัสดุและเจ้าหน้าที่งานพัสดุ ทำให้การบริหารงานพัสดุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: การบริหารพัสดุ; การบริหารสินทรัพย์; การจัดซื้อจัดจ้าง

Abstract

This Article aimed to study To study the level of administration of school supplies and assets In the network of educational institutes, Dome Pradit, Nam Yuen District, Ubon Ratchathani Province Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5, the research model was a survey research using the regulations of the Office of the Basic Education Commission as a research framework. The research area is a network of schools in the Dome Artificial School, Nam Yuen District, Ubon Ratchathani Province. Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5, the population used in the research is Teachers in the Dome Pradit Educational Institute Group, Nam Yuen District, Ubon Ratchathani Province Under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Region 5, 113 people The research instruments were 45 questionnaires, 5-level estimation scale questionnaires, data analysis by software packages. The statistics used in this research are percentage, mean, population. And population standard deviation. The research results were found as follows;

Inventory and Asset Management in education network group of domepradit, Nam Yuen District, UbonRatchathani Province Under the UbonRatchathani Primary Educational Service Area office 5, overall and each aspect was at a high level. When considered on a side by side, ranked from high to low. including the procurement, Annual parcel inspection and parcel distribution, In accounting supplies and equipment registration, the preparation of state property registration and in terms of maintenance and adjustments respectively.

Keywords: Inventory and Asset Management; Including the Procurement; In Accounting Supplies.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความรู้ และมีความสามารถในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้นยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ดังที่เป้าหมายการของพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564) ได้กล่าวไว้ในข้อ 3 คือ คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและเพื่อเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ (เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา) ทำให้โรงเรียนต้องมีการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นวัสดุครุภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาในองค์กรเป็นไปด้วยความราบรื่น บุคลากรในโรงเรียนได้รับการบริการอย่างเพียงพอและทั่วถึง โดยเฉพาะเป้าหมายหลัก คือ ผู้เรียน ซึ่งจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ มีการจัดทำรายละเอียดวิธีการและแนวปฏิบัติในการจัดสรรแบบเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียนให้โปร่งใสและประหยัดงบประมาณ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนวทางสำหรับผู้ไม่ประสงค์จะใช้สิทธิ์ ทำให้โรงเรียนต้องบริหารจัดการพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับให้เพียงพอต่อความต้องการ ทั่วถึง ทันเวลา เป็นระบบ มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ วรวิทย์ วรณวิจิตร (2550) กล่าวว่า การบริหารพัสดุจึงเป็นการนำเอาวิทยาการหรือศิลปะในการบริหารมาจัดการเกี่ยวกับพัสดุ เพื่อสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงเป็นการเชื่อมต่อกับเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานในส่วนของภาควิชา/หน่วยงาน ที่จะสามารถปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง และหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานที่ตรงกัน เพื่อบรรลุสู่จุดมุ่งหมายในทิศทางเดียวกัน งานพัสดุจึงเป็นงานที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติการ และการให้บริการงานด้านการพัสดุ มีภารกิจหลักในการ จัดซื้อ/จัดจ้าง การเช่า การจำหน่าย จ่าย แจก งานบัญชีพัสดุ งานทะเบียนสินทรัพย์ถาวร และการซ่อมแซมบำรุงรักษาสินทรัพย์ถาวร ควบคุมทรัพย์สิน ปฏิบัติงานภายใต้คำสั่งกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ซึ่งมีการแจ้งเวียนปรับเปลี่ยน ยกเลิก แก้ไข เพิ่มเติม กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ อยู่เสมอ และในการปฏิบัติงานยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน การประสานงานร่วมกันระหว่างบุคลากรส่วนกลางกับภาควิชา/หน่วยงาน

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ก็เป็นนิติบุคคลและได้มีการบริหารจัดการหน่วยงานทุกฝ่ายงานด้วยตัวเองเช่นกันผู้วิจัยก็เป็นผู้รับผิดชอบงานพัสดุและยังขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา โดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงอยากทราบถึงระดับการบริหารงานพัสดุพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา โดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนให้เป็นระบบมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

จากการวิจัย เรื่องการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วยแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. หลักแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2546)
 - 1.1 ความสำคัญของการบริหารสินทรัพย์
 - 1.2 ความหมายของสินทรัพย์
 - 1.3 วงจรการบริหารสินทรัพย์
 - 1.4 การบริหารสินทรัพย์
2. หลักการและกระบวนการในการบริหารงานพัสดุ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)
 - 2.1 ความหมายของการบริหารพัสดุ
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของการบริหารพัสดุ
 - 2.3 กระบวนการบริหารพัสดุ
 - 2.4 ขอบเขตของการบริหารงานพัสดุ
 - 2.5 ปัญหาการบริหารงานพัสดุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ศึกษาตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 ใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง
2. ด้านการบัญชีพัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์
3. ด้านการบำรุงรักษาและการซ่อมแซม
4. ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ
5. ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประชากร คือ ครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบบมาตราวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นภาพรวมและรายด้าน เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามความคิดเห็นของครูว่าอยู่ในระดับใด โดยให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ ดังนี้การบริหารงานนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .96

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยขอสรุปผล ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และเพศ ดำเนินการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษาการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดำเนินการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ครู)	ความถี่	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	82	72.5
สูงกว่าปริญญาตรี	31	26.5
รวม	113	100
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	83	73
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	30	27
รวม	113	100
เพศ		
ชาย	35	31
หญิง	78	69
รวม	113	100

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 113 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 73 ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 27 และ เพศชาย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 31 เพศหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 69

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดำเนินการหาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) กรณีโดยรวมและรายด้านปรากฏดังตารางที่ 3 - 8 ดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 **โดยรวมและรายด้าน**

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
1. ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง	4.14	.65	มาก
2. ด้านการทำบัญชีพัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์	4.07	.70	มาก
3. ด้านการบำรุงรักษาและการซ่อมแซม	3.98	.71	มาก
4. ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ	4.08	.66	มาก
5. ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุ	4.06	.64	มาก
โดยรวม	4.06	.67	มาก

จากตาราง 2 พบว่าการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงอันดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ด้านการจัดซื้อจัดจ้างด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียนครุภัณฑ์ ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุ และด้านการบำรุงรักษาและการซ่อมแซมตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 **ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง**

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงาน
1. ผู้บริหารมีการจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่พัสดุเพื่อสร้างความเข้าใจระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างอย่างต่อเนื่อง	4.15	.55	มาก
2. ผู้บริหารจัดสรรพัสดุต่างๆที่จัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามความต้องการของงานและฝ่ายต่างๆ	4.07	.59	มาก
3. ผู้บริหารมีการวางแผนในการจัดหาพัสดุได้อย่างเหมาะสม	4.23	.65	มาก
4. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุ	4.15	.74	มาก

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงาน
5. ผู้บริหารจัดการให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการจัดหาพัสดุอย่างเหมาะสม	4.21	.75	มาก
6. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม	4.14	.68	มาก
7. ผู้บริหารจัดการสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเพียงพอ	4.18	.65	มาก
8. ผู้บริหารคอยให้คำปรึกษาและชี้แนะเจ้าหน้าที่พัสดุให้ทำงานอย่างรวดเร็วและทันต่อความต้องการของงานและฝ่ายต่างๆ	4.09	.57	มาก
9. ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในกรณีที่พัสดุไม่เพียงพอต่อการใช้งาน	4.08	.68	มาก
10. ผู้บริหารรับฟังปัญหาการบริหารจัดการงานพัสดุและสินทรัพย์จากครูที่ทำหน้าที่งานพัสดุและสินทรัพย์ พร้อมหาแนวทางแก้ไขทันที	4.07	.66	มาก
โดยรวม	4.14	.65	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา โคมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการวางแผนในการจัดหาพัสดุได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารจัดการให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการจัดหาพัสดุอย่างเหมาะสม และผู้บริหารจัดการสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเพียงพอ ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการทํำบัญชีพัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงาน
1. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมพัสดุ	4.19	.75	มาก
2. พักุในสถานศึกษาของท่านมีการลงรหัสหรือหมายเลขครุภัณฑ์เป็นปัจจุบัน	3.96	.87	มาก
3. ผู้บริหารให้คำแนะนำ และใส่ใจเรื่องการจัดทำบัญชีพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.0	.71	มาก
4. ผู้บริหารจัดให้มีสถานที่เก็บพัสดุอย่างเพียงพอและปลอดภัย	4.03	.62	มาก
5. ผู้บริหารเน้นย้ำเรื่องการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์อย่างเคร่งครัด	4.21	.69	มาก
6. ท่านมีความพึงพอใจในการเบิกจ่ายพัสดุและการบริหารจัดการด้านพัสดุและครุภัณฑ์	4.03	.63	มาก
7. สถานศึกษาของท่านมีระบบการจำหน่ายพัสดุอย่างรัดกุมและเป็นปัจจุบัน	4.0	.70	มาก
8. การเบิกจ่ายพัสดุในสถานศึกษาของท่านทันต่อการใช้งานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่าย/งาน	4.10	.62	มาก
9. ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบควบคุมพัสดุอย่างสม่ำเสมอ	4.07	.79	มาก
10. ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับพัสดุอย่างเป็นระบบง่ายต่อการค้นหาและตรวจสอบ	4.07	.60	มาก
โดยรวม	4.07	.70	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการทํำบัญชีพัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารเน้นย้ำเรื่องการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์อย่างเคร่งครัด ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมพัสดุและการเบิกจ่ายพัสดุในสถานศึกษาของท่านทันต่อการใช้งานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่าย/งานตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการบำรุงรักษาและการปรับซ่อม

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงาน
1. ผู้บริหารมีการวางแผนในการบำรุงรักษาพัสดุให้สามารถใช้งานได้ทนทาน	3.89	.72	มาก
2. สถานศึกษามีงบประมาณในการบำรุงรักษาพัสดุ	3.74	.76	มาก
3. ผู้บริหารกำหนดให้มีการตรวจเช็คจำนวนพัสดุที่รอรับการบำรุงรักษาอยู่อย่างสม่ำเสมอ	3.92	.71	มาก
4. ผู้บริหารจัดให้มีการฝึกอบรมการใช้งานและการบำรุงรักษาพัสดุอย่างถูกวิธี	3.84	.71	มาก
5. ผู้บริหารมีการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาพัสดุอย่างชัดเจน	4.14	.63	มาก
6. ผู้บริหารมีการวางแผนการบำรุงรักษาพัสดุตามแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม	3.95	.75	มาก
7. ผู้บริหารจัดให้มีการจัดทำทะเบียนคุมพัสดุอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้เป็นปัจจุบัน	4.06	.73	มาก
8. ผู้บริหารบริหารการใช้จ่ายพัสดุอย่างคุ้มค่า	4.49	.63	มาก
9. ผู้บริหารมีการประเมินผลการใช้พัสดุเป็นประจำ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาซ่อมบำรุง	4.01	.57	มาก
10. ผู้บริหารจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอในการบำรุงรักษา	3.78	.83	มาก
โดยรวม	3.98	.71	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการบำรุงรักษาและการปรับซ่อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารบริหารการใช้จ่ายพัสดุอย่างคุ้มค่า ผู้บริหารมีการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาพัสดุอย่างชัดเจน และผู้บริหารจัดให้มีการจัดทำทะเบียนคุมพัสดุอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้เป็นปัจจุบันตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
1. ผู้บริหารมีการวางแผนในการจำหน่ายพัสดุ	4.15	.64	มาก
2. ผู้บริหารมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพัสดุก่อนจำหน่ายพัสดุทุกครั้ง	4.25	.52	มาก
3. ผู้บริหารมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการจำหน่ายพัสดุทุกปี	4.15	.56	มาก
4. ผู้บริหารกำหนดให้มีการลงจำหน่ายพัสดุดอกจากบัญชีหรือทะเบียนเป็นปัจจุบัน	4.03	.67	มาก
5. ผู้บริหารแต่งตั้งเจ้าหน้าที่พัสดุให้ดำเนินการจำหน่ายพัสดุได้อย่างเหมาะสม	4.04	.72	มาก
6. ผู้บริหารมีการสำรวจพัสดุที่ชำรุดเพื่อจำหน่าย	3.95	.75	มาก
7. ผู้บริหารมอบหมายเจ้าหน้าที่พัสดุในการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ	4.03	.78	มาก
8. ผู้บริหารให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่พัสดุจัดทำเอกสารในการจำหน่ายพัสดุอย่างถูกต้อง	4.05	.60	มาก
9. สถานศึกษาของท่านมีการจำหน่ายพัสดุโดยการแปรสภาพทำได้อย่างเหมาะสม	4.04	.68	มาก
10. ผู้บริหารให้ความสำคัญในการดำเนินการจำหน่ายพัสดุให้ถูกต้อง ตามระเบียบราชการ	4.08	.64	มาก
โดยรวม	4.08	.66	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพัสดุก่อนจำหน่ายพัสดุทุกครั้ง ผู้บริหารมีการวางแผนในการจำหน่ายพัสดุและผู้บริหารมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการจำหน่ายพัสดุตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุ

การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	μ	σ	ระดับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
1. ผู้บริหารมีการขอขึ้นทะเบียนราชพัสดุอย่าง ถูกต้องตามขั้นตอน	4.30	.62	มาก
2. ผู้บริหารมีการจัดทำทะเบียนอาคาร สิ่งปลูกสร้างพร้อมทั้งอายุการใช้งาน และการได้มาอย่างถูกต้อง	4.10	.55	มาก
3. ผู้บริหารมีการจัดทำแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารและสิ่งก่อสร้างอย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.11	.57	มาก
4. ผู้บริหารมีการขอซื้อถอนอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ชำรุดทรุดโทรมในที่ราชพัสดุ อย่างถูกต้องตามขั้นตอน	3.86	.74	มาก
5. ผู้บริหารมีการขอใช้ที่ราชพัสดุในความดูแลครอบครองของกระทรวง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างถูกต้องตามขั้นตอน	3.94	.70	มาก
โดยรวม	4.06	.64	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการขอขึ้นทะเบียนราชพัสดุอย่าง ถูกต้องตามขั้นตอน ผู้บริหารมีการจัดทำแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารและสิ่งก่อสร้างอย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบันและผู้บริหารมีการจัดทำทะเบียนอาคาร สิ่งปลูกสร้างพร้อมทั้งอายุการใช้งาน และการได้มาอย่างถูกต้องตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา เรื่อง การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการ

จัดซื้อจัดจ้าง ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุ ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียนครุภัณฑ์ ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุ และด้านการบำรุงรักษาและการซ่อมแซม ตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ โดยพัสดุและสินทรัพย์เป็นปัจจัยนำเข้าของระบบที่ต้องมีเพียงพอและมีคุณภาพที่ดี สอดคล้องกับ (วรณัฐ นิษานาญ, 2560) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้างส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดหาพัสดุ ส่วนปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ สอดคล้องกับ (สุทธิธา นัยดี, 2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดแพร่ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดแพร่ โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ ด้านการแจกจ่ายพัสดุ ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุ ด้านการควบคุมและการบำรุงรักษาพัสดุ ตามลำดับ สภาพปัญหาที่พบ คือ การสำรวจความต้องการใช้พัสดุในแต่ละปีงบประมาณยังไม่ทั่วถึง ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุน้อย ทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างล่าช้า ไม่ทันตามความต้องการของการใช้งาน แจกจ่ายพัสดุล่าช้า ไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้การเก็บพัสดุครุภัณฑ์ไม่เป็นหมวดหมู่และไม่มีสถานที่สำหรับเก็บพัสดุที่รอการจำหน่าย แนวทางการแก้ปัญหา คือ ให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการวางแผนสำรวจความต้องการใช้พัสดุ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้ทันต่อการใช้งาน เพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านพัสดุโดยเฉพาะลดระเบียบขั้นตอนแจกจ่ายพัสดุที่ไม่จำเป็นเพื่อความรวดเร็ว ตรงตามเวลาความต้องการใช้ จัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุครุภัณฑ์ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อง่ายต่อการติดตามและจัดหาสถานที่จัดเก็บครุภัณฑ์ที่รอการจำหน่าย เพื่อไม่ให้เกิดความรกรุงรังและสูญหาย พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการวางแผนในการจัดหาพัสดุได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการจัดหาพัสดุอย่างเหมาะสม และผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเพียงพอ ตามลำดับสอดคล้องกับ (อนุชา กัลยา, 2547) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่พัสดุมิได้ตระต่อสภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุลังเลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการทำบัญชีพัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารเน้นย้ำเรื่องการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์อย่างเคร่งครัด ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมพัสดุ และการเบิกจ่ายพัสดุในสถานศึกษาของท่านทันต่อการใช้งานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่าย/งาน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย (อดิศักดิ์ เพียงเกษ, 2547) พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการจัดหา รองลงมา คือ ด้านการควบคุม ส่วนความคิดเห็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบำรุงรักษา

1.3 ด้านการบำรุงรักษาและการปรับซ่อมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารบริหารการใช้จ่ายพัสดุอย่างประหยัดและคุ้มค่า ผู้บริหารมีการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาพัสดุอย่างชัดเจน และผู้บริหารจัดให้มีการจัดทำทะเบียนคุมพัสดุอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัย (พวงทอง ศิริพันธุ์, 2551) พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.4 ด้านการตรวจสอบพัสดุประจำปีและการจำหน่ายพัสดุพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพัสดุก่อนจำหน่ายพัสดุทุกครั้ง ผู้บริหารมีการวางแผนในการจำหน่ายพัสดุทุกปี และผู้บริหารมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการจำหน่ายพัสดุทุกปี ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย (ประหยัด อุดรา, 2552) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูการเงิน และครูพัสดุมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานการเงิน พัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการจัดทำทะเบียนราชพัสดุพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการขอขึ้นทะเบียนราชพัสดุอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ผู้บริหารมีการจัดทำแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารและสิ่งก่อสร้างอย่างถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน และผู้บริหารมีการจัดทำทะเบียนอาคาร สิ่งปลูกสร้างพร้อมทั้งอายุการใช้งาน และการได้มาอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัย (รัตติยา บุญเปล่ง, 2559) พบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่าง 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการศึกษาไปใช้ไป

จากผลการศึกษา เรื่อง การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบำรุงรักษาและการปรับซ่อม เพื่อให้การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารควรให้คำแนะนำ และใส่ใจในการบำรุงรักษาและการปรับซ่อม อาจใช้วิธีจัดให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนเข้ารับการอบรมกับวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ครูผู้ปฏิบัติงานได้รับความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเพราะเจ้าหน้าที่พัสดุที่ดูแลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับชนิดจำกัดในการใช้งานของพัสดุแต่ละประเภทได้

2. โรงเรียนควรมีระบบการตรวจสอบประสิทธิภาพของพัสดุอยู่เสมอเพื่อที่จะได้รู้ว่ามีสิ่งไหนที่ควรซ่อม ควรบำรุง หากเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อยก็จะได้แก้ไขได้ทันเวลาทำให้พัสดุพร้อมใช้งานเสมอ โดยต้องมีการลงทะเบียนคุมการซ่อม การบำรุงรักษาที่เป็นปัจจุบัน

3. ผู้บริหารควรจัดให้มีสถานที่สำหรับเก็บพัสดุอย่างเพียงพอและปลอดภัยเช่น จัดทำห้องที่มีพื้นปูนอย่างดีที่สามารถป้องกันการฉอมและที่อาจทำให้พัสดุได้รับความเสียหาย หรือก่อให้เกิดสนิมได้ง่าย และควรเน้นย้ำผู้ปฏิบัติงานเรื่องบำรุงรักษาและการปรับซ่อมอยู่เสมอเพราะพัสดุบางอย่างหากไม่มีการใช้งานนานเกินไปอาจทำให้เกิดความเสียหายได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งแนวทางในการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ประหยัด อุตรา. (2552). *การบริหารงานการเงิน พักและสินทรัพย์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พวงทอง ศิริพันธุ์. (2551). *การบริหารพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- รัตติยา บุญเปล่ง. (2559). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในเครือข่ายการจัดการศึกษากระเทียม – สะกาดก่าวหน้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณช นิชานาญ. (2560). *สภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรวิลักษณ์ วรรณวิจิตร. (2551). *ความพึงพอใจต่อการบริหารงานคลังและพัสดุ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2552).*คู่มือพัสดุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สุทธิรา นัยดีป. (2558). *การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- อดิษฐ์ เพียงเกษ. (2547). *การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- อนุชา กัลยา.(2547).*การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การศึกษาสมรรถนะและแนวทางพัฒนาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี
สารสนเทศ ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอุทัย)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

A Study of Competencies and Development Approaches in it Management of School
Administrators Under The Secondary Education Area Office 33
(The Interdisciplinary Network Area 8: Srinakon-Utcha)

เยาวลักษณ์ ชื้อสัตย์¹, สุรางคณา มัญญานนท์², เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม³
Yaowalak Suesat¹, Surangkana Munyanon², Charoenwit Sompongtham³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3}Ratchathani University, Thailand.

¹ Email: yaowalaksuesat@gmail.com

Received November 11, 2020; Revised December 31, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของ
ผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอุทัย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี
สารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอุทัย) สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 281 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 ค่าสถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
ความสามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน
2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 สรุปได้ดังนี้

2.1 ความสามารถรู้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมเห็นว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางสาขาเฉพาะ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการเรียนการสอน จึงเห็นว่าควรมีการจัดอบรม ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

2.2 ความสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการเห็นว่า ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการให้ความสำคัญต่อการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่บุคลากรและผู้มาติดต่อราชการ

2.3 ความสามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษา พบว่า ผู้บริหารขาดความตระหนักถึงความสำคัญ และสาเหตุด้านเครื่องมือ อุปกรณ์น้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การทำงานช้า เครื่องมือบางชนิดมีราคาแพง ตลอดจนการดูแลรักษาต้องมีการใช้จ่ายค่อนข้างสูงงบประมาณสนับสนุนอย่างไม่ค่อยเพียงพอ ควรมีการระดมทุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สมรรถนะ; การบริหารจัดการ; เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

The objectives of the current study are to study the information technology management competencies and guidelines for the development of competencies in information technology management of educational institution administrators under the secondary education area office 33 (The interdisciplinary network area 8: Srinakon–Utcha) using 281 participants. The questionnaire was a 5 – level estimative scale questionnaire with a reliability value of 0.88. The data analysis includes percentage, mean, and standard deviation.

The research findings are as described. The competency in IT management of educational institution administrators affiliated with the Secondary Educational Service Area Office 33 . The result found generally at the highest level. The comparison of each aspect shows as the followings. The ability to support the use of information technology for education is generally found at the highest level for all aspects. The guidelines of information technology skills of administrators of educational institution administrators under the secondary education area office 33 (The interdisciplinary network area 8: Srinakon–Utcha) are described following. The information technology skills using in education and right-operation of administrators is found negatively for

the cases of their educational qualification which causes their lack of understanding and realizing the importance of information technology in education and the topics like the copy-right or software are ignored. School administrators are lack of information technology management skill that can be included in sustainability management. And school administrators are lack of information technology supporting skill. The information technology tools are insufficient for the causes of high costs of purchasing and repairing that makes the operative delay.

Keywords: capacity; Management; Information technology.

บทนำ

โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) มีการระบาดในวงกว้าง โดยเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประเมินสถานการณ์และประกาศให้โลก covid-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากเชื้อ covid-19 และสำหรับในประเทศไทยนั้นได้มีการพบผู้ป่วยติดเชื้อจำนวนหนึ่ง ซึ่งถึงแม้ว่าตัวเลขผู้ป่วยติดเชื้อในแต่ละวันจะมีจำนวนลดน้อยลง แต่ก็ยังคงอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจวางใจได้ ดังนั้นเพื่อลดความเสี่ยงของประชาชนทุกคนต่อการสัมผัสเชื้อโรค และป้องกันไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การรักษาสุขภาพส่วนบุคคล โดยเฉพาะในประชาชนกลุ่มเสี่ยง ทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัว รวมถึงการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อย่างถูกสุขลักษณะและเหมาะสมในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้จัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ปีการศึกษา 2563 เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื้อหาในเอกสารฉบับนี้จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในระยะต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่าเอกสารการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid 19) ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ไปสู่วิธีการเรียนรู้ใหม่ให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การบริหารการศึกษามีความสำคัญมากเพราะการศึกษาของเยาวชนหรือคนในประเทศจะพัฒนาไปในทางที่ดีนั้น จะต้องทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหาร

การศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาของบ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา และผลกระทบของการศึกษาต่อความก้าวหน้าของประชาชนและประเทศชาติแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีความรุ่งเรืองในทุก ๆ ทาง ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่งและทำงานโดยกำหนดเอาความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติเป็นธงชัยแล้ว ก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้ การบริหารงานใด ๆ ในยุคนี้จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสม เครื่องมือที่รู้จักกันทั่วไปก็ได้แก่เครื่องมือที่ใช้ในสำนักงาน ซึ่งปัจจุบันนี้ก็ได้แก่ระบบคอมพิวเตอร์ ระบบฐานข้อมูล ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีเครื่องมือทางปัญญาอีกหลายอย่าง เช่น Balanced Score Card, เครื่องมือการวางแผน, เครื่องมือการติดตามงาน ฯลฯ เครื่องมือเหล่านี้ขอรวมเรียกว่าเป็นเทคโนโลยีสำหรับบริหารการศึกษา (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2549)

บทความวิจัยนี้จึงมีความสนใจ ศึกษาถึงสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร อันนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการเรื่องดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาการบริหารงาน และพัฒนาคุณภาพให้เหมาะสมต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

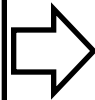
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบการวิจัย กำหนดเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ที่กำหนดโดยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548) ดังนี้

1. สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ
3. สามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

การศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยาเขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ประกอบด้วย

1. สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ
3. สามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย สหวิทยาเขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยไว้ดังนี้

1) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย** ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน และครู จำนวน 477 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ในปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 489 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 12 คน และครู จำนวน 269 คน รวมทั้งสิ้น 281 คน ที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้ กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2) **เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยอ้างอิงจาก กันตา กริมสูงเนิน, 2557 จำนวน 1 ฉบับ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามรายชื่อเกี่ยวกับ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวนทั้งหมด 39 ข้อ ประกอบด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงาน จำนวน 16 ข้อ

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ จำนวน 13 ข้อ การส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครินทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ซึ่งนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่า IOC โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้จะต้องได้ค่า IOC ของข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1974) โดย มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครินทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 281 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลนั้นทำงานในสังกัด กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครินทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครินทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม โดยสอบถาม

3. นำแบบสอบถามมา ตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) อธิบายผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ	ลำดับที่
1. สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม	4.55	0.86	มากที่สุด	2
2.สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ	4.53	0.72	มากที่สุด	3
3. สามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา	4.58	0.67	มากที่สุด	1
รวม	4.56	0.74	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความสามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2.แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 สรุปได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมเห็นว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางสาขาเฉพาะ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการเรียนการสอน จึงเห็นว่าควรมีการจัดอบรม ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารและครูได้สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

2.2 ความสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการเห็นว่า ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการให้ความสำคัญต่อการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงควรนำ

เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในการบริหารจัดการส่วนงานราชการต่าง ๆ ในทุก ๆ ฝ่ายงาน และผู้มาติดต่อราชการ

2.3 ความสามารถส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษา พบว่าผู้บริหารขาดความตระหนักถึงความสำคัญ และสาเหตุด้านเครื่องมือ อุปกรณ์น้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การทำงานซ้ำ เครื่องมือบางชนิดมีราคาแพง ตลอดจนการดูแลรักษาต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงงบประมาณสนับสนุนอย่างไม่ค่อยเพียงพอ ควรมีการระดมทุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในมากยิ่งขึ้น และให้มีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา (2562) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาทสู่ความเป็นเลิศมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารโรงเรียน 2. แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถ รองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริม สนับสนุน ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การ นิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชวุฒิ ปญญาวิชโร (เพชรไพร) (2561) ได้ศึกษา การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อ จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการ บริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และด้านการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริส ธรรม 7 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการ บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามวุฒิ การศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 2) ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ กับการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย 3) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนใช้สื่อสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียน เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ผู้บริหารควรสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นสากล และการหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ชีรปรเมศวร์ (2549) ได้ศึกษา สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น 1 พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโรงเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งทางด้านการบริหารทั่วไป และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านความรู้และทักษะในการผลิตสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการนำเสนอผลงานโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการปฏิบัติในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ สมรรถนะ จะมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน ก็คือ ลักษณะของบุคคล (Personal Characteristics) พฤติกรรม (Behavior) และผลสัมฤทธิ์ (Performance)

ที่มา : (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย,2552)

ลักษณะของบุคคล (Personal Characteristics) หมายถึง ลักษณะนิสัย ทัศนคติ และแรงจูงใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่เป็นทั้งแง่บวกและแง่ลบ โดยเฉพาะใน ส่วนขององค์การต้องการให้บุคลากรแสดงออกในแง่บวก และสร้างสรรค์

ผลสัมฤทธิ์ (Performance) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ถ้าพิจารณาในแง่มุมของการ จัดการบุคลากร จะพบว่าผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน เช่น การบริการที่ยอดเยี่ยม เป็นต้น (สถาบันดำรงราชานุภาพ และกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2553)

สมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร สถานศึกษา

สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักเลขาธิการคุรุสภา, 2549) ผู้บริหารจะต้องมีมาตรฐานความรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้

1. สมรรถนะที่ 1 สมรรถนะการใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการ ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
2. สมรรถนะที่ 2 ความสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหาร จัดการ
3. สมรรถนะที่ 3 ความสามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

สรุปองค์ความรู้ด้านสมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ความเข้าใจ สามารถใช้ คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ โปรแกรมประยุกต์พื้นฐาน ระบบบริหารจัดการ ติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่าย เว็บไซต์ บทเรียนออนไลน์ คัดสรร เลือกใช้ ได้อย่างเหมาะสม เรียนรู้และ ฝึกฝนทักษะอยู่เสมอ เต็มใจให้คำแนะนำ อธิบาย แก่ผู้อื่นได้ สามารถวางแผน จัดโครงสร้าง กำหนด ขั้นตอน ระเบียบข้อบังคับ วิธีการ สร้างทีมงาน การบริหารจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษา และการปฏิบัติงานได้ และความรู้ ความเข้าใจ หลักการประเมินผล รูปแบบการประเมินเทคโนโลยี สารสนเทศในปัจจุบัน สามารถกำหนดมาตรฐาน จุดมุ่งหมาย การออกแบบเครื่องมือ ประเมินการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ มอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินได้อย่างเหมาะสม กำกับติดตามดูแลควบคุม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้สำหรับการทำงานและการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาระบบการประเมิน การบริหารจัดการ การปฏิบัติงาน โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง และยัง ความสามารถ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณ พัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศกระตุ้น ให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิจัย พัฒนาสื่อ นวัตกรรม บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการ

เรียนการสอนแพร่ผลงาน ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุนการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในมากขึ้น ในทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเน้นรูปแบบการบริหารงานที่นำเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสถานศึกษา

1.2 ในหน่วยงานสถานศึกษามีบุคลากรที่มีคุณภาพ ชำนาญในเรื่องเทคโนโลยีควรจัดเครือข่ายเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมความสามารถด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัสจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

2.2 ควรศึกษารูปแบบและการออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมในการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหาร กลุ่มเครือข่ายสหวิทยา เขต 8 (ศรีนครอัสจจะ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

เอกสารอ้างอิง

- กันตา กริมสูงเนิน.(2557). การศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- กิดานันท์ มลิทอง.(2548).เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา.กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- เชมนิจ ปรีเปรม.(2554).สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารระบบสารสนเทศของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ครรชิต มาลัยวงศ์.(2549).ไอทีกับธุรกิจแนวคิดและแนวทาง.กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

- ประกาศคณะกรรมการการครูสภา เรื่อง สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ. (2549, 8 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 56 ง. หน้า 289–305.
- พระราชวุฒ ปณญาวชิโร (เพชรโพธิ์). (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา. (2562). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(1), 22–30.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essential of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.

**สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4**
**Conditions and Problems of Risk Management in Schools
under Sisaket Primary Educational Service Area Office 4**

มาลัย พวงพิลา

Malai Puangpila

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand.

Email: malaipuangpi@gmail.com

Received December 26, 2020; Revised February 9, 2021; Accepted February 22, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหาร ความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดของ คณะกรรมการ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way) (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2556) เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 202 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 101 คน โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดใหญ่ 3 คน ขนาดกลาง 57 คน และขนาดเล็ก 41 คน และตำแหน่งครู ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 101 คน โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดใหญ่ 6 คน ขนาดกลาง 116 คน และขนาดเล็ก 87 คน ใช้วิธีการ สุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยง ในสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 41 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นในสภาพการ บริหารความเสี่ยง เท่ากับ 0.92 และส่วนปัญหาการบริหารความเสี่ยง เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา พบว่า สภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่มีต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน ส่วนรายด้าน ด้านการเงิน ด้านกฎระเบียบ และด้านกลยุทธ์ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนในด้านการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการบริหารความเสี่ยงมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา พบว่า ควรศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ควรศึกษาและวางแผนการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดศรีสะเกษ

คำสำคัญ: สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยง; ขนาดโรงเรียน; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

Abstract

This Article aimed to study (1) to study the condition and risk management problems in educational institutions, under the Office of Sisaket Primary Education Service Area Office 4. (2) To compare risk management issues in educational institutions, according to Sisaket primary education Service Area office 4 by school size. (3) To study risk management recommendations in educational institutions under the Office of Sisaket Primary Education Service Area 4. The samples used in this research include: 202 teachers and school administrators. The tools used in this research are A 5-level scale questionnaire of 41 values with a confidence in risk management conditions is 0.92 and risk management problem was 0.90. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research results were found as follows;

1. The condition and problem of risk management in the school found that the condition of the risk management in the school Overall and in each aspect at the highest level and risk management problems in educational institutes, in overall and in each aspect at the lowest level.

2. A comparison of the opinions of the teacher civil servants to the risk management problems in educational institutions Classified by school size, it was found that the overall differences were different and strategy. Smaller schools have more risk management problems than larger schools. In terms of operations, Small schools and large schools. There are more risk management problems than medium-sized schools, statistically significant at .05.

3. The proposal for risk management in educational institutions found that the risk management guidelines for small and large schools should be studied. Should study and plan for risk management in educational institutions. Under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area 4 should be education about risk management conditions and problems in primary and secondary schools. Under the Office of the Basic Education Commission In Sisaket Province.

Keywords: condition and problem risk management ; sized schools ; Under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area 4

บทนำ

การบริหารจัดการทางการศึกษาเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับคนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สถานศึกษา การศึกษาเป็นระบบหนึ่งในหลาย ๆ ระบบของสังคมที่มีปัจจัยนำเข้าเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ของสังคมที่มุ่งหวังให้เป็นคนดี พลเมืองดีของประเทศ เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ส่งผลผ่านกระบวนการที่เป็นการเรียนการสอน การบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ลดอุปสรรคหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นทั้งในด้านผลกำไรและการปฏิบัติงาน ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กรและสร้างความมั่นใจในการรายงานและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การบริหารความเสี่ยงจึงมีประโยชน์หลายประการ ความสอดคล้องกันระหว่างความเสี่ยงที่ยอมรับได้และกลยุทธ์ขององค์กร ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ คือ ความไม่แน่นอนโดยรวมขององค์กร ยอมรับได้โดยยังคงให้ธุรกิจสามารถบรรลุเป้าหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโต ความเสี่ยงและผลตอบแทนของธุรกิจ การบริหารความเสี่ยงสนับสนุนให้องค์กรสามารถบ่งชี้เหตุการณ์ ประเมินความเสี่ยงและจัดการความเสี่ยง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้านการเติบโตและตอบแทนธุรกิจ การจัดการความเสี่ยงเนื่องจากการบริหารความเสี่ยงครอบคลุมเหตุการณ์ทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้น โดยไม่จำกัดเพียงแต่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเสียหาย จึงช่วยให้ผู้บริหารสามารถบ่งชี้ และใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ในเชิงบวกได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การบริหารความเสี่ยงช่วยลดการสูญเสียหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังจากการดำเนินงาน และช่วยให้เห็นความเสี่ยงมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงทั้งหมด จึงควรมองความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กร (กิตติรัตน์ ณ ระนอง และคณะ, 2547) กล่าวโดยสรุป การบริหารความเสี่ยงเป็นการทำงานอนาคตอย่างมีเหตุผล มีหลักการและหาทางลดหรือป้องกันความเสียหายในการทำงานแต่ละ

ขั้นตอนไว้วางหน้า หรือในกรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์การอื่นหรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประกอบไปด้วย สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครอง 4 อำเภอ คือ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ อำเภอสรีรัตนะ และอำเภอเบญจลักษ์ มีโรงเรียนสังกัดจำนวน 209 แห่ง จากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ยังคงประสบปัญหาและขาดแคลนทรัพยากร อันเนื่องมาจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ส่งผลให้เกิดความเสียหายและลดโอกาสที่สถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นการบริหารตามมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีจำนวนบุคลากรน้อย ไม่เพียงพอกับชั้นเรียน รวมทั้งภาระงานของโรงเรียนก็มากเท่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เช่น งานธุรการ จึงทำให้การบริหารงานและการจัดการศึกษาปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ตลอดจนงบประมาณในการบริหารจัดการมีข้อจำกัด อีกทั้งมีข้อจำกัดด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ บริเวณโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ ผู้บริหารต้องบริหารภายใต้ภาวะที่ขาดแคลน จึงส่งผลต่อการทำงานของผู้บริหารที่ต้องนำหลักการสอน เทคนิควิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงทำให้ผลการพัฒนาตามมาตรฐานบริหารไม่เป็นไปตามที่คาดหวังและความต้องการเท่าที่ควร (วิรัตน์ ญาณะธมย์, 2553) รายการค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายหัว) ที่ยึดจำนวนนักเรียนเป็นหลัก เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนแตกต่างกัน เงินอุดหนุนที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณแตกต่างกัน ซึ่งเงินอุดหนุนที่ได้รับมานั้นไม่สามารถจัดทำแผนงบประมาณ สำหรับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเพียงพอ ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากก็จะได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่มากกว่า จึงสามารถจัดทำแผนงบประมาณ สำหรับแผนงาน/โครงการ-กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ จากงานวิจัยข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าปัจจัยหลายด้านเข้ามาส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ซึ่งลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

จากสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังกล่าว ตามกรอบแนวคิดของคณะกรรมการ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 10) จึงศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง พัฒนา การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

สมมติฐานการวิจัย

ปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 4 ตั้งอยู่ ถนนกันทรลักษณ์-ศรีสะเกษ ตำบล กระแซง อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตบริการ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอกันทรลักษณ์ อำเภอขุนหาญ อำเภอศรีรัตนะ และอำเภอเบญจลักษ์ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็ก และเยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีโรงเรียนใน สังกัด 4 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 209 โรงเรียน

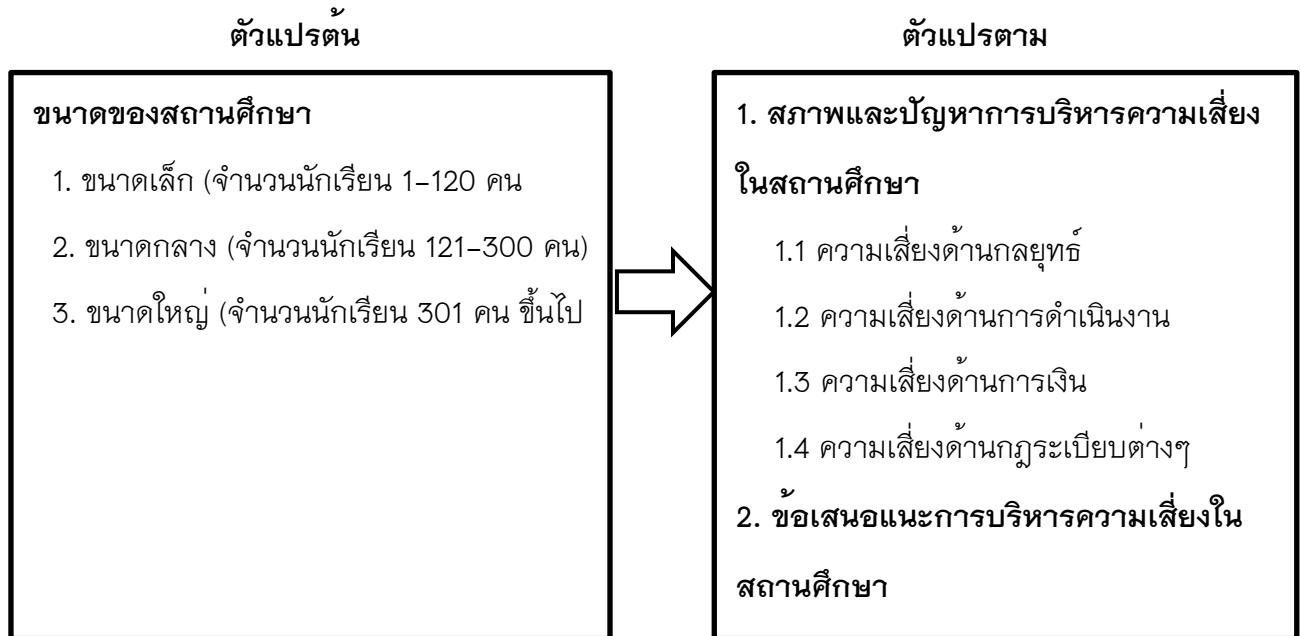
การศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยงใน สถานศึกษา ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจ เกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบหรือทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่ตั้งไว้

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ความไม่แน่นอน ที่ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบ หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังนั้น การบริหารความเสี่ยง เป็นกระบวนการบริหาร จัดการให้โอกาสที่จะเกิดความเสียหายลดลง อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ส่งผลกระทบต่อองค์กรหรือหน่วยงาน น้อยที่สุด

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักวิจัย และสถาบันทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงใน สถานศึกษา ยึดตามกรอบแนวคิดของคณะกรรมการ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 10) สามารถสรุปเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้ คือ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operation Risk) 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) 4) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบต่างๆ (Compliance Risk)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของ คณะกรรมการ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way) (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2556) เป็นกรอบการวิจัยประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการ ดำเนินงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 4) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบต่าง ๆ โดยศึกษาและเปรียบเทียบ ปัญหาการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 209 คน และครูปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 209 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 209 แห่ง รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น จำนวน 418 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 209 แห่ง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษา เป็นชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 101 คน และครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 101 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา

ใช้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้บริหารและครู มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2551) โดยกำหนดระดับความคิดเห็นให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

การสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดการบริหาร ความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา

2. ศึกษาเอกสารวิชาการเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert

3. สร้างแบบสอบถาม เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เสนอแนะเพิ่มเติม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ตลอดจนด้าน อื่น ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสมควรปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้เสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นแล้วนำคำถามมาพิจารณาหาค่า IOC (Index of Item-Object Congruence) โดยใช้เกณฑ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณ และเลือกข้อที่ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 60-1.00 ทุกข้อ มาเป็นแบบสอบถาม

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 50 ฉบับ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alfa-Coefficient) ของ Cronbach ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการบริหาร ความเสี่ยงเท่ากับ 0.92 และค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยง เท่ากับ 0.90 ตามลำดับ

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้แล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เพื่อจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อนำหนังสือส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัย โดยการเก็บด้วยตนเอง และการเก็บด้วยอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Google Form โดยปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบงานสารบรรณ

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษา

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามและนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

การวิเคราะห์ตอนที่ 1 ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อตามที่กำหนดไว้
3. กำหนดรหัสข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS)

การวิเคราะห์ ตอนที่ 2 ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2551) ดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่า F-test เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ซึ่งใช้วิธีการทดสอบของ Scheffe'

4. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 ทำการรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาที่ได้รับมา

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1.ด้านกลยุทธ์	4.82	0.31	มากที่สุด
2.ด้านการดำเนินงาน	4.84	0.25	มากที่สุด
3.ด้านการเงิน	4.85	0.30	มากที่สุด
4.ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ	4.85	0.31	มากที่สุด
รวม	4.84	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สถานภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงินและด้านกฎระเบียบต่างๆ รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงาน และด้านที่พบการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1.ด้านกลยุทธ์	1.34	0.36	น้อยที่สุด
2.ด้านการดำเนินงาน	1.33	0.34	น้อยที่สุด
3.ด้านการเงิน	1.35	0.38	น้อยที่สุด
4.ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ	1.33	0.37	น้อยที่สุด
รวม	1.34	0.29	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ของปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยมีการปฏิบัติตามความคิดเห็นของ ข้าราชการครูเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน รองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์ และด้านที่พบการ ปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินงาน และด้านกฎระเบียบต่าง ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มี ต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ประเด็นการ บริหารความเสี่ยง	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านกลยุทธ์	4.83	0.41	มากที่สุด	4.81	0.22	มากที่สุด	4.65	0.33	มากที่สุด
2.ด้านการ ดำเนินงาน	4.87	0.24	มากที่สุด	4.82	0.26	มากที่สุด	4.68	0.38	มากที่สุด
3.ด้านการเงิน	4.88	0.35	มากที่สุด	4.84	0.25	มากที่สุด	4.64	0.32	มากที่สุด
4.ด้านกฎระเบียบ ต่าง ๆ	4.86	0.35	มากที่สุด	4.85	0.26	มากที่สุด	4.68	0.38	มากที่สุด
รวม	4.86	0.21	มากที่สุด	4.83	0.22	มากที่สุด	4.66	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงใน สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาด สถานศึกษา พบว่า 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1-120 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการ บริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่า ด้านที่การปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการเงิน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ 2) สถานศึกษาขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121- 300 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่า ด้าน ที่การปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ และ 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่า ด้านที่การปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน และด้าน กฎระเบียบต่าง ๆ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการเงิน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยนำประเด็นและข้อค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการที่ข้าราชการครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา ว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครู และผู้บริหาร กานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบผลที่เกิดกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 และสอดคล้องกับฉันทิญา บัณฑิตตานนท์ (2553) ที่ได้ศึกษาการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัด ปทุมธานี มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านพบปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีแนวทางการบริหารโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษา และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, 2558) แนวนโยบายของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่ยอมรับ และเกิดความมั่นคงยั่งยืนในระบบการศึกษาของไทย ทำให้พบปัญหาการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับที่น้อยทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับกรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวมและรายด้าน

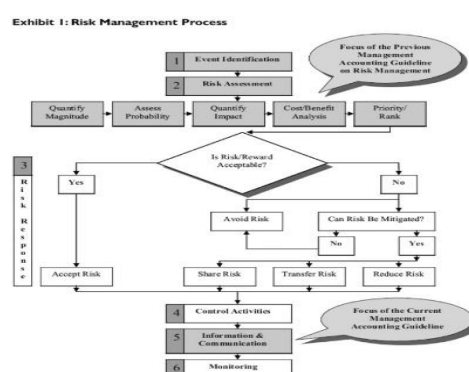
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังนี้

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้ง ปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมด้านการเงิน ด้านกฎระเบียบ และด้านการกลยุทธ์ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงมากกว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนในด้านการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีขนาดต่างกันแต่มีกรอบภาระงานภายในสถานศึกษาไม่ต่างกัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต่างให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงอย่างยิ่ง เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีความคล่องตัวภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้และการปฏิบัติในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน โดยสถานศึกษา มีการจัดระบบงานภายในสถานศึกษาได้อย่างมีระบบ มีการนิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา ส่งผลให้ลดปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานได้มากสอดคล้องกับนโยบายศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 ว่าด้วยการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการศึกษา กำหนดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา และสอดคล้องกับสอดคล้องกับสุกิจ กริเจริญ (2552) วิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการบริหารโรงเรียนกวดวิชา พบว่า ปัจจัยบุคคลในด้าน อายุ วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์ทำงานด้านการบริหาร โรงเรียนกวดวิชาต่างกันไม่มีผลต่อปัจจัยเสี่ยงในการบริหารโรงเรียนกวดวิชาแตกต่างกัน ปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมด้านการเงิน ด้านกฎระเบียบ และด้านการกลยุทธ์ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนในด้านการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดการความเสี่ยง เป็นกระบวนการต่อเนื่องไม่สามารถทำครั้งเดียว โดยเป็นหน้าที่ของการบริหารและบุคลากรทุกคนขององค์กร เป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร จะต้องมีการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ผู้นำองค์กรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดโดยต้องทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและอาจจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารขององค์กร

ภาพที่ 2 แสดงกรอบการบริหารความเสี่ยง

กรอบการบริหารความเสี่ยง มีขั้นตอนของกระบวนการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กรต้องมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ขององค์กรควรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้
2. การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) เป็นการบ่งชี้เหตุการณ์ซึ่งอาจจะเป็นความเสี่ยงต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารจะต้องพิจารณาความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้น แหล่งความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น
3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) โดยพิจารณาการจัดการความเสี่ยง/การควบคุมที่มี และการประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยงที่เหลืออยู่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง
4. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) เป็นการกำหนดแผนการจัดการเพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับ
5. กิจกรรมการควบคุม (Control Activity) โดยผู้บริหารองค์กรจะเป็นผู้กำหนดมาตรการในการควบคุมความเสี่ยง เป็นนโยบายและกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่าได้มีการจัดการความเสี่ยง โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
6. การติดตามผล (Monitoring) เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการความเสี่ยงมีคุณภาพและมีความเหมาะสม และการบริหารความเสี่ยงได้นำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สถานภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงินและด้านกฎระเบียบต่าง ๆ รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงาน และด้านที่พบการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำแผนงาน กิจกรรม โครงการ เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษามากขึ้น มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทุกคนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการบริหารความเสี่ยงให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาของปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยมีการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน รองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์ และด้านที่พบการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการดำเนินงาน และด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรศึกษาจัดทำเอกสาร รายงานทางการเงินอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ถูกต้องตามระเบียบการเงิน การคลัง ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการเงินและพัสดุของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้นำความรู้มาพัฒนางานในหน้าที่

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1-120 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่า ด้านที่การปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการเงิน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ 2) สถานศึกษาขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121-300 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่า ด้านที่การปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ และ 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่า ด้านที่การปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน และด้านกฎระเบียบต่าง ๆ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการเงิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ รวมถึงด้านในด้านคุณธรรมจริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ การจัดการความเสี่ยงที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ควรศึกษาและวางแผนการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยควรให้ความสำคัญกับ การศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดศรีสะเกษ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นดังนี้

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่
2. ควรศึกษาและวางแผนการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช. (2553). *สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2558, จาก www.udru.ac.th/~qaudru/attachments/article/71/pdf.
- กิตติรัตน์ ณ ระนอง และคณะ. (2547). *แนวทางการบริหารความเสี่ยง*. วารสารผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: ไพรัชชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส อินเตอร์เนชั่นแนล.
- ณัชธิญา ปัทมทัตตานนท์. (2553). *การจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2551). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กทม.: ประสานการพิมพ์.
- วิรัตน์ ญาณะธมย์. (2553). *การบริหารงานตามมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. (2558). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. ศรีสะเกษ: กลุ่มนโยบายและแผนงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4.
- สุกิจ กริเจริญ. (2552). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการบริหารโรงเรียนกวดวิชา* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Student Affair Management of Pratumrachwongsa School under the Jurisdiction
of Secondary Education Office Service Area 29

¹ทองแดง แสงบุญ และ สุรางคณา มัณยานนท์

¹Thongdang Sawangboon and Surangkana Manyanonda

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand.

¹Email: thongdangpr2020@gmail.com

Received January 12, 2021; Revised February 23, 2021; Accepted March 27, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนปทุมราชวงศา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 80 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .22 ถึง .72 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) ด้านการประเมินผลงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน 5) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และ 6) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน; โรงเรียนปทุมราชวงศา; ผู้บริหาร

Abstract

The objective of this Quantitative research was to study the state of student affair management of Pratumrachwongsa School under the jurisdiction of Secondary Education Office Service Area 29. The sample consisted of 80 teachers with Simple Random Sampling in Pratumrachwongsa School of the Academic Year of 2563. The research tool was a 60 item-questionnaire the discrimination values between .22-.72, and the reliability of .90. The statistics included mean and standard division. The research results were as follow: The state of student affair management of Pratumrachwongsa School under the jurisdiction of Secondary Education Office Service Area 29 were at the high level, and ranking from the highest to the lowest were (1) Student Affair Planning, Student, (2) Student Affair Evaluation Student Affair Evaluation, (3) Affair Business Management, (4) Prevention and Modification of Student Behaviors, (5) Promotion of Student Disciplines, Morality, and Ethics, and (6) Democracy Promotion in Schools, and Student Affair Evaluation, respectively.

Keywords: Student Affair Management; Pratumrachwongsa School; Administrator.

บทนำ

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานสำคัญของสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก (Kongkawai, Phrakruarunsutalangarn, Damnoen, & Khamhanphon, 2021) การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยจึงมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Damnoen, Phumphonkhochasorn, Songsraboon & Thongtao, 2021) เพื่อ สร้าง คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาวะวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน ตลอดจนสภาวะเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล รวมถึงสภาพการปรับตัวในสภาวะ “ความปกติใหม่” หรือ “New Normal” ที่ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตทั้งชีวิตส่วนตัวและชีวิตในหน้าที่การเรียนการสอน การจินตนาการสร้างภาพอนาคตที่ควรเป็น (จันจิรา น้ำขาว, 2563) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (ภูมิภควัธย์ ภูมิพงศ์คชตร, 2563)

การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทที่นักเรียนอยู่มากกว่า การเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ การประเมินผลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน จากชิ้นงานและพฤติกรรมของนักเรียน มากกว่า การประเมินเพื่อการตัดสิน การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความท้าทายในการเรียน ควบคู่กับ การส่งเสริมนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ให้เต็มตามศักยภาพ เนื่องจากนักเรียนที่ขาดแรงจูงใจในการเรียนเป็นทุนเดิมหรือมาจากครอบครัวยากจนมีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบ การศึกษามากขึ้นเมื่อสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น สอดคล้องกับกาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน โรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นในการกล่อมเกลาผู้เรียน ให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะใช้ชีวิตอย่างมีสติ และมีภูมิคุ้มกันสามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้และมีภูมิธรรมในสังคมได้ อีกทั้งยังควรมีการออกแบบสื่อทุกชนิดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของโรงเรียน (ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข, อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ และ ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง, 2563) ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีเทคนิคการสอนที่ใหม่ๆ ทันสมัย เพื่อให้ให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน เกิดความพึงพอใจและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น (พอรัฐ แสงนวล, 2563) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งของความสำเร็จขององค์การจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ และเกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดีแก่องค์การ (มยุรี วรรณสกุลเจริญ และ ชาญณรงค์ รัตนพนากุล, 2563)

โรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียนมาโดยตลอด และได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนหลายกิจกรรมในทุกปี จากการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมยังพบปัญหา นักเรียนยังขาดการมีระเบียบวินัย เช่น การมาสาย การไม่ยอมรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ ขาดการมีส่วนร่วมและขาดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีนโยบายหรือวิธีการบริหารกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในวางแผน และการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยเป็นประจำและต่อเนื่อง ฯลฯ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน กำหนดให้ครูหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทุกปี (แผนปฏิบัติการของโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29, 2563)

ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนปทุมราชวงศาให้มีความก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและ

วัตถุประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียน เพื่อพัฒนาการให้บริการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มากกว่านั้นการศึกษาที่มีคุณภาพช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน หมายถึง การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียน โดยการระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์แผนงาน การจัดทำฐานข้อมูล วางแผนความพร้อมของบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ในงานกิจการนักเรียน การวางแผนการตั้งงบประมาณ จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ และคู่มือนักเรียนเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน

2. การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การกำหนดนโยบายงานกิจการนักเรียน การจัด ขอบข่ายการปฏิบัติงาน การจัดแบ่งสายงาน จัดทำแผนภูมิสายงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการดูแล รับผิดชอบงาน การดำเนินงานตามแผนงาน ประสานงานกับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่ รับผิดชอบ และการติดตามประเมินผลงานกิจการนักเรียน

3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาความประพฤติ ระเบียบวินัย กิจกรรมการเข้าแถว การแต่งกาย การแสดงความเคารพ การจัด อบรมชี้แจงกฎระเบียบข้อบังคับ ส่งเสริมวินัยคุณธรรม จริยธรรม เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การจัด เวทีการแสดงออก และการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ประพฤติดี

4. การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน หมายถึง การจัดทำฐานข้อมูล ระเบียบพฤติกรรมนักเรียน และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ร่วมมือกับครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียนโดย การติดตามและประเมินผล วิธีการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การจัดอบรมแก้ไข ปัญหายาเสพติด

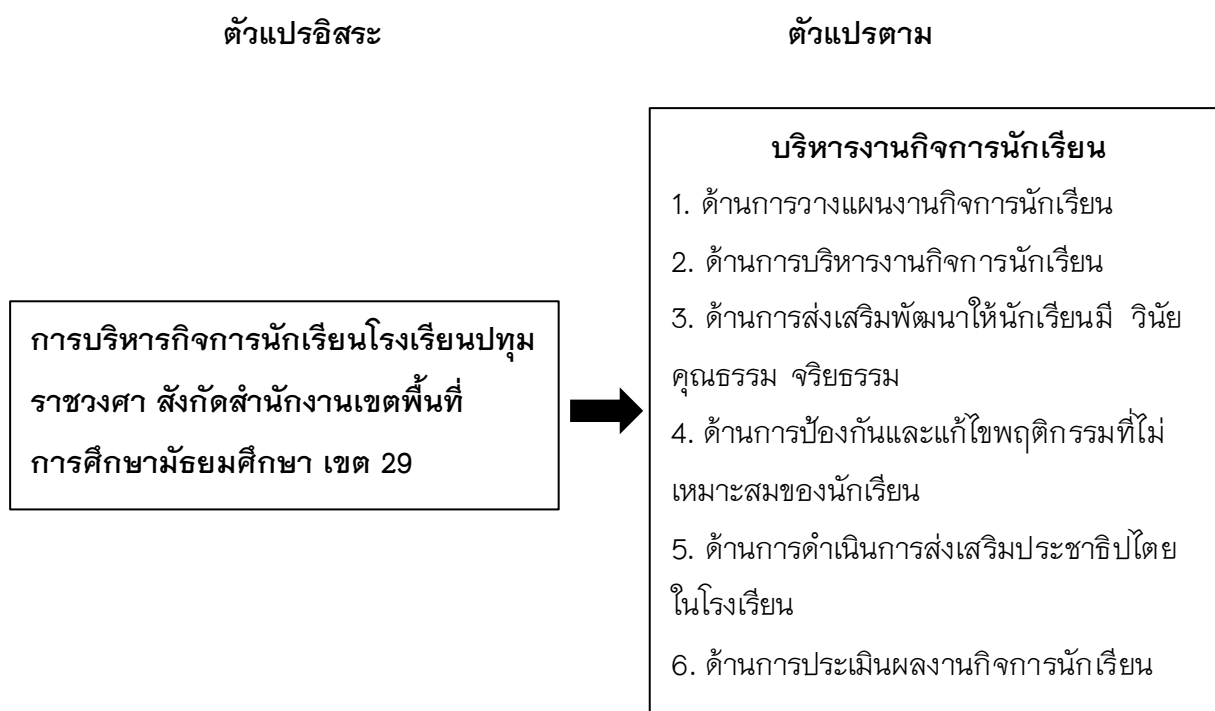
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้าง บรรยาอากาศความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน

6. การประเมินผลงานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง การกำหนดแผนขั้นตอนในการประเมินผลงานกิจกรรมนักเรียนในรูปคณะกรรมการทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงงาน

สรุปได้ว่า งานกิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ มีคุณธรรมจริยธรรม ทัศนคติในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการเรียน และการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามมาตรฐานการปฏิบัติบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 35-46) ซึ่งได้นำมาเป็นกรอบแนวคิด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผนงานกิจกรรมนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลงานกิจกรรมนักเรียน ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 97 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาขึ้นจาก ศศิณัฐฐา อังกูรภาสวิชัย (2554) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .22 ถึง .72 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้าน

ที่	การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน	4.45	.559	มาก
2	ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน	4.39	.583	มาก
3	ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.39	.629	มาก
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน	4.39	.617	มาก
5	ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.38	.608	มาก
6	ด้านการประเมินผลงานกิจการนักเรียน	4.42	.550	มาก
	รวม	4.40	.591	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการบริหารงานกิจการนักเรียนรายด้านทั้ง 6 ด้าน จากสูงไปหาลด ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน

2) ด้านการประเมินผลงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน 5) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และ 6) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

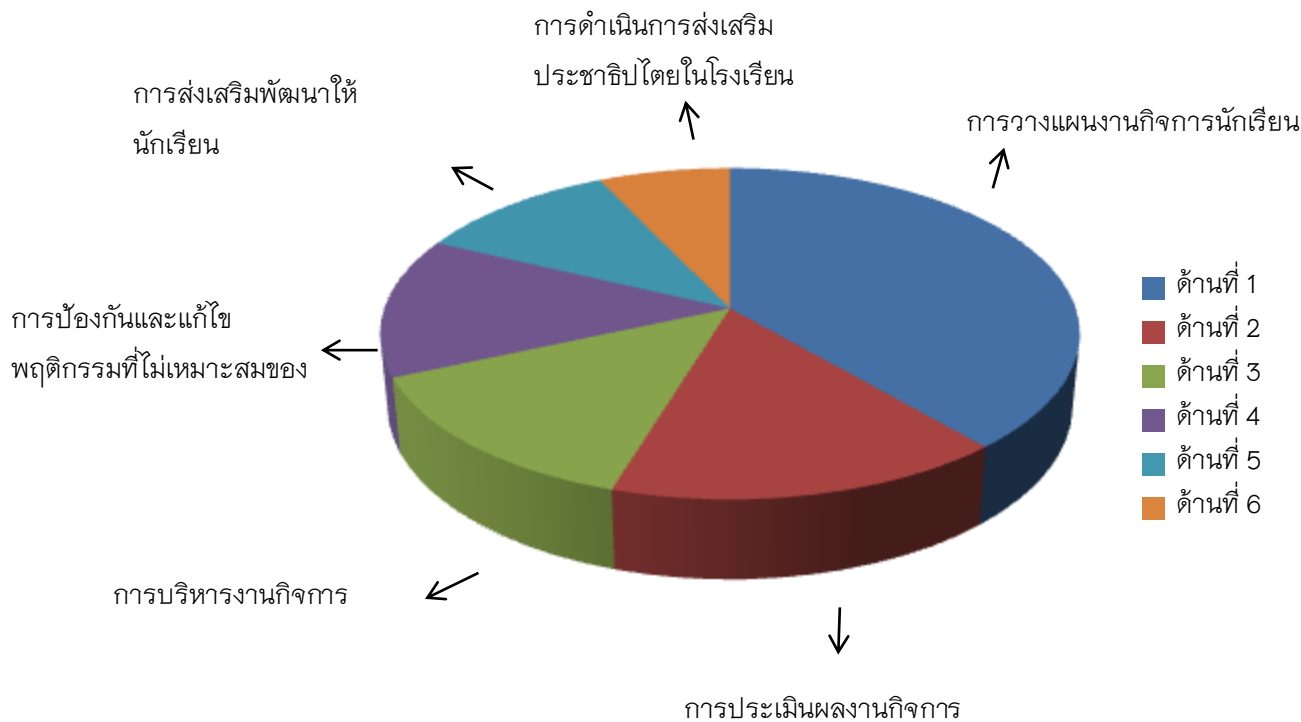
จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูมีการร่วมมือกันในการวางแผนงานกิจการนักเรียนมีนโยบายและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงาน กิจการนักเรียน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน มีการจัดโครงการและ กิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เข้าร่วมและได้รับประสบการณ์จริงอย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันมีการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง การดำเนินการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาจึงอยู่ภายใต้ มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณภาพอันพึง ประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพต้องประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐาน วิชาชีพทางการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา ให้แก่ผู้บริหาร เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึง ต้องตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุ ตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของการบริหารการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิชัย อัมโรสถ (2551) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอดอยเต่า จังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้าน กิจกรรมนักเรียน และด้านบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนในขอบข่ายของหลักการ บริหารกิจการนักเรียน ที่สำคัญคือ งานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้

บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการการบริหารงานกิจการนักเรียน ใน 6 ด้าน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) ด้านการประเมินผลงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน 5) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และ 6) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารควรกำกับติดตามผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ในงานกิจการนักเรียน

ที่ได้ปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้วอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานกิจการนักเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อเป็นการศึกษาในด้านต่าง ๆ อีกทั้งเพื่อเอาผลวิจัยที่ได้มาพัฒนาด้านความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์.(2553). *การบริหารกิจการนักเรียน เล่ม 9*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการ.
- จันจิรา น้าขาว. (2563). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 389-402.
- ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข, อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ และ ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา กับการรับรู้ช่องทางการสื่อสารการตลาดของโรงเรียน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 129-143.
- พอรัฐ แสงนวล. (2563). การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 672-685.
- ภูมิภควิทย์ ภูมิพงศ์ศุข, (2563). การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 591-600.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ และ ชาญณรงค์ รัตนพนากุล. (2563). ประสิทธิภาพขององค์การ. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 193-204.
- โรงเรียนปทุมราชวงศา.(2563). *แผนปฏิบัติการของโรงเรียนปทุมราชวงศา ประจำปีการศึกษา 2562*.
 อุบลราชธานี: โรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.
- ศศิณัฐ อังการภาสวิชัย. (2554). *สภาพการบริหารกิจการนักเรียน โดยยึดหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2552). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุทธิชัย อัมโรสถ.(2551). *การส่งเสริมงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่*.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Damnoen, P.S.P., Phumphongkhochasorn, P., Songsraboorn, R. & Thongtao, J. (2021). The Development of a Large Schools Management According the King's Philosophy Model. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 1615–1621.

Kongkawai, P.S., Phrakruarunsutalangkarn, P., Damnoen, P.S.P. & Khamhanphon, A. (2021). Buddhist Integrated of Management for the Youth Training of Moral Camp in Nakhon Si Thammarat Province. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 3724–3728.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล

Development Approach for Innovative Leadership in Digital Age Businesses

กมลชนก ชมภูพันธ์

Kamonchanok Chomphuphan

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand.

Email: kamonchanok@kkumail.com

Received October 22, 2020; Revised November 13, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

การเข้าสู่ยุคดิจิทัลทำให้องค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนต่างปรับตัวเพื่อตอบรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยหนึ่งในกุญแจสำคัญที่ช่วยพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำองค์กร บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล ซึ่งพบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การมีความรู้ความสามารถเชิงนวัตกรรม ด้วยการใช้งานเครื่องมือทางดิจิทัล มีทักษะการเรียนรู้ และการเรียนรู้สิ่งใหม่ 3) การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ร่วมแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิด และมุมมอง 4) บุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ทั้งบุคลิกภาพภายใน และบุคลิกภาพภายนอก และ 5) บทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม ที่ส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ให้พร้อมต่อการแข่งขันแบบไร้พรมแดนในยุคดิจิทัลได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; นวัตกรรม; ยุคดิจิทัล

Abstract

Digitalization has enabled organizations in both the public and private sectors to adapt for change. One of the keys to success in organization is leaders. This article aims to present development approach for innovative leadership in digital age business found that development approach has five dimensions: 1) creating an innovative vision; 2) having innovative knowledge, with the use of digital tools, having cognitive skills and learning new things. 3) innovative participation, to share knowledge, ideas and perspectives, 4) innovative personality both internal and external personality; and 5) innovative roles and functions. That encourages personnel to develop knowledge for organizational change to be effective and to be ready for competition without borders in the digital age.

Keyword: Leadership; Innovation; Digital Age.

บทนำ

หลังจากเกิดสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันทั้งการทำงาน การเรียน การท่องเที่ยว และธุรกิจ สิ่งเหล่านี้ทำให้พฤติกรรมของคนทั่วโลก รวมไปถึงประเทศไทยต้องเปลี่ยนแปลงไป จนเกิดเป็นสิ่งที่เรียกว่า ความปกติวิถีใหม่ (New Normal) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไมคุ้นเคย (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ทำให้โลกในปัจจุบันกำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งในแง่การบริหารของธุรกิจ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก จนเกิดกระแสในโลกธุรกิจที่เรียกว่า “ดิจิทัล ดิสรัปชัน (Digital Disruption)” หมายถึง การปฏิรูป หรือ เปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี และโมเดลธุรกิจแบบใหม่ จนส่งผลกระทบต่อธุรกิจในปัจจุบัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) โดยเฉพาะการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ เอไอ และระบบคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เข้ามาทำงานร่วมกับคนกันมากขึ้น โดยผลสำรวจจากผู้บริหารทั่วโลก พบว่า ภายใน 5 ปีข้างหน้า ผู้นำองค์กรมีความคาดหวังว่าหากใช้ปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพธุรกิจจะเติบโตได้เฉลี่ย 38% โดย 69% เชื่อว่าธุรกิจจะเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิงด้วยปัญญาประดิษฐ์ 72% เชื่อว่าปัญญาประดิษฐ์จะช่วยสร้างความแตกต่าง และ 74% มีแผนใช้หรือจะใช้ระบบอัตโนมัติในกระบวนการทำงาน (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ดังนั้นธุรกิจที่ต้องการอยู่รอดในยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน (Digital Disruption) นั้น เจ้าของธุรกิจ ผู้นำองค์กร หรือผู้บริหารองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางและนำพาธุรกิจให้อยู่รอดต่อไปได้

องค์กรในภาคธุรกิจจึงจำเป็นต้องสร้างนวัตกรรม (Innovation) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กรในทุกด้าน เช่น การผลิต การเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ หรือมีมุมมองใหม่ในด้านเทคโนโลยี (อรรวรรงค์ และคณะ, 2558) ซึ่งการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นเป็นคุณสมบัติสำคัญที่เจ้าของธุรกิจ ผู้นำ หรือผู้บริหารองค์กรควรมี เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับธุรกิจในยุคดิจิทัลได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนได้เห็นถึงความสำคัญของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของธุรกิจในยุคดิจิทัล โดยในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของธุรกิจในยุคดิจิทัลและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของธุรกิจในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาองค์กร อันจะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะให้กับเจ้าของกิจการ ผู้นำ หรือผู้บริหาร ในการพัฒนาธุรกิจเข้าสู่ยุคดิจิทัล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ระเบียบวิธีการศึกษา

ผู้เขียนทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วิชาการ และข่าวออนไลน์ ด้วยการสืบค้นจากคำสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำ นวัตกรรม การพัฒนาธุรกิจ ยุคดิจิทัล และทำการวิเคราะห์เนื้อหา

องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ นวัตกรรม และยุคดิจิทัล

นักวิชาการต่างให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2540: 53-57) กล่าวว่า ภาวะผู้นำอาจมีได้ทั้งในผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าและผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า ผู้นำตามธรรมชาติในกระบวนการชุมชนจะมีหลายคน ลักษณะของภาวะผู้นำ คือ ฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม เป็นคนติดต่อ สื่อสารกับผู้อื่นรู้เรื่อง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2540: 96) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีทั้งสิ่งที่ติดตัวมาหรือที่เรียกว่า แว่ว สิ่งที่มาจากสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ค่อย ๆ บั้นปรุงแต่งขึ้นมา และสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ภาวะผู้นำของผู้นำไทยมีคุณลักษณะ 5 ประการ คือ สภาพจิตใจมั่นคง มีความเมตตากรุณา มีเจตคติมุ่งไปข้างหน้า สร้างสรรค์หาทางแก้ไข มีความสามารถด้านการพูดและการแสดงออก เอาจริงเอาจังและมีผลงาน

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544: 11-12) ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ดังนี้

- 1) เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในด้านการกระทำตามที่ผู้นำต้องการและสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้กระทำการกิจกรรมที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้
- 2) เป็นกระบวนการความเป็นผู้นำจากการใช้อิทธิพลที่จะควบคุมดูแลและประสานงานกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย
- 3) เป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างหนึ่งของผู้นำจนได้รับการยอมรับนับถือในพฤติกรรมของเขาจากสมาชิกกลุ่มและกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) อิทธิพลในตัวของผู้นำที่นำมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์โดยการชี้แนะผ่านกระบวนการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 5) การกระทำร่วมกันระหว่างบุคคลคนหนึ่งทำหน้าที่ให้การขึ้นนำการกระทำดังกล่าว ทำให้บุคคลอื่น ๆ เชื่อมั่นในผลงานของเขาซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ จากลักษณะทางการแสดงออกในการชี้แนะตามที่เขาได้แนะนำไว้
- 6) ความคิดริเริ่มและการรักษาสภาพของความเชื่อถือในการปฏิบัติกรร่วมกัน
- 7) การที่บุคคลมีอิทธิพลมากและทำให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารงานประจำในองค์การ
- 8) เป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การและมีการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน

มัลลิกา ต้นสอน (2545: 165) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลที่จะโน้มน้าว ชักจูงบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

นิกัญชลาลันเหลือ (2554: 3) กล่าวว่า พฤติกรรมหลักที่สำคัญของภาวะผู้นำมีดังนี้

1) บ่งชี้และให้ความชัดเจนด้านวิสัยทัศน์ (identifying and articulating a vision) ได้แก่ พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งหมายในการระบุโอกาสใหม่ ๆ ขององค์กร พร้อมกับพัฒนาสร้างความชัดเจนและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตามให้ผู้ถูกพันต่อวิสัยทัศน์ในอนาคตของตน

2) แสดงแบบอย่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมกับผู้ตาม (providing an appropriate model) ได้แก่ พฤติกรรมของผู้นำในการแสดงแบบอย่างของการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างปฏิบัติตามโดยให้สอดคล้องกับค่านิยมและหลักการของผู้นำ

3) กระตุ้นให้เกิดการยอมรับเป้าหมายรวมของกลุ่ม (fostering the acceptance of group goal) ได้แก่ พฤติกรรมของผู้นำที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันขึ้นในหมู่สมาชิกกลุ่ม เพื่อร่วมกันทำงานจนบรรลุเป้าหมายรวม

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในสร้างความยอมรับ เชื่อถือ และมีอิทธิพลในการการหลอมความแตกต่างทางด้านความคิดความสนใจ ความต้องการหรือพฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในองค์กรให้หันไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีศิลปะ ไม่มีความขัดแย้งในองค์กรในขณะใดขณะหนึ่งหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล

ผู้นำเป็นบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงองค์กร เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล และนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ เพราะผู้นำเป็นผู้มีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางองค์กร และสามารถพาองค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้นการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นย่อมส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรเข้าสู่ยุคดิจิทัลเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพหรือการพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้นำเชิงนวัตกรรมจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมมาปรับใช้ร่วมกับกระบวนการการทำงานต่าง ๆ ขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการผลิต การบริการ การสร้างคุณค่า และการจัดการเวลา เพื่อให้เกิดเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีกลยุทธ์และความสามารถในการจัดการความรู้ จะมีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือช่วยพัฒนาสังคมได้ โดยการมีกลยุทธ์การบริหารนวัตกรรมที่ดีจะช่วยสนับสนุนและผลักดันองค์กรให้เกิดนวัตกรรมใหม่ และช่วยลดการต่อต้านนวัตกรรมของคนในองค์กร เพื่อให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ในยุคดิจิทัล

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล ส่งผลให้ภาวะผู้นำต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่มาปรับใช้ในการพัฒนาองค์กร รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์เชิงนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อลดการต่อต้านนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติได้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้น พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม และการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม (ฐิตินันท์ นันทะศรี และคณะ, 2562) และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในธุรกิจโรงแรม ในมุมมองของพนักงาน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านบทบาทหน้าที่ (อรรวรารักษ์ และคณะ, 2558) ซึ่งจากการศึกษางานวิจัย ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัลได้ดังนี้

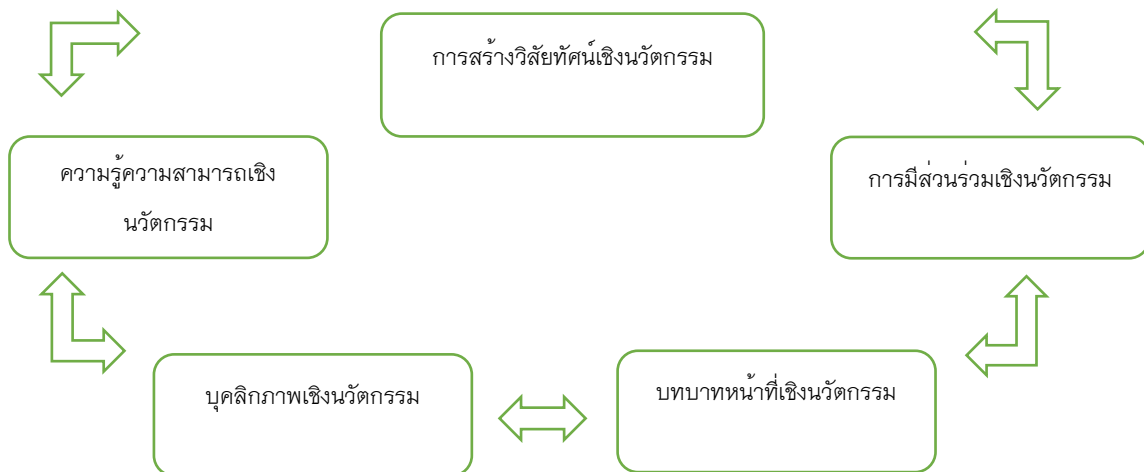
1. การสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีทักษะในการคาดการณ์ล่วงหน้า และทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทิศทางขององค์กร ต้องมีการพัฒนาทักษะในการคิด การตัดสินใจ ซึ่งในยุคดิจิทัล ทำให้องค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ บนโลกได้มากขึ้น ทั้งข้อมูลการตลาด ข้อมูลพนักงานในองค์กร รวมถึงข้อมูลการใช้งานเครื่องมือทางดิจิทัล ผู้นำเชิงนวัตกรรมจะต้องสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้มาคิด วิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ และวางแผนกลยุทธ์ให้กับองค์กร

2. ผู้นำควรมีความรู้ความสามารถเชิงนวัตกรรม คือ ทักษะการเรียนรู้ และการเรียนรู้ใหม่ ในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เนื่องจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันนั้น มีอายุการใช้งานที่สั้น และถูกทดแทนด้วยนวัตกรรมใหม่อยู่เสมอ ดังนั้นการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะต้องเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และไม่ยึดติดกับความรู้เดิม

3. การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำเชิงนวัตกรรมควรมีทักษะในการทำงานเป็นทีมและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นบุคคลที่ชอบแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิด และมุมมองของผู้อื่น เพื่อนำมาต่อยอดในกระบวนการทำงาน ซึ่งการแลกเปลี่ยนความรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การเกิดนวัตกรรมใหม่หรือวิธีการทำงานใหม่ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กรได้ (เนาวนิตย์ สงคราม, 2556)

4. บุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำควรมีการแสดงออกเชิงนวัตกรรมของทั้งภายในและภายนอก โดยบุคลิกภาพภายใน เกิดจากการมีวิสัยทัศน์ ทศนคติเชิงบวก ความคิดสร้างสรรค์ การมีแรงบันดาลใจ และการมีไหวพริบ ส่วนบุคลิกภาพภายนอก เป็นลักษณะเชิงนวัตกรรมที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ ความกระตือรือร้นในการทำงาน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น มีความมุ่งมั่น หากผู้นำแสดงออกถึงบุคลิกภาพทางนวัตกรรม ก็จะเป็นแบบอย่างให้กับคนในองค์กรให้มีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรมได้

5. บทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดทิศทางขององค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และต้องส่งเสริมผู้ร่วมงานและบุคลากรในการพัฒนาความรู้ความสามารถ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานในองค์กร และมีความรับผิดชอบต่อผลงานของตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นอีกหนึ่งกุญแจสำคัญที่จะช่วยพัฒนาองค์กรเพื่อต่อสู้กับการแข่งขันแบบไร้พรมแดนในยุคดิจิทัลได้ สรุปผังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัล

จากแผนภาพที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่า ในยุคดิจิทัลที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลให้ภาวะผู้นำต้องมีการปรับเปลี่ยนไป ตัวอย่าง เจ้าของธุรกิจร้านอาหาร “เจ็กเม้ง” จากร้านก๋วยเตี๋ยวเล็ก ๆ 30 ที่นั่ง สู่ “JM Cuisine” ร้านอาหารชื่อดังแห่งเมืองเพชรบุรี ที่สามารถรองรับผู้คนกว่า 1,000 ที่นั่ง โดยใช้การตลาดออนไลน์ กับสโลแกน “หน้าไม่ง้อ รอไม่นาน” และธุรกิจใหม่ที่เจาะกลุ่มเป้าหมายใหม่ “วัยรุ่น วัยเรียนและวัยเริ่มต้นทำงาน” ที่เรียกว่า “โซดาพริ้นต์ (Soda Printing)” ธุรกิจรับพิมพ์ภาพลงบนผ้า และกรอบแคนวาส ของขวัญให้กับเพื่อน คนรัก แฟน หรือครอบครัว (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจที่ทำให้เห็นว่าเจ้าของธุรกิจผู้เป็นผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้วยการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี เรียนรู้และนำนวัตกรรมและเครื่องมือทางเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและปรับบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรมของผู้นำทั้งบุคลิกภาพภายในและบุคลิกภาพภายนอกในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแบบออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จได้

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจยุคดิจิทัลนี้จึงเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้นำเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้วยการใช้ข้อมูลที่อยู่ในโลกออนไลน์สำหรับการวิเคราะห์และการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เรียกว่าการตลาดแบบดิจิทัลโดยต้องมีผู้นำที่สามารถปรับเปลี่ยนองค์กรและบุคลากรให้ทำงานได้ดีภายใต้สภาพแวดล้อมดิจิทัลที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาผสมผสานกับการสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร เข้าใจขีดความสามารถของเทคโนโลยีและการนำมาใช้ซึ่งจะช่วยสร้างความโดดเด่นแบบแตกต่างและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งมีความแตกต่างจากแนวคิดทฤษฎีของการตลาดแบบดั้งเดิมที่ไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเข้ามาประชาสัมพันธ์ข้อมูลและใช้การสื่อสารข้อมูลทางเดียว

ผลกระทบ

ผลกระทบทางบวก

เกิดความท้าทายใหม่ ที่เป็นโอกาสให้ผู้นำองค์กรได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านการเรียนรู้เครื่องมือใหม่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการการบริหารงานในรูปแบบที่ทันสมัยเพื่อให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและหลากหลาย ทำให้ผู้นำองค์กรมีแหล่งข้อมูลสำหรับใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ การตัดสินใจ และกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแบบออนไลน์

ผลกระทบด้านลบ

ในทางกลับกัน การเปลี่ยนแปลงองค์กรเข้าสู่องค์กรในยุคดิจิทัล ทำให้เกิดผลกระทบในด้านลบ เนื่องจากอาจเกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หรือปัญหาด้านการปรับตัวของบุคลากรกับเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในองค์กร ระบบเครือข่าย และระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่อาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเข้าถึง หรือวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงอาชญากรรมในโลกออนไลน์ที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาด และเป็นปัญหาในการทำงานได้

บทสรุป

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว นั้น องค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งผู้นำมีบทบาทสำคัญในการพาองค์กรเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ส่งผลให้ภาวะผู้นำต้องมีการปรับตัวไปเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นไม่ได้มีเพียงทักษะในการวางแผนกลยุทธ์และพาองค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เท่านั้น แต่ยังมีทักษะสำคัญที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมได้แก่ วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม คือ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ขององค์กร ความรู้ความสามารถเชิงนวัตกรรม คือ การพัฒนาความรู้ทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่อยู่เสมอ การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม คือ การทำงานเป็นทีม และการรับฟังความเห็นของผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ บุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม คือ การเป็นแบบอย่างเชิงนวัตกรรมให้กับผู้อื่น และบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม คือ การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (27 พฤษภาคม 2563). “New Normal” คืออะไร? เมื่อโควิด-19 ผลักเรารู้ชีวิต “ปกติวิถีใหม่”.

สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/882508>.

- ฐิตินันท์ นันทะศรี และคณะ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 14 (3), 93–105.
- ไทยรัฐออนไลน์. (17 ธันวาคม 2562). *The Issue: “ดิจิทัล ดิสรัปชัน” คือตัวปัญหา*. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/business/1727105>.
- นิกัญชลาลันเหลื่อ. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เนาสนิตย์ สงคราม. (2556). *การสร้างนวัตกรรม: เปลี่ยนผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม* จากงานวิจัยสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2540). *ภาวะผู้นำ: พยาธิสภาพในสังคมไทยและวิธีแก้ไข*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2540). *ภาวะผู้นำของไทยในอนาคต: ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่ออนาคตไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2545). *การจัดการยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- อรรวรงค์ จันทร์เกษม และคณะ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของพนักงานและพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิต. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 8 (1), 138–144.
- อรอนงค์ ไรจน์วัฒนบุลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต). คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

มโนทัศน์เรื่องการบนบานกับสุขภาพและความเจ็บป่วย

Concept of the Pledge with health and illness

กิตติพงษ์ พลทิพย์

Kittiphong Phontip

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand.

Email: kittiphontip1987@hotmail.com

Received November 2, 2020; Revised November 16, 2020; Accepted January 17, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ของการบนบาน พิธีตามคติความเชื่อดั้งเดิมที่นำมาใช้ในระบบสุขภาพ โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการศึกษาแสดงความเกี่ยวข้องของการบนบานที่มีอิทธิพลต่อระบบสุขภาพและบุคคลที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย ผลการศึกษาพบว่า การบนบานเป็นกิจกรรมที่พบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เป็นพิธีการร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ตนสมปรารถนา โดยมีข้อตกลงสัญญาว่าเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน มีความสัมพันธ์กับระบบสุขภาพในลักษณะของการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจในการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางสุขภาพ ประชาชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพได้ หากไม่ขัดต่อผลของการรักษา กฎหมาย และศีลธรรม และยังส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของผู้ป่วยอีกด้วย

คำสำคัญ: การบนบาน; ความเชื่อ; ระบบสุขภาพ

Abstract

This article aims to create an understanding of the concept of the pledge, traditional moral rituals that are used in the health system. By reviewing relevant literature and summary of the study shows the relevance of the pledge to influence the health system and the person with the illness. The study found that, the Pledge is an activity found in every region of Thailand. That is ritual to request sacred things in order to achieve one's desire. With a contract agreement as an exchange. They correlated with the health system in the manner of seeking refuge in the mind. And creating motivation for express healthy behavior. People can apply it to health care. If this does not violate the consequences of legal and ethical treatment, and it also affects the wellbeing of the patient.

Keywords : Pledge; Beliefs; Health system

บทนำ

สังคมหนึ่ง ๆ จะมีระบบสุขภาพที่แตกต่างกันไปตามบริบทของสังคม ในสังคมไทยมีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพ หรือภูตผี ที่มีอิทธิพลบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ปรากฏให้เห็นถึงการกราบไหว้ บูชา บวงสรวง ลักการะ และการบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว จนเกิดเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่กระทำสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน (ถนอม บุญประจง, ฉลอง พันธุ์จันทร์ และธีระพงษ์ มีไธสง, 2562 และอนันตศักดิ์ แก้วพลเกษ, 2559) นอกจากนี้ในด้านสังคมวิทยาสุขภาพยังได้อธิบายถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมนั้นมีผลต่อระบบสุขภาพชุมชน ทั้งในลักษณะการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษา และการฟื้นฟูสภาพ เห็นได้ชัดว่ามีการนำความเชื่อดั้งเดิมหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาแนวทางรักษาความเจ็บป่วย จากการศึกษาพบว่ามีการใช้การบนบานในด้านสุขภาพและความเจ็บป่วยจำนวนมาก แต่ยังไม่สามารถอธิบายถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนได้ ดังนั้นบทความนี้ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ของการการบนบาน พิธีตามคติความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกนำมาใช้ในระบบสุขภาพ โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการศึกษาแสดงความเกี่ยวข้องของการบนบานที่มีอิทธิพลต่อระบบสุขภาพและบุคคลที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย

นิยามของการบนบาน

การบนบาน (Pledge) เป็นพิธีตามคติความเชื่อดั้งเดิม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของคำว่า “บนบาน” หมายถึง ขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยโดยให้คำมั่นว่าจะให้สิ่งของตอบแทน หรือทำตามที่ได้สัญญาไว้เมื่อเป็นผลสำเร็จ สำนักงานไทยใช้คำว่า “บนบานศาลกล่าว” หมายถึง ขอร้องให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ และพระครูสิริรัตนานุวัตร (2558) กล่าวว่า การบนบาน หมายถึง การร้องขอโชคลาภตามที่ตนต้องการด้วยสัญญาว่าจะนำสิ่งต่าง ๆ เช่น ผลไม้ พวงมาลัย เป็นต้น มาแก้บน การบนบานมีคติมาจากพิธีกรรมบูชายัญ ที่ทำรื้อต่อชีวิตสัตว์ หรือฆ่าชีวิตสัตว์เป็น ๆ เพื่อบูชาเทพเจ้าของชาวอินเดียโบราณ ส่วนการบนบานเป็นการเป็นลักษณะการทำพิธีกรรมต่อเทพ เทวดา โดยการบอกกล่าวต่อเทวดา และขอให้เทวดาเห็นชอบ สรุปได้ว่า การบนบาน เป็นพิธีการร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ตนสมปรารถนา โดยมีข้อตกลงสัญญาว่าเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน ประกอบด้วยขั้นตอนการบนบานและการแก้บน

ประเภทของการบนบาน

ในประเทศไทยมีการบนบานในทุกภูมิภาค สามารถแบ่งประเภทการบนบานตามสิ่งที่ยึดถือทำการบนบานได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การบนบานกับสถานที่ ประกอบด้วย ศาลที่สิงสถิตของเทพหรือผี ศาสนสถาน และโบราณสถาน รายละเอียดดังนี้

1.1 ศาลที่สิงสถิตของเทพหรือผี เช่น ศาลปู่ตา ที่พบได้ในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อชาวบ้านเกิดความทุกข์ต่าง ๆ ขึ้น หาที่พึ่งไม่ได้ ที่พึ่งอย่างหนึ่งคือศาลปู่ตา ซึ่งสามารถเป็นทางออกให้ชาวบ้านได้ด้วยการบนบานปู่ตา และเมื่อประสบความสำเร็จตามปรารถนาไว้ก็จะทำการแก้บน โดยการนำสิ่งของที่ตั้งขอตกลงมาถวายตามลัทธิจะอธิษฐาน (อนันตศักดิ์ แก้วพลเกษ, 2562) ในชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านชื่อว่า “ญาพ่อบู่” ในชุมชนมีศาลปู่ตาญาพ่อบู่ 2 แห่ง ที่มีการบนบานศาลกล่าวเพื่อให้ได้ในเรื่องที่ตนประสงค์ และให้ข้อแม้เพื่อเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ในการไปแก้บน จะนิยมแก้บนหรือไปเลี้ยงญาพ่อบู่ในวันพุธช่วงเช้า อาหารที่ใช้เลี้ยงญาพ่อบู่ ประกอบด้วย ไก่ต้ม 1 ตัว สุรา 1 ขวด ดอกไม้ธูปเทียน หมากพลูบหรี่ พร้อมกับสิ่งแลกเปลี่ยนที่ได้บนบานไว้ โดยมีพ่อชะง้าเป็นผู้ดำเนินพิธีกรรมให้ และมีพิธีกรรมเลี้ยงญาพ่อบู่ ก่อนฤดูกาลทำนา นิยมกระทำประมาณต้นเดือนมิถุนายนของทุกปี (กิตติพงษ์ พลทิพย์, 2557)

1.2 ศาสนสถาน พบว่ามีการบนบานกับศาสนสถานหลายแห่ง โดยเฉพาะพระธาตุประจำปีเกิดในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพระธาตุที่ชุมชนเคารพนับถือ เช่น พระธาตุพนม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม จะมีพิธีบนบานพระธาตุ และพิธีแก้บนพระธาตุ ซึ่งเป็นรูปแบบการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่ออ้อนวอน ร้องขอต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตในองค์พระธาตุ ช่วยดลบันดาล สร้างเสริมความเป็นสิริมงคลให้แก่ชีวิต ตามแต่ผู้ที่มาบนบานต้องการด้วยมีความเชื่อว่าผีอารักษ์ หรือมีเทพที่อารักษ์องค์พระธาตุพนม บ้างก็มีการจุดธูปเทียนเพื่อบอกกล่าวต่อพระธาตุให้ช่วยเหลือ เมื่อประสบผลสำเร็จสมเจตนารมณ์ที่ได้บนบานไว้ก็ต้องมาแก้บน ซึ่งเรียกว่า “การปงพระธาตุ” โดยส่วนใหญ่การประกอบพิธีจะมีผู้นำในการกล่าวซึ่งเป็นผู้อาวุโสในท้องถิ่น ที่เรียกว่า “จ้ำ” มาประกอบพิธีเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างสิ่งเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ (วิรัช เลิศพลสถิต, 2559)

1.3 โบราณสถาน พบว่ามีการบนบานกับโบราณสถานหลายแห่ง เช่น มีการบนบาน ปรางค์กูสวนแดง และภูง่าฮี้ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยคติความเชื่อในพื้นที่ปรางค์กูสวนแดง มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือมีเทพารักษ์คอยปกปักรักษา ทำให้มีผู้คนมากราบไหว้ขอพรและบนบาน สิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยมีจุดประสงค์ให้ได้รับผลสำเร็จ ปรากฏมีพยานบายศรี ดอกไม้ธูปเทียน พวงมาลัยอยู่ที่ฐานโยนี ปรางค์ประธานองค์กลาง ส่วนภูง่าฮี้ มีคติความเชื่อของชุมชนว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ สามารถดลบันดาลให้สำเร็จตามที่ตนขอและสามารถบันดาลโชคลาภได้ (ถนอม บุญประจง, ฉลอง พันธุ์จันทร์ และธีระพงษ์ มีไธสง, 2562)

2. การบนบานกับวัตถุ เช่น พระพุทธรูป อนุสาวรีย์ รายละเอียดดังนี้

2.1 พระพุทธรูป พบว่ามีการบนบานกับพระพุทธรูปที่สำคัญของชุมชนต่าง ๆ เช่น พระพุทธไสยาสน์ วัดคูหาภิมุข ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอมือง จังหวัดยะลา โดยคนในชุมชนเชื่อว่า หากผู้ใดกราบไหว้บูชาจะบันดาลให้ผู้นั้นสมปรารถนา เจริญก้าวหน้าในอาชีพ บูชาด้วยบทพระศรีรัตนตรัยจะรักษาโรคได้ บำบัดความเจ็บปวด ถ้ามีการบาบนผู้เลื่อมใสจะนำหมากพลู ดอกไม้ ธูปเทียน จุดบูชาตั้งไว้ในที่ควร เมื่อสมหวังแล้วจะทำพิธีแก้บนในรูปแบบต่าง ๆ รูปแบบที่นิยมคือ การบวชพระ บวชชี บวชเณร นำสิ่งของ ที่บน

ไว้มากมาย ภายหลังมีการปรับวิธีเก็บนอย่างมีแบบแผนมากขึ้น กำหนดเวลาแน่นอน จนกลายเป็นประเพณี เก็บนที่ปฏิบัติสืบมา โดยกำหนดเป็นเดือนหกข้างขึ้นของทุกปี ในอดีตทำพิธีเก็บนกลางคืน ราว 2 ทุ่มเป็น ต้นไป โดยจัดแสดงหนังตะลุง 3 คืน เป็นพิธีที่เรียกว่า ตัดเหมรย (มะเหรย) หรือ เบรย คือพิธี ที่แสดงว่า พันธะสัญญาที่มีผู้บนบานไว้ได้ขาดจากกันแล้วหรือบรรลุแล้ว แต่ในปัจจุบันเลื่อนมาจัดช่วง 6 โมงเย็นจาก สถานการณ์ความไม่สงบ (ปัญญา เทพสิงห์, 2562) นอกจากนี้ที่พบเห็นได้บ่อยยังมีการบนบานกับพระ พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก และหลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2 อนุสาวรีย์ ที่พบได้บ่อยคือการบนบานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) จังหวัดนครราชสีมา โดยท้าวสุรนารี (ย่าโม) มีสัญญาะเชิงความเชื่อความศรัทธา เป็นผู้ปกป้องบ้านเมือง และเป็นทั้งผู้ปลดปล่อย ความกังวลใจ ความเศร้าใจ ความทุกข์ต่าง ๆ ด้วยการกราบไหว้ หรือบนบานศาลกล่าว มีการแสดงเพลง โคราชเพื่อเก็บนบริเวณอนุสาวรีย์ (สืบศักดิ์ สิริมงคลกาล, 2559)

3. การบนบานกับทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ และต้นไม้ใหญ่ และอาจมีการกำหนด ชื่อ หรือตั้งศาลให้กับทรัพยากรทางธรรมชาตินั้นด้วย เช่น เจ้าบ่าวน้อยซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่ที่เคารพนับถือของ ชาวพญะตาบลงใหญ่ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยชาวพญะตาบให้ความเคารพนับถือและเชื่อว่า เจ้าบ่าวน้อยสามารถปกป้องคุ้มครองภัยอันตรายจากเหตุร้ายทั้งปวงได้ จึงนิยมนำของให้เจ้าบ่าวน้อยช่วยให้ ตนสมปรารถนา แต่ไม่สามารถให้โชคลาภเกี่ยวกับการพนันได้ โดยเรื่องที่นิยมมาบนบานคือ การทำงาน และความปลอดภัย (จรัรัตน์ บัวแก้ว, 2559)

จะเห็นได้ว่า การบนบานในประเทศไทยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไปบนบาน แบ่งออกเป็น ประเภทสถานที่ ประเภทวัตถุ และประเภททรัพยากรทางธรรมชาติ 2) ข้อตกลงที่เป็นพันธะ สัญญาในการสร้างเงื่อนไขให้เป็นไปตามความต้องการ และ 3) สิ่งของเก็บน เป็นสิ่งของหรือการปฏิบัติ เพื่อตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เมื่อสำเร็จตามความต้องการ นอกจากนี้ยังพบว่าบางข้อตกลงของประชาชนมีผล เพื่อตอบสนองความต้องการในผลลัพธ์สุขภาพ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงสังคมวิทยาสุขภาพของสังคมไทยได้ อีกประการหนึ่ง

การบนบานในระบบสุขภาพ

สังคมวิทยาสุขภาพของสังคมไทยมีความเจริญของวิทยาการทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น แต่มุมมอง และความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของการเจ็บป่วยยังมีการอบความคิดของอำนาจเหนือธรรมชาติ ทำให้ ประชาชนบางคนเข้ามาพึ่งพาอำนาจของผี หรือสิ่งที่ตนให้ความเคารพนับถือ ถึงแม้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ ถึงผลลัพธ์ในการรักษาสุขภาพ แต่สิ่งที่พบได้ คือ ความรู้สึกสบายใจ คลายกังวล (อิทธิราชย์ นันชนันตี, 2561) เห็นได้ว่าการใช้การบนบานเพื่อตอบสนองความต้องการในผลลัพธ์สุขภาพ โดยใช้เป็นการแพทย์ทางเลือก ในลักษณะของการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีภาวะเจ็บป่วยทางร่างกาย บุคคลจะแสดงออกถึงพฤติกรรมความเจ็บป่วย ซึ่งเป็น พฤติกรรมในลักษณะของการจัดการหรือรับมือกับความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น โดยที่บุคคลที่เจ็บป่วยจะอธิบาย

ติดตามอาการ และแปลอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น จากนั้นมีการแสวงหาการรักษา และใช้บริการของสถานบริการสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงภายหลังการเจ็บป่วย (สุปาณี เสนาดีสัย และวรรณภา ประไพพานิช, 2560) การบนบานจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาสิ่งที่จะมาตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของบุคคลที่เจ็บป่วยและครอบครัวโดยกำหนดเป็นข้อตกลงให้เกิดผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ต้องการคือการหายจากการเจ็บป่วย นอกจากนี้ยังเป็นสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพ โดยที่กำหนดข้อตกลงที่จะเลิกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มสุรา เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ตนเองสำเร็จตามความต้องการ ในรูปแบบพันธะสัญญาและมีเป้าหมายเป็นสิ่งที่ตนเองปรารถนา จากการศึกษาของวุฒิกนก วังโน และอุบลรัตน์ ดีพร้อม (2548) ทำการศึกษาการใช้แพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่แผนกอายุรกรรมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นรูปแบบการใช้แพทย์ทางเลือกที่นิยมสูงสุดลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 12 ในขณะที่การใช้สมุนไพรเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 24.2 และการจับเส้น ปิบนวด อันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 16.9 โดยความคาดหวังในการเลือกใช้บริการแพทย์ทางเลือกพบมากที่สุดคือ อาการเจ็บป่วยทุเลาลง คิดเป็นร้อยละ 40.5 และผลที่ได้จากการใช้แพทย์ทางเลือกพบมากที่สุดคือ อาการป่วยทุเลาลง คิดเป็นร้อยละ 48

การบนบานมีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพและความเจ็บป่วย 2 ส่วน คือ

1. การบนบานตามแนวคิดสังคมวิทยา โดยการกำหนดข้อตกลงพันธะสัญญาที่ต้องการหายจากความเจ็บป่วย เมื่อหายเจ็บป่วยแล้วจะนำสิ่งของหรือสิ่งแลกเปลี่ยนมาทำการแก้บน เช่น ขอให้หายจากการเจ็บป่วย จากการศึกษาของพระครูสิริรัตนาวุตร (2558) ทำการศึกษาการบนบานต่อพระวิหารพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าส่วนใหญ่จะมาแก้บนเพราะหายจากการป่วยไข้ รองลงมาคือ สอบได้ ได้เลื่อนยศทหาร ตำรวจ ได้ตำแหน่งหน้าที่แข่งขัน ถูกหวย และได้บุตร ส่วนสิ่งของที่นำมาแก้บน ส่วนใหญ่คือพวงมาลัย ละครรำ ผลไม้ หัวหมู เป็ด ไก่ และถวายสังฆทาน และพนาสินธุ์ ศรีวิเศษ (2562) กล่าวถึงพิธีสะเอง ของชาติพันธุ์กูย หมู่บ้านซำ ตำบลโพธิ์กระสังข์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ว่าเป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อและความศรัทธาในการรักษาคนไข้ด้วยวิธีการประกอบพิธีกรรม สาเหตุเกิดจากมีชาวบ้านหรือมีสมาชิกในครอบครัวไม่สบาย เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย ถึงแม้จะรักษาด้วยวิธีการทางแพทย์ปัจจุบันแล้วยังไม่หาย ก็ประกอบพิธีกรรมการเล่นสะเองหรือการรำสะเองขึ้นมาเพื่อรักษาผู้ป่วย นอกจากนี้ยังเล่นเมื่อได้มีการบนบานกล่าวไว้ว่าขอให้หายจากอาการป่วย

2. การบนบานตามแนวคิดจิตวิทยา โดยการกำหนดให้ภาวะสุขภาพเป็นสิ่งที่ใช้แก้บน เมื่อสมปรารถนาแล้วจะเลิกพฤติกรรมทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสมหรือจะปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ เช่น จะเลิกดื่มสุรา จะเลิกสูบบุหรี่ จะวิ่งรอบอนุสาวรีย์ จากการศึกษาของกิตติพงษ์ พลทิพย์ (2557) ทำการศึกษามิปัญญาพื้นบ้านอีสานในการบำบัดรักษาผู้ติดสุรา: กรณีศึกษาตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีผู้ติดสุราจำนวน 2 คน ที่ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบนบานศาลกล่าวในการเลิกดื่มสุรา โดยใช้การเลิกดื่มสุราเป็นสิ่งของแก้บนกับศาลปู่ตา เพื่อให้ตนเองสำเร็จตามความต้องการ กรณีศึกษารายที่ 1 ในปีพ.ศ. 2553 บิดาของไม่สามารถเดินได้ จำเป็นต้องไปรักษาที่โรงพยาบาล

ศรีนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น บุตรชายจึงไปบนบานศาลกล่าวต่อหน้าศาลปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือในชุมชน ในช่วงประมาณปีพ.ศ. 2554 บิดาของนายบุญเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น อาการเริ่มดีขึ้นและเริ่มเดินได้จนปกติ บุตรชายจึงตัดสินใจเลิกดื่มสุรด้วยตนเอง โดยถือเป็นการแก้บนที่เคยบนบานไว้ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2555 ปัจจุบันไม่ดื่มสุรา แต่หันกลับไปดื่มยาสมุนไพรตามเทศกาลงานบุญ หรือสังสรรค์กันในชุมชน คราวละ 2-3 ขวด ก็เมาเช่นเคย มีอะอะไว้อยู่บ้าง แต่ไม่มีเรื่องชกต่อยเกิดขึ้น ส่วนในกรณีศึกษาที่ 2 เมื่อประมาณต้นปี 2555 มีอาการปวดท้องปิด นอนดิ้นทุรนทุราย ปวดแบบกะทันหัน ไม่ทราบสาเหตุ ภรรยาจึงได้โทรศัพท์ไปเล่าอาการให้แม่ของตนฟัง แม่ยายของผู้ให้ข้อมูลจึงบนบานศาลกล่าวให้หายจากอาการปวดท้อง หากอาการหายจะให้ผู้ให้ข้อมูลเลิกดื่มสุรา อาการของผู้ให้ข้อมูลก็หายเป็นปลิดทิ้ง หลังจากที่เจอปาฏิหาริย์ และมีความศรัทธาเป็นทุนเดิม ก็ตัดสินใจงดดื่มสุรา 1 เดือน หลังจากครบกำหนด ก็ดื่มสุราตามปกติเช่นเดิม

สรุปได้ว่าการบนบานมีความเชื่อมโยงกับสุขภาพและความเจ็บป่วยในบทบาททางเลือกของพฤติกรรมสุขภาพ สามารถกระทำได้โดยการขอให้เกิดผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ต้องการ และด้านการสร้างข้อตกลงที่จะเลิกพฤติกรรมทางสุขภาพที่ไม่เป็นประสงค์เพื่อเป็นสิ่งของแก้บนเมื่อมีความสำเร็จตามความปรารถนา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าผลลัพธ์ของการบนบานมีผลต่อสุขภาพและความเจ็บป่วยในทางที่ดีขึ้น โดยเป็นการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพของบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ในฐานะของผู้ให้บริการทางสุขภาพควรทำการประเมินความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว หากผู้ป่วยต้องการทำการบนบานในสถานบริการสุขภาพ หากองค์ประกอบการบนบานในส่วนข้อตกลงและสิ่งของแก้บน ไม่ขัดต่อการรักษา กฎหมาย และศีลธรรมอันดี และยังส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของผู้ป่วย ควรพิจารณาให้ผู้ป่วยและญาติสามารถนำการบนบานมาใช้ในการดูแลสุขภาพได้ นอกจากนี้หากมีการบนบานสถานที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในสถานบริการสุขภาพ ผู้บริหารสถานพยาบาลจำเป็นต้องทำความเข้าใจในการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจด้วยการบนบาน อาจจะจัดสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ให้มีความเหมาะสม อาจจะจัดวางสิ่งของแก้บน ดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อเป็นการสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตใจและจิตวิญญาณของผู้ป่วยและครอบครัว

บทสรุป

การบนบาน เป็นพิธีการร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ตนสมปรารถนา โดยมีข้อตกลงสัญญาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน ประกอบด้วยขั้นตอนการบนบานและการแก้บน สามารถแบ่งการบนบานตามสิ่งที่นิยมนบนบานออกเป็น 3 ประเภท คือการบนบานกับสถานที่ การบนบานกับวัตถุ และการบนบานกับทรัพยากรทางธรรมชาติ การบนบานมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) ข้อตกลงที่เป็นพันธะสัญญา

และ 3) สิ่งของเก่าบน ในระบบสุขภาพการบอบช้ำเป็นลักษณะของการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพ โดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบอบช้ำในด้านของข้อตกลง และด้านของสิ่งของเก่าบน ซึ่งส่งผลที่ดีต่อสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พลทิพย์. (2257). ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานในการบำบัดรักษาผู้ติดสุรา: กรณีศึกษาตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- จรัสรัตน์ บัวแก้ว.(2559). เจ็บป่วยน้อย: วิถีชุมชนชนบทถิ่น.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 11 (2), 175-187.
- ณอม บุญประจง, ฉลอง พันธุ์จันทร์ และธีระพงษ์ มีไธสง. (2562). ความทรงจำพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์กับประเพณีประติมากรรมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษา: ปราสาทกุสุมาเตศ และกุฎาชี. วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9 (3), 69-95.
- ปัญญา เทพสิงห์.(2562). ลักษณะวิถีอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวพุทธตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา.วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 27 (53),23-46.
- พนาสินธุ์ ศรีวิเศษ.(2562). ดนตรีประกอบพิธีกรรมตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์กูยในเขตอีสานตอนใต้ของไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11 (1), 83-98.
- พระครูสิริรัตนาวุฒ.(2558). อิทธิพลการบอบช้ำ บวงสรวงในสังคมไทย.วารสารกระแสวัฒนธรรม, 16(29),19-29.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วิรัช เลิศพลสถิต. (2559). ความต่างในความเหมือนของพิธีกรรมบูชาพระธาตุสองฝั่งโขง.วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8 (2), 22-43.
- วุฒิกนก วังโน และอุบลรัตน์ ดีพร้อม.(2548).การใช้การแพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาที่แผนกอายุรกรรมในจังหวัดสุรินทร์”.วารสารการแพทย์ โรงพยาบาลบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ, 20(3), 75-84.
- สืบศักดิ์ สิริมงคลกาล.(2559). จิตรกรรมสีน้ำสร้างสรรค์ชุดอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี พื้นที่ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา.วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17 (2), 113-125.
- สุภาณี เสนาดีสัย และวรรณภา ประไพพานิช. (2560).การพยาบาลพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: จุฑาทอง.

- อธิราชย์ นันชนันตี.(2561). พลวัตการนับถือผีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวบ้านเนินสะอาดในบริบทสังคมสมัยใหม่.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 8 (2), 97–106.
- อนันตศักดิ์ แก้วพลเกษ. (2559). การศึกษาตัวบทและบทบาทหน้าที่ของศาลปู่ตา อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19 (4), 1–11.
- อนุชสร่า เรืองมาก. (2559). ขอได้ไหว้รับ: ไอ่ไข่วัดเจดีย์. *สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*, 16 (1), 29–54.

การวิจัย: วิธีสอนภาษาอังกฤษ

Research: Teaching Methods in English

พระชัยพงษ์ สุรบุญ¹, พระสุวิจักขณ์ โชติวโร², พัทธรินทร์ โลหา³, ราชนก บรรหาร⁴

Phra Chatsaphon Surapanyo¹, Phra Suwichakn Chotiwaro², Pattharin Loha³, Rarchanok Banhan⁴

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buriram Buddhist College, Thailand.

³มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

³Kalasin University, Thailand.

⁴โรงเรียนบ้านหลักร้อย

⁴Banlakroi School, Thailand.

¹ Email: Surapanyo@hotmail.com

Received October 21, 2020; Revised November 8, 2020; Accepted December 5, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีระบบ จึงมักนำมาใช้เป็นกระบวนการพัฒนา หรือแก้ปัญหา และใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนให้คุณภาพ ซึ่งส่วนหนึ่งออกมาในลักษณะวิธีสอน โดยเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษที่ต้องใช้วิธีสอนที่เหมาะสมต่อการสอนทักษะภาษาอังกฤษด้านนั้น ๆ บทความวิชาการนี้ จึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการวิจัย วิธีสอนภาษาอังกฤษ และขั้นตอนสอนของวิธีสอนนั้น ๆ เพื่อเป็นหลักการและแนวทางแก่ผู้สอนภาษาอังกฤษดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การพึงใช้วิธีการแสดงละครและเกม การพูดใช้วิธีสถานการณ์จำลองและโครงงาน การอ่านใช้วิธีผังกราฟิกและ SQ4R และการเขียนใช้วิธี CIRC และ 4MAT ทั้งนี้ แต่ละวิธีสอนจะมีขั้นตอนการสอนตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดกิจกรรม และแต่ละวิธีจะมีความเฉพาะของวิธีนั้น ๆ

คำสำคัญ: การวิจัย; ภาษาอังกฤษ; วิธีสอน

Abstract

Research is a systematic educational process. It has been, thus, used as development procedure or problem-solving and as a tool to develop the effective teaching and learning. Teaching methods, particularly English Language Teaching, are parts of it and are applicable to the English language pedagogy. The objectives in this article are, therefore, determined to study, analyze, and synthesize the body of knowledge of research on English teaching methods and teaching procedure for English teachers. It can be, thus, concluded that drama performance and game are for listening, simulation and project-based activity are for speaking, SQ4R method and graphic organizer are for reading and CIRC and 4MAT methods are for writing. However, each method has its own specific steps from the beginning to the end of activity.

Keywords: Research; English; Teaching Methods

บทนำ

วิธีการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ในยุคปัจจุบันได้อาศัยวิธีของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เรียกว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) ที่ได้ให้การยอมรับว่าเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ ที่มีระเบียบแบบแผนสมบูรณ์ที่สุด โดยวิธีนี้มีขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนตั้งปัญหา (Problem) ขั้นตอนสมมติฐาน (Hypothesis) ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of data) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of data) และขั้นสรุปผล (Conclusion) วิธีการที่มีระบบระเบียบนี้ ทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดีในชื่อเรียกว่า การวิจัย (Research) เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาข้อสรุป และทฤษฎีต่าง ๆ (Best and Kahn, 1993) มีเป้าหมายในการแก้ปัญหา และนำผลไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาสิ่งต่างๆ เช่น พัฒนาการทำงาน พัฒนาผู้เรียนพัฒนาผู้สอน พัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น (สมทรง อัครกุล, 2537, พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

การวิจัยจึงถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ดังนั้น การวิจัยกับการเรียนการสอนจึงไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ เป็นเงาค่อยติดตามพัฒนา ประกันคุณภาพการศึกษา และเป็นเครื่องมือตรวจสอบ เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (มาเรีนองเฉลิม, 2560) การวิจัยการเรียนการสอน เป็นการแสวงหาความรู้ ที่ได้จากการสังเกตปรากฏการณ์ทางการเรียนการสอน โดยผ่านการอธิบายของนวัตกรรม หรือวิธีสอน ทั้งนี้ ผู้สอนต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องบนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด เหตุผล และทฤษฎีทางการศึกษา เพื่อมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนบนพื้นฐานการเรียนที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ จึงถือเป็นปัญหาของผู้สอนในการเลือกวิธีสอน หรือสื่อการเรียนการสอน หรือนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างไร (Evertson and Weintin, 2006, McNally and Blake, 2010) เพื่อให้ผลของการสอนมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะวิธีสอนด้าน

ภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่มีความง่ายให้เหมาะสมกับระดับชั้น บรรยายภาคในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการร่วมกิจกรรม รวมถึงวิธีสอน หรือยุทธวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้น และการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนโดยส่วนรวม ฉะนั้นแล้ว กระทำของผู้สอนในลักษณะอย่างนี้ ย่อมจะเป็นการกระทำ เพื่อแก้ปัญหาทางการเรียนการสอนผ่านการวิจัย และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบที่แท้จริง (สุภัทรา อักษรนุเคราะห์, 2532, ประสาท เนืองเฉลิม, 2560, Brown and Glasner, 1999)

บทความวิชาการเรื่องนี้ ผู้เขียนจึงมีเจตนาที่จะนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านการวิจัยและวิธีสอนภาษาอังกฤษ โดยผ่านการศึกษา ค้นคว้า และประสบการณ์ของผู้เขียนมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ทางการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทความวิชาการเรื่อง การวิจัย: วิธีสอนภาษาอังกฤษ เป็นบทความเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย วิธีการสอนภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จากแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ในส่วนที่เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของวิธีการสอนนั้น ๆ โดยผู้เขียนได้นำเสนอในข้อมูลส่วนลำดับถัดไป

การวิจัย

การวิจัย (Research) มีรากศัพท์มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า Re+Cerchier สามารถแปลได้ว่าการค้นหา ฯลฯ เป็นการค้นหาคำตอบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าสิ่งที่ค้นหานั้นได้ข้อเท็จจริงในเรื่องค้นคว้าอย่างถ่องแท้ และถูกต้อง ทั้งนี้คำว่าวิจัยในภาษาอังกฤษ สามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ คำว่า Search แปลเป็นภาษาไทยได้ว่าการค้นหา เมื่อนำคำว่า Re ที่เป็นอุปสรรคมาใส่ข้างหน้าคำว่า Search ได้คำเต็มว่า Research ทำให้มีขอบเขตกว้างมากยิ่งขึ้น แปลได้ว่า ทำซ้ำ ทำแล้วทำอีก ค้นคว้าซ้ำแล้ว ซ้ำอีก การค้นหาซ้ำ หรือการสืบค้นใหม่ หากจะพูดให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นการค้นหาคำตอบโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม และน่าเชื่อถือ (สมบุรณ์ ดันยะ, 2558, ประสาท เนืองเฉลิม, 2560)

คำว่า การวิจัยที่ตรงกับคำ RESEARCH ข้างต้น สามารถนำแต่ละตัวอักษรมาแยกอธิบายเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการวิจัยอย่างลุ่มลึก (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, ประสาท เนืองเฉลิม, 2560) ดังนี้ 1) R = Recruitment and relationship หมายถึง การวิจัยต้องเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง และเป็นการศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกันของสิ่งเหล่านั้น 2) E = Education and efficiency หมายถึง การวิจัยเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ให้ได้รับความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ 3) S = Science and stimulation หมายถึง การวิจัยต้องเป็นระบบ สามารถอธิบายได้ ตรวจสอบได้ และกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มในเรื่องต่าง ๆ 4) E = Evaluation and environment หมายถึง การวิจัยสามารถช่วย

ให้ประเมินปัญหาที่มีอยู่แล้ว และสามารถแสวงหาประโยชน์ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาสภาพที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น 5) A = Aim and attitude หมายถึง การวิจัยที่ต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และต้องการผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย 6) R = Result หมายถึง ผู้วิจัยต้องยอมรับผลการวิจัยที่ได้มาด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่เป็นระบบ 7) C = Curiosity หมายถึง การวิจัยเกิดขึ้นจากความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ผู้ที่ทำวิจัยต้องมีคุณสมบัติที่อยากรู้อยากเห็น จึงสามารถทำวิจัยเพื่อขยายวงวิทยาการได้ และ 8) H = Horizon หมายถึง การวิจัยช่วยขยายขอบเขตความรู้ของมนุษย์ให้กว้างขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า RESEARCH มีความหมายครอบคลุมในวงกว้าง สรุปคำสำคัญสั้น ๆ ให้เข้าใจได้ง่าย คือ เป็นระบบใช้ประโยชน์ได้ เป็นเหตุเป็นผลพัฒนาให้ดีขึ้น มีเป้าหมายชัดเจน ยอมรับผลที่ได้และได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ

การวิจัยยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ขอบเขต ข้อจำกัดของการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป ตามมุมมองของแต่ละคน ดังที่ สุจิตรา บุญรัตพันธุ์ (2535) ได้ให้ความหมายของการวิจัยว่าเป็นการค้นคว้าหรือการศึกษาหาคำตอบอย่างละเอียดรอบคอบต่อประเด็นคำถามที่กำหนดขึ้นไว้แล้ว นอกจากนั้น การวิจัยยังหมายถึง กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง คำหาคำตอบ หรือการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอย่างเป็นระบบ แบบแผน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการทราบ หรือคำถามไว้อย่างชัดเจนในการหาคำตอบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป กฎเกณฑ์ หรือทฤษฎีต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535, ชิดชนก เชิงเซาว์, 2539, ปทุม ฤกษ์กลาง, 2553, Best & Kahn, 1993) คำตอบที่ได้มานั้นมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องต่อปัญหาที่ตั้งไว้สามารถอ้างอิงได้ทั่วไป (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2551, ปทุม ฤกษ์กลาง, 2553) นอกจากนั้น กระบวนการและคำตอบที่ได้กล่าวมาข้างต้น มาเรียม นิลพันธุ์ (2554) มองว่า คำตอบที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้แก้ปัญหา พัฒนาองค์ความรู้ได้

จากองค์ความรู้ข้างต้น สรุปความหมายของการวิจัยให้ครอบคลุมได้ว่า การวิจัยเป็นกระบวนการวิธีการศึกษาหาความรู้ที่มีระบบแบบแผน โดยอาศัยวิธีการที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการและการแก้ปัญหาได้

วิธีสอนภาษาอังกฤษ

1. วิธีสอน

วิธีสอน ถือเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน มีผู้เรียน บรรยากาศการเรียน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศในชั้นเรียน (สุกนิดา พัฒธร และคณะ, 2557) ดังนั้น ก่อนจะทำความเข้าใจวิธีการสอน ควรรู้จักกับการจัดการเรียนการสอนก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิธีสอนต่อไป

Hough and Duncan (1970) ให้นิยามการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกิจกรรมของบุคคลที่มีหลักการ และเหตุผล ผ่านกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้บุคคลอื่นเรียนรู้และเกิดความดีงาม ฉะนั้น เห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำได้โดยผ่านสิ่งเหล่านี้ 4 ประการ

ได้แก่ 1) หลักสูตร (Curriculum) การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา และการตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม รวมถึงครอบคลุมไปถึงว่า หลักสูตร คือ แผนสำหรับการเรียนรู้ (Taba, 1962) วิชาที่สอน มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน โดยโรงเรียน จัดให้แก่ผู้เรียน ทั้งที่เป็นทางตรงและทางอ้อม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537, Beauchamp, 1981) เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะตรงตามที่ต้องการ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) เป็นการเลือกวิธีสอน และเทคนิคการสอนที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) ด้านการวัดผล (Measuring) เป็นการเลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและวิเคราะห์ผลได้ และ 4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluation) เป็นความสามารถของผู้สอนในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้ Hills (1982) มองว่าการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการ ให้การศึกษาแก่ผู้เรียน โดยอาศัยการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้วยเหตุผลที่ข้างต้น ทำให้เห็นว่าวิธีสอน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจในลำดับต่อไป

วิธีการ โดยความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ได้กำหนดไว้ว่า วิธีปฏิบัติตามหลักการ เป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ เช่น วิธีการสอนภาษาอังกฤษมีหลายวิธี ครูใช้วิธีการสอนหนังสือในห้องเรียน ฯลฯ ส่วนคำว่า สอน หมายถึง บอกวิชาความรู้ให้ ยกตัวอย่าง เช่น อาจารย์สอนหนังสือนิสิต โดยการแสดงให้เห็นเข้าใจด้วยวิธีบอก หรือทำเป็นตัวอย่าง สอนทำงานบ้าน สอนทำอาหาร อาจารย์สอนนักศึกษาทำวิจัย เป็นต้น ดังนั้น จึงสามารถให้นิยามได้ว่า วิธีสอน เป็นการบอกให้รู้ถึงวิธีการปฏิบัติ ที่มีหลักการ มีขั้นตอน มีระเบียบ วิธีสอน ยังมีนักวิชาการด้านการศึกษาค้นหนึ่ง คือ ทิศนา ขัมมณี (2560) เขียนไว้ในหนังสือ ศาสตร์การสอนว่า วิธีสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ และขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆ นอกจากนั้น Redden and Ryan (1942) ได้มองกว้างออกไปอีกว่า วิธีสอนมีความเป็นระบบแล้ว ครูยังใช้ เป็นวิธีให้การศึกษากับผู้เรียน เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ตนเองปรารถนา

2. วิธีสอนการสื่อสารภาษาอังกฤษ

วิธีสอนการสื่อสารภาษาอังกฤษนี้ ผู้เขียนแบ่งย่อยออกเป็นวิธีสอนการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยแต่ละประเด็นได้ศึกษา ค้นคว้างานวิจัยที่ได้พัฒนาภาษาอังกฤษของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน ว่าแต่ละด้านใช้วิธีสอนอะไร วิธีสอนนั้นมีขั้นตอนอย่างไร จะเสนอจำนวน 2 วิธีสอนในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 วิธีสอนการฟังภาษาอังกฤษ

2.1.1 วิธีสอนการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้การแสดงละคร

การแสดงละคร หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่สมมติ (Let's pretend) เป็นการประยุกต์เอา ศิลปะการแสดงมาใช้ในการเรียนภาษา ด้วยการเลียนแบบ และการแสดงท่าทาง ให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้สึก ลักษณะนิสัยของตนเอง หรือบุคคลอื่น ตามสถานการณ์ที่สมมติหรือจินตนาการขึ้น เป็นการ จัดเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนที่จะได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง การทำกิจกรรมสามารถทำตาม

ลำพัง หรือรวมกิจกรรมกับผู้อื่น อาจแสดงไปตามที่ได้ควบคุมคำพูด เนื้อเรื่องจากครู หรือคิดสร้างสรรค์เอง วิธีใดก็ตาม ผู้เรียนต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย โดยต้องรู้ว่าควรมีคำพูด และการแสดงอย่างไร เพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Holden, 1981) ส่วน Maley and Duff (2005) ได้กล่าวไว้ มีหลายประเด็นที่สอดคล้องกับที่เสนอมานี้ข้างต้น แต่ได้มองเพิ่มอีกว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสามารถ โดยธรรมชาติของทุกๆ คน ที่จะเลียนแบบ ล้อเลียน และแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ออกมาด้วยท่าทาง การทำกิจกรรมแต่ละคนจะนำเอาชีวิต ภูมิหลังที่แตกต่างกันมารวมกันไว้ แล้วจึงแสดงออกมาอย่างมีชีวิตชีวา ทั้งนี้การแสดงละครไม่ได้หมายถึง ความเชี่ยวชาญด้านการแสดงต่อหน้าผู้ชมละคร แต่คุณค่าจะขึ้นอยู่กับการได้สมมติ หรือจินตนาการ และไม่ได้ให้ความสำคัญว่าใครเป็นตัวเอก แต่จะให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตัวละครเหล่านั้นได้นำสิ่งใดออกมาจากจินตนาการของตนเองผ่านการพูดภาษา (Maley and Duff, 1984) การเรียนผ่านการแสดงละครจะช่วยให้ผู้เรียนมีความผ่อนคลาย เป็นการเรียนอย่างมีความหมาย (รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร, 2545) การจัดกิจกรรมการแสดงละครผู้สอนต้องเข้าร่วมในกิจกรรมด้วย โดยที่ รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร (2545) ทิศนา แหมมณี (2560) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ และผู้สอน ควรสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความสุข สนุกสนาน ผ่อนคลาย และช่วยเหลือผู้เรียนทำกิจกรรมด้วย จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การแสดงละคร เป็นกิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการพูดภาษาอังกฤษ โดยผ่านการแสดงละครตามบทบาทที่ตนเองได้รับอย่างสนุกสนาน ได้ปฏิสัมพันธ์กัน การเรียน บทพื้นฐานความรู้ของแต่ละคน และผู้สอนช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นตอนการสอนของการแสดงละคร โดยมีนักวิชาการ เช่น Davies (1990) ได้เสนอไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นเสนอเนื้อหา ขั้นฝึก ขั้นฝึกเพิ่มเติม และขั้นฝึกอย่างอิสระ Holder (1981) ได้เสนอไว้ 5 ขั้นตอนเช่นกัน ได้แก่ ขั้นการเสนอความคิด ขั้นการอภิปรายภายในกลุ่ม ขั้นการฝึกซ้อมภายในกลุ่ม ขั้นการแสดง และขั้นการอภิปรายผล และรัชฎาภรณ์ จันทรอุดม (2552) เสนอไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทำความเข้าใจกับบท ขั้นการฝึก ขั้นการใช้ภาษา ขั้นการประเมินผล และขั้นการแสดงและการได้เรียนรู้ จากสิ่งที่ผิดพลาด จากขั้นตอนการแสดงละครที่เสนอไว้ ผู้เขียนจะได้สังเคราะห์ขั้นตอน ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอความคิด ครูสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน และอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงละคร ครูเสนอบทละคร หรือบทพูด พร้อมทั้งแบ่งกลุ่ม และจัดบทบาทนักเรียนภายในกลุ่ม
2. ขั้นฝึกซ้อม ผู้เรียนฝึกซ้อมบทละครตามที่ตนเองได้รับบทบาท โดยเป็นกลุ่มและจับคู่ เพื่อฝึกออกเสียงคำศัพท์ บทสนทนา ท่าทาง ความรู้สึก อารมณ์ ครูคอยแนะนำนักเรียนเพื่อให้การฝึกซ้อมมีความสมบูรณ์ จนผู้เรียนพร้อมที่จะแสดงละคร
3. ขั้นแสดงละคร ผู้เรียนแสดงละครเป็นกลุ่มตามที่ได้ฝึกซ้อมให้คนอื่นได้ชม
4. ขั้นอภิปรายผล ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายการแสดงของแต่ละกลุ่ม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแสดง ทั้งข้อดีและข้อเสีย เสนอแนวทางการปรับปรุงการแสดงให้สมบูรณ์ขึ้น

2.1.2 วิธีสอนการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้เกม

เกม หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่ช่วยให้เกิดความสุข สนุกสนาน พัฒนาด้านร่างกาย และสติปัญญา กิจกรรมจะมีลักษณะของการแข่งขัน โดยที่ผู้เล่นอาจจะเล่นเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม การแข่งขัน แต่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การแข่งขัน เมื่อสิ้นสุดการแข่งขันจะมีการตัดสินแพ้ และชนะกิจกรรมการเล่น สามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรม (ลลิตา อุณหอง, 2550, วารุณี ยะปาน, 2559) เกมยังเป็นกิจกรรมการเล่นทางภาษาที่จัดขึ้นเพื่อทดสอบ และเสริมสมรรถภาพ ทางภาษา โดยดำเนินการตามจุดหมาย กฎเกณฑ์ กติกา นอกจากนั้น ยังเป็น การฝึก ความสามัคคี และเสียสละ รักเพื่อน กล้าแสดงออก (วารุณี ยะปาน, 2559) ทั้งนี้ เรื่องศักดิ์ อัมไพพันธ์ (2545) มองเพิ่มอีกว่า เป็นกิจกรรมทางภาษาที่จัดขึ้นเพื่อทดสอบ (Test) และเสริมสมรรถภาพ (Enlarge) กิจกรรมเกมจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นการทดสอบ ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เสริมสมรรถภาพความรู้ใหม่ ๆ ผ่อนคลาย สนุกสนาน เรียนรู้ระหว่าง สมาชิกในกลุ่ม และการเล่นที่มีเงื่อนไข

ขั้นตอนการสอนด้วยการใช้เกม ได้แก่ ขั้นเลือก ขั้นกำหนดตัวผู้เล่น ขั้นเล่นขั้นวิเคราะห์ และขั้นสรุป (สุจิตต์ เพียรชอบ, 2531) ส่วนปราณี ทองคำ (2542) ได้เสนอไว้มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอน เลือก ขั้นเตรียมการ ขั้นการใช้เกม ขั้นประเมินผล จากขั้นตอนการสอนโดยใช้เกม สังเคราะห์ได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้สอนและผู้เรียนเลือกเกมที่จะใช้เล่นที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ความสนใจ ระยะเวลาการเล่น กำหนดกติกาการเล่น จำนวนผู้เล่น แจกจ่ายละเอียดยการเล่น พร้อมทั้งร่วมกันเตรียม อุปกรณ์ที่ใช้ในการกิจกรรมการเล่นเกม

2. ขั้นเล่น ผู้สอนสาธิตการเล่นเกมให้ผู้เรียนดู โดยจะใช้สื่อต่าง ๆ จากนั้นผู้เรียนเล่นเกม ตามรายละเอียดการเล่นเกมที่กำหนดไว้ ขณะที่เล่นเกมอยู่นั้น ผู้สอนคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

3. ขั้นวิเคราะห์ โดยหลังจากเล่นเกมเสร็จแล้ว ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ต่อประโยชน์ จุดบกพร่อง พร้อมแนวทางการปรับปรุงการเล่นให้สมบูรณ์ขึ้น

4. ประเมินผล ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาที่ได้จากการเล่นเกม เช่น ความหมาย คำศัพท์ โครงสร้าง เป็นต้น พร้อมทั้งแจ้งคะแนนที่ได้จากการเล่นเกม

2.2 วิธีสอนการพูดภาษาอังกฤษ

2.2.1 วิธีสอนการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้สถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการในการสร้างรูปแบบสถานการณ์จำลอง แทน สถานการณ์จริง เพื่อการศึกษาพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลองหรือ กิจกรรมนั้น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2530) กิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องใช้วิจารณญาณของตนเองมากกว่า กิจกรรมอื่น ๆ ในการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย มีวัตถุประสงค์ที่จะร่วมกัน แก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้เข้าร่วมสถานการณ์จำลองมีข้อมูลแสดงชื่อ อายุ หน้าที่ ความ รับผิดชอบและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น (Sturtridge, 1983) ผู้เข้าร่วมสถานการณ์จำลองต้องปฏิบัติตามข้อมูล

ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้เท่านั้น เหตุการณ์จะดำเนินไปอย่างไร ขึ้นกับการตัดสินใจของผู้เข้าร่วม (Kerr, 1997) นอกจากนั้น ทิศนา ขัมมณี (2560) ได้มองว่า การสร้างสถานการณ์จำลองต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ และมีกิริยาโต้ตอบกันในกิจกรรม

ขั้นตอนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง โดยผู้เขียนจะได้นำขั้นตอนที่นักวิชาการได้เสนอไว้ ดังเช่น Sturtridge (1977) เสนอไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นให้ข้อมูลและความรู้ทางภาษา ขั้นจับคู่หรือกลุ่มทำงาน และขั้นประเมินผลและอภิปรายผล สุมิตา เรือนแป้น (2546) เสนอไว้ 3 ขั้นตอนเช่นกัน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง และขั้นอภิปราย ยังมีผู้ที่เสนอไว้สองแบบ คือ Crookall (1990) แบบที่หนึ่งมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นการนำเสนอเนื้อหาทางาน ขั้นฝึกใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนด และขั้นนำเสนอผลงานจากสิ่งที่ได้เรียนมา ส่วนแบบที่สองมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขั้นการนำเสนอเนื้อหาภาษาใหม่ ขั้นใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนด อย่างไรก็ตาม แบบแรกจะเหมาะกับผู้เรียนระดับเริ่มต้น ส่วนแบบหลังเหมาะ กับผู้เรียนระดับกลางและปลาย นอกจากนั้น ได้มีผู้เสนอไว้อีกมากถึง 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นผู้สอนเตรียมสถานการณ์จำลอง 2) ขั้นผู้สอนนำเสนอสถานการณ์จำลอง บทบาท ข้อมูล และกติกากการเล่น 3) ขั้นผู้เรียนเลือกบทบาทที่จะเล่น หรือผู้สอนกำหนดบทบาทให้ผู้เรียน 4) ผู้เรียนเล่นตามกติกาที่กำหนด 5) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกับอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อมูล และกติกาของสถานการณ์ วิธีการเล่น พฤติกรรมการเล่น และผลการเล่น 6) ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเล่น 7) ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทิศนา ขัมมณี, 2560) จากขั้นตอนการสอนข้างต้น ผู้เขียนสังเคราะห์ได้ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมสถานการณ์ ผู้สอนเตรียมสถานการณ์จำลองที่จะใช้สอนโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถใช้สถานการณ์ที่คนอื่นสร้างแล้ว หรือสร้างเอง ผู้สอนให้ข้อมูลด้านสถานการณ์ คือ ข้อมูลพื้นฐาน บทบาทหน้าที่ กติกา เทคนิคการเล่นกับผู้เรียน รวมถึงให้ข้อมูลด้านภาษา คือ โครงสร้างภาษา คำศัพท์ ลำนวน และประโยคที่ใช้ในสถานการณ์

2. ขั้นเลือกบทบาทการเล่น ผู้เรียนเลือกบทบาทของตนเองที่จะเล่น แสดงความคิดเห็นร่วมกันต่อบทบาทของตนเอง และผู้เรียนทำแบบฝึก เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์มากยิ่งขึ้น

3. ขั้นแสดง ผู้เรียนแสดงสถานการณ์จำลองตามรายละเอียดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สามารถแสดงได้ทั้งเป็นคู่ และเป็นกลุ่ม

4. ขั้นอภิปรายผล โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่แสดงแยกออกเป็นด้านข้อมูลเนื้อหา กติกา วิธีการเล่น พฤติกรรมที่แสดงออก ผลที่ได้ในการเล่น และทดสอบ เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ยิ่งขึ้น

5. ประเมินผล ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียน โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกันในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น แนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อใช้ในครั้งต่อไป

2.2.2 วิธีสอนการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้โครงงาน

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายถึงการสอนโดยใช้โครงงานว่า เป็นวิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระทำสิ่งที่ตนเองสนใจ เป็นผู้วางแผนการทำงานได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน คือ การวางแผนการดำเนินงานด้วยการเขียนโครงงานต่อผู้สอนเมื่อโครงงานนั้นได้รับการอนุมัติแล้ว ต่อไปเป็นการดำเนินงานตามแผน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปแผนการดำเนินงาน รายงานผลการปฏิบัติงานโครงงาน รายงานผลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไข ส่วนของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี (2556) ได้เสนอขยายเพิ่มเติมส่วนของการค้นคว้าของผู้เรียนว่า การค้นพบความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ และวิธีการใหม่ด้วยตัวนักเรียนเอง โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามามีส่วนร่วม โดยสิ่งใหม่นั้น ผู้สอนและผู้เรียนไม่เคยรู้ หรือมีประสบการณ์มาก่อน (Unknown by all) การเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การลงมือทำ การปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลออกมาอย่างเป็นรูปธรรม (ดุขฤ โยเหลา, 2557) ทั้งนี้ การทำโครงงานมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญ เสนอแนะแนวทางใหม่ๆ และเป็นผู้กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจในการทำกิจกรรม (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2554 ; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี, 2556, ดุขฤ โยเหลา, 2557)

ขั้นตอนการสอนโดยการใช้โครงงาน ผู้เขียนจะได้อ้างอิงจากนักวิชาการ ประกอบด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้ระบุไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอความรู้และข้อมูล ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมินผล วิจารณ์ พาณิช (2555) เสนอไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความชัดเจนร่วมกัน ขั้นวางแผนทำโครงงาน ขั้นลงมือทำ ขั้นทบทวนความรู้ และขั้นการนำเสนอโครงงาน ส่วนดุขฤ โยเหลา (2557) เสนอไว้ 5 ขั้นตอนเช่นกัน ประกอบด้วย ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ขั้นแสวงหาความรู้ และขั้นสรุป สิ่งที่เรียนรู้ จากขั้นตอนข้างต้นสังเคราะห์ได้ดังนี้

1. ขั้นเข้าใจข้อมูลร่วมกัน ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนศึกษา หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา หรือสิ่งที่น่าใจ จากนั้นศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับการทำโครงงาน พร้อมทั้งกำหนดชื่อโครงงานที่จะศึกษา ผู้สอนกระตุ้น สร้างความสนใจให้กับผู้เรียน โดยให้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน
2. ขั้นวางแผนทำโครงงาน ผู้เรียนร่วมกันระดมความคิด วางแผนการทำงาน อภิปรายหาข้อสรุปผล เพื่อเป็นแนวทางในการทำโครงงานว่าจะทำอย่างไร ทำอย่างไร ใครเป็นคนทำ พร้อมทั้งเสนอแผนการดำเนินงานต่อผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน แล้วปรับปรุงแผนการทำงานที่ชัดเจน
3. ขั้นลงมือทำโครงงาน ผู้เรียนดำเนินการพัฒนาโครงงานตามที่แผนกำหนดไว้อย่างเป็นขั้นตอน ระหว่างดำเนินการสามารถเสนอปัญหา อุปสรรค หาแนวทางแก้ไขร่วมกันและรายงานผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ และแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ขั้นสรุปผลงาน ผู้เรียนสรุปผลการทำโครงการทั้งหมดในกลุ่มของตนเอง สิ่งที่ได้เรียนรู้ ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข ทบทวนความสมบูรณ์ และเสนอเป็นรายงานฉบับร่าง เพื่อวิพากษ์ร่วมกัน แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์

5. ขั้นนำเสนอโครงการ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการหน้าชั้นเรียน ตั้งแต่ต้นจนจบ กระบวนการทำโครงการ โดยการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ผลงานจากการพัฒนา ฯลฯ จากนั้นผู้สอนและเพื่อน ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน และเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะชน

2.3 วิธีสอนการอ่านภาษาอังกฤษ

2.3.1 วิธีสอนการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้ผังกราฟิก

ผังกราฟิก หมายถึง แบบของการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมไว้ อย่างเป็นระบบ ทำให้มีความเข้าใจง่าย กระชับ กะทัดรัด ชัดเจน แผนภูมิกราฟิกได้มาจากการนำข้อมูลดิบ หรือความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาจัดข้อมูล โดยต้องใช้ทักษะการคิด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบการแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ รวมถึงการใช้ตัวเลขในการเสนอ เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น (พิมพันธ์ เดชคุปต์, 2544) แผนผังกราฟิก เป็นการแสดงให้เห็นถึงมิติสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ระหว่างความจริง จำนวน และความคิดในสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ (Hall and Strengman, 2003) เป็นการนำเสนอข้อมูล แนวความคิด ความรู้ หรือข้อมูลที่ร่วมกันไว้อย่างเป็นระบบ ให้มีความเข้าใจในโครงสร้าง และความสัมพันธ์ได้ง่ายยิ่งขึ้น (Berger, 2004) การนำเสนอข้อมูลในผังกราฟิก โดยที่ Rice (1991) และ Berger (2004) มองว่าต้องเป็นคำ หรือข้อความสั้น ๆ และรูปภาพ เช่น ปฏิทิน แผนที่ แผนภูมิความสัมพันธ์ และภูมิกราฟิก เป็นต้น การเลือกใช้ พิมพันธ์ เดชคุปต์ (2544) และ Hall and Strengman (2003) เสนอเพิ่มอีกว่า ควรเลือกแบบแผนภูมิกราฟิกตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูล อย่างไรก็ตาม บางครั้งแผนภูมิกราฟิก เป็นเหมือนแผนความรู้ แผนความคิด แผนภูมิเรื่องราว กราฟด้านปัญญา กราฟพัฒนาความคิด ภาพความคิด ฯลฯ จากข้อมูล ที่เสนอไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ผังกราฟิก หมายถึง เครื่องมือในการเรียนรู้ ช่วยเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลมีความสัมพันธ์ เสนอด้วยข้อความ ข้อความสั้น ๆ หรือภาพ การเลือกใช้ตามข้อมูลที่นำเสนอ

การสอนโดยใช้ผังกราฟิก ผู้สอนจะต้องศึกษาขั้นตอนของผังกราฟิกให้เข้าใจ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาขั้นตอนจากนักวิชาการ ได้แก่ John et al. (1989), Joyce (1992) Clark (1991), สุปรียา ตันสกุล (2540) สามารถสังเคราะห์ได้ขั้นตอนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก ดังนี้

1. ขั้นให้ข้อมูล ผู้สอนนำเสนอข้อมูลเนื้อหาสาระผังกราฟิก ตัวอย่างการจัดข้อมูลด้วยผังกราฟิก วิธีการสร้างผังกราฟิก พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ และความเข้าใจร่วมกัน

2. ขั้นสร้างผังกราฟิก ผู้เสนอเนื้อหาสาระแก่ผู้เรียน แล้วให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหา เลือกใช้ผังกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหา ลงมือสร้างผังกราฟิก และให้คำแนะนำการสร้าง

3. ชี้นำเสนอผล ผู้เรียนนำเสนอผังกราฟิกของตนเองต่อผู้สอนและเพื่อน ๆ พร้อมทั้งซักถามแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์ และขยายความรู้เพิ่มเติม

4. ขั้นฝึกซ้ำ ผู้สอนเสนอเนื้อหาสาระ หรือปัญหาในชุดความรู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน การสร้างผังกราฟิก โดยทำเป็นรายกลุ่ม แล้วนำข้อผลหน้าชั้นเรียน ร่วมกันอภิปรายผล สรุปความรู้ที่ได้จากการเรียน ข้อบกพร่อง และแนวทางการพัฒนา

2.3.2 วิธีสอนการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้ SQ4R

วิธีสอน SQ4R หมายถึง วิธีการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ อ่านอย่างมีขั้นตอนเพื่อสำรวจ ใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านจากการตั้งคำถาม ใช้ใจความสำคัญของเรื่องเป็นคำถาม แล้วจดบันทึกข้อมูลในใจความสำคัญ และสิ่งจำเป็นที่ได้ (อรพิน คำพันธ์, 2555, นภัทร ทิพนามาต, 2556) วิธีการอ่านแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทอ่านด้วยตนเอง ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน และจำเรื่องราวที่อ่านได้ (บำเพ็ญ มาตราช, 2554) สรุปได้ว่า วิธีสอนแบบ SQ4R หมายถึง วิธีการอ่านที่เป็นขั้นตอน ทำให้จำเรื่องและใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น

วิธีการสอน SQ4R มีขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Survey (S) สำรวจ 2) Question (Q) ตั้งคำถาม 3) Read (R) อ่าน 4) Record (R) จดบันทึก 5) Recite (R) ทบทวน และ 6) Reflect (R) แสดงความคิดเห็น (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2554, รุ่งนภา พุทธธรรม, 2551) จากที่ผู้เขียนได้ศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วิธี SQ4R ทุกคนเสนอไว้ 6 ขั้นตอนเหมือนกัน จึงขอสังเคราะห์ขั้นตอนได้ดังนี้

1. Survey (ขั้นสำรวจ) ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าวๆ กวาดสายตาอย่างรวดเร็ว เพื่อจับประเด็นที่สำคัญ พร้อมทั้งบอกความหมายคำศัพท์ และเดาความหมายของคำศัพท์ใหม่

2. Question (ขั้นตั้งคำถาม) ผู้สอนทบทวนโครงสร้างประโยคตั้งคำถาม Wh-Questions แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันตั้งคำถามจากบทอ่าน

3. Read (ขั้นอ่าน) ผู้เรียนอ่านออกเสียงเนื้อหาและอ่านหาคำตอบอย่างละเอียด

4. ขั้นจดบันทึก (Record) ผู้เรียนเขียนคำตอบ ข้อมูล และสรุปใจความสำคัญ

5. Recite (ขั้นทบทวน) ผู้เรียนสรุปความเข้าใจ โดยทำแบบฝึก

6. Reflect (ขั้นแสดงความคิดเห็น) ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากเรื่อง ที่อ่าน ร่วมกันสรุปบทเรียน และเฉลยแบบฝึกหัด

2.4 วิธีสอนการเขียนภาษาอังกฤษ

2.4.1 วิธีสอนเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้ CIRC

วิธีสอน CIRC หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียน โดยเฉพาะ (ทีศนา แหมมณี, 2558) อรุณข ลิ้มศิริ (2554) Slavin (1995) เสนอไว้สอดคล้องกับข้างต้นว่าเป็นการสอนสำหรับวิชาการอ่านและการเขียน และทักษะอื่น ๆ ทางภาษา การเรียนจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนอ่าน เพื่อความเข้าใจ การบูรณาการภาษากับการเขียน และการอ่านหนังสือนอกเวลา (Slavin, 1995) กิจกรรมจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม

แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 คน แล้วแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน กลุ่มละ 2 คน จับคู่กัน แยกสอนผู้เรียนที่ละกลุ่ม ขณะที่สอนกลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งจับคู่กันทำกิจกรรม แล้วให้นักเรียนเก่งและอ่อนจับคู่กันทำงาน กิจกรรมจะเป็นการสรุปจุดสำคัญของเรื่อง จัดทำโครงร่างเรียงความ เขียนเรียงความ ทบทวนเรียงความ (อรุณฯ ลิมตศิริ, 2554) การเรียนแบบนี้ สมาชิกกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้อย่างจริงจังทุกคน ยอมรับซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ผู้สอนต้องดำเนินการสอนความรู้ และฝึกทักษะการอ่านและการเขียน ก่อนฝึกปฏิบัติร่วมกัน (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2553) จากเนื้อหาข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีสอน CIRC เป็นวิธีที่นำมาใช้การสอนอ่านและสอนเขียน หรือเขียน อย่างเดียวกันก็ได้ กิจกรรมจะเรียนแบบร่วมมือกัน มีเป้าหมายเดียวกันช่วยเหลือกันเรียน และคนเรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า

ขั้นตอนการสอนของวิธี CIRC โดยที่ Johnson and Johnson (1987) กล่าวไว้ มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการสอน และขั้นตอนจัดกิจกรรม แต่ในแต่ละขั้นจะมีรายละเอียดย่อยลงไป ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมเนื้อหา ขั้นตอนจัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม ขั้นตอนจัดทำใบคะแนนของทีม ขั้นนำเสนอบทเรียน ขั้นฝึกทำงาน เป็นทีม ขั้นนำไปใช้ ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม นาดยา ปิลันธนานนท์ (2543) เสนอขั้นตอนเช่นกัน ได้แก่ ขั้นแบ่งกลุ่มผู้เรียน ขั้นผู้สอนชี้แจงกิจกรรม ขั้นภายในกลุ่มจับคู่กันศึกษา ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม และขั้นรับการประเมินผล นอกจากนั้นยังมี ทิศนา แหมมณี (2560) เสนอไว้ถึง 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแบ่งกลุ่มตามความสามารถ ขั้นจัดทีมใหม่ ขั้นผู้สอนพบกลุ่มแนะนำ ขั้นอภิปราย ขั้นทดสอบความเข้าใจ ขั้นฝึกทักษะการอ่าน ขั้นฝึกทักษะการเขียน และขั้นดำเนินการบ้าน จากข้อมูลข้างต้น สังเคราะห์ได้ดังนี้

1. ขั้นแบ่งกลุ่ม โดยผู้สอนแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ กลุ่มละ 4-5 คน และให้ผู้เรียนเลือกเนื้อหาสาระ หรือเรื่องที่จะเรียน แล้วศึกษา ทำความเข้าใจเนื้อหาเบื้องต้น
2. ขั้นทำความเข้าใจกิจกรรม ผู้สอนชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การทำงานกลุ่ม การทำงานเดี่ยว และการให้คะแนน
3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม จับคู่กันศึกษา ไปงาน ทำแบบทดสอบ ทำงานกลุ่มร่วมกัน และส่งตัวแทนกลุ่มไปศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มอื่น
4. ขั้นฝึกกิจกรรมแบบอิสระ โดยหลังจากทำกิจกรรมกลุ่มเสร็จแล้ว ผู้เรียนจะได้ฝึกการทำงานเป็นรายบุคคล ทั้งการอ่าน การเขียน และให้คำแนะนำคนอื่นในชั้นเรียน
5. สรุปผล ผู้สอนสรุปผลคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม เรียงลำดับกลุ่มคะแนนที่ได้คะแนนมาก และคะแนนน้อย พร้อมกับมอบรางวัลให้กลุ่มที่ได้คะแนนมาก แสดงความคิดเห็น สะท้อนผลการเรียนร่วมกัน

2.4.2 วิธีสอนเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้ 4MAT

ทิศนา แหมมณี (2560) กล่าวว่า วิธีสอน 4MAT หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ได้ พร้อมทั้ง สามารถผลงานที่เกิดจากความคิดของตนเอง ทั้งนี้ กรมวิชาการ (2544) มองว่า การเรียนรู้ที่เป็นผลมาจากที่บุคคลรับรู้ 2 ประเภท ได้แก่ รับรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และผ่านความคิดรวบยอดที่เป็นรูปธรรม การรับรู้ของผู้เรียนจะมี 4 แบบ คือ

พัฒนาสมองซีกซ้าย ซีกขวา เรียนรู้ตามความถนัด และการพัฒนาตนเอง เต็มศักยภาพ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545) ทั้งนี้ ลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ๆ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับโครงสร้างทางสมอง และระบบการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา (อุษณีย์ โพธิสุข, 2542) สรุปได้ว่า วิธีสอน 4MAT เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะมีความสัมพันธ์กับสมองของผู้เรียนในการรับรู้

ขั้นตอนการสอนแบบ 4MAT โดยที่ McCarthy ได้เสนอขั้นตอนไว้ 8 ขั้นตอน (เชียร พานิช, 2544) ประกอบด้วย 1) ขั้นสร้างคุณค่าและประสบการณ์ของสิ่งที่เรียน 2) ขั้นเรียนจากการสังเกตอย่างไตร่ตรอง ไปสู่การสร้างความคิดรวบยอด 3) ขั้นปรับประสบการณ์ความคิดรวบยอด 4) ขั้นพัฒนาความคิดรวบยอด 5) ขั้นลงมือปฏิบัติจากกรอบความคิดที่กำหนด 6) ขั้นสร้างชิ้นงานเพื่อสะท้อนความเป็นตนเอง 7) ขั้นวิเคราะห์คุณค่าและการประยุกต์ใช้ 8) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น ยังมีศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2543) ได้เสนอไว้ 8 ขั้นตอนคล้าย ๆ กัน ได้แก่ ขั้นสร้างประสบการณ์ ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ขั้นพัฒนาความคิดรวบยอด ขั้นทำตามแนวคิดที่กำหนดไว้ ขั้นสร้างชิ้นงานตามความถนัด ขั้นวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ และขั้นเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นนอกจากนั้น มีนักวิชาการที่สำคัญอีกคน คือ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ระบุขั้นตอนการสอนไว้ในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ หนึ่งขั้นกระตุ้นและสร้างประสบการณ์ สองขั้นคิดไตร่ตรอง สามขั้นพรั่งพรูประสบการณ์ สี่ขั้นสอน และฝึกทักษะ ห้าขั้นลงมือปฏิบัติจากสิ่งที่เรียนรู้ หกขั้นฝึกฝนจนชำนาญ เจ็ดขั้นนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และแปดขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น ขั้นตอนที่ได้เสนอไว้ข้างต้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างประสบการณ์ใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงความคิดเป็นกิจกรรม การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยผ่านการจินตนาการ การสังเกต การสนทนา การพูด การฟัง การโต้ตอบ การแสดงความคิดเห็น และซักถามกับเพื่อน ๆ จากการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นไตร่ตรอง เป็นการวิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้จากขั้นที่หนึ่งเกี่ยวกับสาเหตุ ปัญหาที่เกิดขึ้น และผลกระทบ ผ่านการอภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างกรอบความคิดรวบยอด เป็นการนำเสนอประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ผ่านการเขียน ร่างรูปแบบ การจัดระบบข้อมูล การลำดับความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบ

ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาความคิดรวบยอด เป็นการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ตามกรอบที่วางไว้ที่เป็นไปตามหลักการ และทฤษฎี อย่างเป็นขั้นตอน

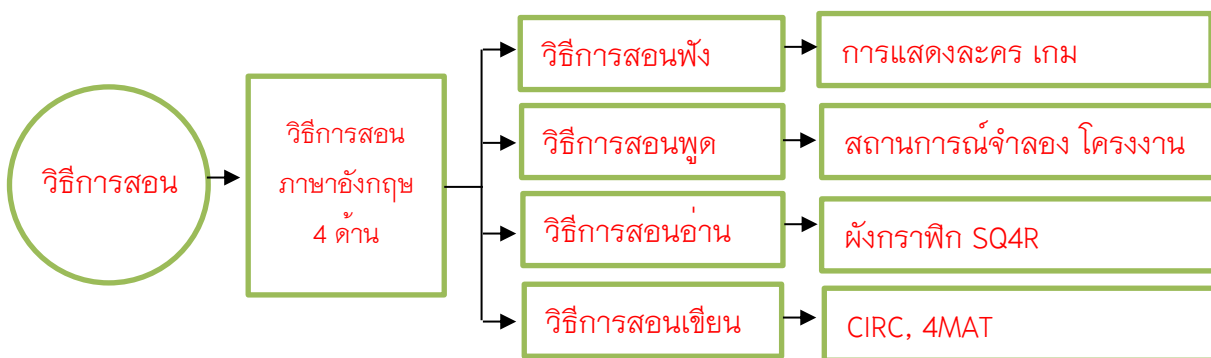
ขั้นที่ 5 ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นการลงมือปฏิบัติกิจกรรม การทดลอง และสร้างผลงานตามที่ได้วางแผนเอาไว้อย่างเป็นขั้นตอน โดยมีผู้สอนให้คำปรึกษา แนะนำในการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างชิ้นงานใหม่ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้เบื้องต้น มีความชำนาญเบื้องต้นในการปฏิบัติ ต่อยอดองค์ความรู้ สร้างชิ้นงานที่ตนเองสนใจ มีประโยชน์ต่อส่วนร่วม โดยเน้นการแก้ปัญหา การจัดระบบ การลำดับ การลงมือทำ การสรุปผล และการสร้างแนวทางใหม่ ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เสนอผลงานความสำเร็จของตนเองที่เป็นรูปธรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว อภิปรายผลงานร่วมกัน เสนอปัญหา แนวทางการพัฒนาให้ดีขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาผลงานชิ้นใหม่ขึ้นมาที่มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพกว่าเดิม

ขั้นที่ 8 ขั้นแลกเปลี่ยนแนวคิด เป็นการเสนอผลงานที่ผ่านปรับปรุงให้สมบูรณ์อีกครั้ง เพื่อเป็นการขยายผล แบ่งปันความรู้ สะท้อนผล ชื่นชมผลสำเร็จ และเสนอแนวทางการปรับปรุง ให้คะแนนผลงาน และเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะชน เช่น จัดบอร์ด เผยแพร่ทางออนไลน์ ฯลฯ

จากข้อมูลวิธีการสอนภาษาอังกฤษข้างต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ผู้เขียนขอสรุปสาระสำคัญเป็นแผนภาพ ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

สรุป

การวิจัยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้เป็นขั้นตอนในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่การตั้งปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผล ทั้งนี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอน คือ ผู้สอน เป็นบุคคลผู้บริหารจัดการการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเองให้มีประสิทธิภาพผ่านการวิจัย ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องศึกษา ค้นคว้าวิเคราะห์ สังเคราะห์ในองค์ความรู้ด้านการวิจัยว่า คืออะไร มีเป้าหมายอะไร มีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษที่ต้องใช้วิธีสอนที่เฉพาะกับแต่ละทักษะในการสื่อสาร อย่างเช่น การฟังภาษาอังกฤษ ใช้วิธีการแสดงละคร มี 4 ขั้นตอน และวิธีเกมมี 4 ขั้นตอน การพูดภาษาอังกฤษ ใช้วิธีสถานการณ์จำลอง มี 5 ขั้นตอน และวิธีโครงการ มี 5 ขั้นตอน การอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีผังกราฟิก มี 4 ขั้นตอนและวิธี SQ4R มี 6 ขั้นตอน และการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธี CIRC มี 5 ขั้นตอน และวิธี 4MAT มี 8 ขั้นตอน วิธีสอนที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนได้ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งไทยและต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อได้ขั้นตอนของแต่ละวิธีสอนข้างต้นที่เหมาะสม จากมุมมองและประสบการณ์ทางการเรียนการสอนของผู้เขียนเอง ผู้นำไปใช้ ควรศึกษาให้เข้าใจ และสามารถปรับใช้ให้เข้ากับบริบทที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของตนเองตามบริบทผู้สอน ผู้เรียน เป้าหมาย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิธีสอนภาษาอังกฤษที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า ที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทความวิชาการนี้แน่นอน แต่ทั้งนี้ การนำวิธีสอนมาใช้ผู้สอนต้องคำนึงถึง องค์ความรู้ด้านการวิจัย

และความเหมาะสมตามบริบทจริงในชั้นเรียนของตนเอง ดังนั้น ปัจจุบัน ท่านมีวิธีการสอนแล้วหรือยัง ถ้ามีชื่อวิธีอะไร มีขั้นตอนอย่างไร แล้วคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ แต่ถ้าท่านยังไม่มีวิธีสอนการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ท่านสามารถนำวิธีสอนภาษาอังกฤษ ที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ข้างต้น เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ เพื่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). *การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิพรินทร์.
- ชิดชนก เชิงเซาว์. (2539). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ดุษฎิ โยเหลา. (2557). *การจัดการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชนจากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- เถียร พานิช. (2544). *4 MAT การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- นภัทร ทิพนามาศ. (2556). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นาคยา ปิลันธนานนท์. (2543). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- บำเพ็ญ มาตราช. (2554). *การพัฒนากิจกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). *การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: B&B
- ปทุม ฤกษ์กลาง. (2553). *การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: เทคนิควิธีคิด.
- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2560). *วิจัยการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี ทองคำ (2542). *เกมประกอบการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1*. เพชรบูรณ์: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี. (2556). *การสอนคิดด้วยโครงการการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์ (2554). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชฎาภรณ์ จันทร์อุดม. (2552). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยการบูรณาการเทคนิคการละครและการใช้คำถามเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร. (2545). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษ ระหว่างวิธีสอนที่ใช้กิจกรรมการละครกับวิธีสอนแบบปกติสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีนครปฐม*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุ่งนภา พุทธรม. (2551). *การใช้วิธีการสอนแบบเอส คอว โฟร์ อาร์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนเล่าเรื่องของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. เชียงใหม่: โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์.
- เรืองศักดิ์ อัมโพพันธ์. (2545). *100 Language games*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ลลิตา อุณหอง. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำบาลีสันสกฤตที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมกับการสอนแบบปกติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกะปิ สุขุมวิท*. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร เล่าเรียนดี. 2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วารุณี ยะปาน. (2559). *การศึกษาความสามารถด้านการฟัง-พูดและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อด้วยวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เพลงและเกม (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2543). *วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะแห่ง
ดีมีสุข*. กรุงเทพฯ: แวนแกว.
- สมทรง อัครกุล. (2537). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย*. นครราชสีมา: สมศักดิ์การพิมพ์.
- สมบูรณ์ ตันยะ. (2558). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). *การสอนจริยศึกษาในระดับประถม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ*.
กรุงเทพฯ: สกศ.
- สุจิต เพียรชอบ. (2531). *การพัฒนาการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2535). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เทพ
รัตน์การพิมพ์.
- สุปรียา ตันสกุล. (2540). *ผลของการใช้รูปแบบการสอนแบบจัดข้อมูลด้วยแผนภาพที่มีต่อสัมฤทธิ์ผล
ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรา อักษรนุเคราะห์. (2532). *การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุมิตา เรือนแป้น. (2546). *การใช้สถานการณ์จำลองในวิชาภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการ
พูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *21 วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อรนุช ลิ้มศิริ. (2554). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรพิน คำพันธ์. (2555). *การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้หนังสือภาพนิทานอีสป
ประกอบเทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2542). *การสอนแบบ 4 MAT : เด็กที่มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Beauchamp, G. A. (1981). *Curriculum theory*. Itasca, IL. Ill.: FE Peacock Publishers.
- Best, J. W., & Kahn, V. J. (1993). *Research in Education*. Boston: Ally & Bacon Publishers.
- Brown, S., & Glasner, A. (1999). Assessment Matters in higher education Choosing and Using Diverse
Approaches. *Higher Education*, 37, 403–404
- Crookall, D. (1990). Simulation/gaming and language acquisition. *Simulation, gaming, and language
learning*, 223–230.
- Davies, N. W. (1990). Gas chromatographic retention indices of monoterpenes and sesquiterpenes on
methyl silicon and Carbowax 20M phases. *Journal of chromatography*, A (503), 1–24.

- Hills, C. A. (1982). *The report of the President's Commission on housing* (Vol. 81). President's Commission on Housing.
- Holden, S. (1981). *Drama in language teaching* (Vol. 19). Harlow: Longman.
- Hough, J. B., & Duncan, J. K. (1970). *Teaching: Description and analysis* (Vol. 2987). Addison Wesley Publishing Company.
- John, E. P. (1989). The influence of student aid on persistence. *Journal of Student Financial Aid*, 19(3), 5.
- Johnson, D. W. and R. T. Johnson. (1987). "Research shows the benefits of adult cooperation." *Educational leadership*, 16(2), 27-30.
- Joyce et al. (1992). *model of teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kerr, A. W. (1997). Motivational antecedents of precompetitive anxiety in youth sport. *The Sport Psychologist*, 11(1), 24-42.
- Maley, A. (2005). *Drama techniques: a resource book of communication activities for language teachers*. Alan Maley, Alan Duff.
- McNally, J., & Blake, A. (Eds.). (2010). *Improving learning in a professional context: A research perspective on the new teacher in school*. New York: Routledge.
- Redden, J. D. Ryan. FA (1942). *A Catholic Philosophy of Education*. Milwaukee, WI: The Bruce Publishing Company.
- Rice, W. L. (1991). Leadership behavior of elementary school principals and teachers in five Central Savannah River Area School Districts in Georgia. *Dissertation Abstracts International*, 52 (2), 378-A.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory research and practice*. 2nd ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Sturtridge, G. (1977). Using simulation in teaching English for specific purposes. *English for Specific Purposes*, 32-34.
- Sturtridge, G. (1983). *Simulations ELT guide 2*. London: NFER.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.